

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
"WOM" w Częstochowie

KWARTALNIK NAUCZYCIELSKI

Rocznik: 2004, Miesiąc: 06

01: Wizja szkoły w aspekcie stosunków uczeń-nauczyciel-dyrektor

Autor: Alicja Czyż - nauczycielka matematyki, Gimnazjum w Żarkach

02: Rola zajęć pozaszkolnych w systemie edukacji

Autor: Alicja Czyż - nauczycielka matematyki, Gimnazjum w Żarkach

03: Awans zawodowy, uposażenie, pensum i przywileje nauczycieli w Holandii

Autor: Ludmiła Pilecka, nauczyciel historii i języka polskiego

Zespół Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach

04: Wpływ rodziny na wykorzystanie czasu wolnego

Autor: Edyta Ruta - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP Fundacji "Elementarz" w Lutowcu

Barbara Leśniewska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP w Moczydle

05: Propozycja zadania domowego - wypracowania, przygotowującego do nowej matury

Autor: Aleksandra Kurczyńska, Dorota Nodzyńska-Mros - nauczycielki j. polskiego

Zespół Szkół nr 2 im. ks. J. Długosza w Kłobucku

06: „Wesoły świat Juliana Tuwima” - konkurs czytelniczy dla klas II

Autor: Wanda Kolman - nauczyciel bibliotekarz; SP nr 39 w Częstochowie

07: Działania dydaktyczno-wychowawcze związane z patronem szkoły

Autor: Jadwiga Żelazkiewicz - nauczyciel-bibliotekarz; SP nr 22 Częstochowa

09: Finansowanie oświaty przez jednostki samorządu terytorialnego na przykładzie miasta Częstochowy

Autor: Małgorzata Jagiełło - nauczyciel przedmiotów ekonomicznych

w Zespole Szkół im. Jana Kochanowskiego w Częstochowie

10: Funkcja nazw onomastycznych w dramatach Witolda Gombrowicza

Autor: Jolanta Czajkowska - nauczycielka j. polskiego, SP nr 1 w Myszkowie

11: Projekt z zakresu edukacji zdrowotnej

Autor: Gabriela Chrustowska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego w SP w Zwierzyńcu Pierwszym

12: Praca z dzieckiem dyslektycznym o zaburzonej percepcji słuchowej

Autor: Edyta Ruta - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP Fundacji "Elementarz" w Lutowcu

Barbara Leśniewska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP w Moczydle

13: „Wychowawcza rola nauczyciela w procesie integracji uczniów”

Autor: Edyta Ruta - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP Fundacji "Elementarz" w Lutowcu

Barbara Leśniewska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP w Moczydle

14: WIE LÄSST SICH DIE FERTIGKEIT HÖRVERSTEHEN IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT ENTWICKELN?

Autor: Izabela Maszewska-Świerczyna, nauczyciel j. niemieckiego

w SP nr 1 im. Hetmana Stanisława Koniecpolskiego w Koniecpolu

15: Scenariusz zlekcji: Godzina wychowawcza

Temat: PRZEMOC I DOKUCZANIE TO TEŻ OBLICZA AGRESJI .

Autor: Małgorzata Galle-Michałowska – nauczyciel chemii, biologii, przedmiotów żywieniowych

w Zespole Szkół nr 2 im. Ks. Jana Długosza w Kłobucku

16: Przedstawienie pt. „Z ŻYCIA BOLESŁAWA CHROBREGO”

Autor: Katarzyna Latos - pedagog szkolny w SP nr 36 w Częstochowie

17: Moje miejsce pracy

Autor: Tomasz Dobosz - nauczyciel teoretycznej nauki przedmiotów zawodowych o profilu elektrycznym,

TZN w Częstochowie

18: Projekt z zakresu realizacji edukacji ekologicznej „Żyj w przyjaźni z naturą”

Autor: Renata Wypych - nauczycielka przyrody, SP w Zwierzyńcu Pierwszym.

19: Alkoholizm – choroba całej rodziny

Autor: Renata Wypych - nauczycielka przyrody, SP Zwierzyniec Pierwszy

20: Jak pomóc dziecku zaadaptować się w przedszkolu

Autor: Elżbieta Ząbkowska – dyrektor; Przedszkole Gminne nr 2 w Kłobucku

21: Prezentacja multimedialna z edukacji czułości i medialnej – moduł biblioteczny szkoła podstawowa.

Autor: Bożena Gołachowska - nauczyciel bibliotekarz,

Zespół Szkół we Wręczycy Wielkiej, SP im A. Mickiewicza

22: „Ziemię mamy tylko jedną” - Scenariusz zajęć poświęconych ochronie środowiska naturalnego na Dzień Ziemi dla uczniów szkoły podstawowej.

Autor: Renata Sawicka - nauczyciel przyrody, SP w Siedlcu Dużym

23: „Rozwój myślenia operacyjnego na poziomie konkretnym u dziewcząt i chłopców, a czas treningu przedszkolnego”

Autor: Barbara Chyżyńska - dyrektor, Przedszkole w Starym Cykarzewie

24: Połączenie szeregowo odbiorników - scenariusz lekcji

Autor: Danuta Galle - nauczyciel fizyki, Gimnazjum w Kłobucku

25: Jak radzić sobie z emocjami

Autor: Ewa Pinis, Elżbieta Wyroba - nauczycielki kształcenia zintegrowanego, SP nr 49 w Częstochowie

26: Hospitacja diagnozująca na lekcjach informatyki

Autor: Anna Matysiak – nauczyciel informatyki i matematyki; Zespół Szkół we Wręczycy Wielkiej

27: Najbliższa okolica – czynnikiem kształtującym literacką twórczość dziecka.

Autor: Dorota Cer - nauczycielka SP w Rębielicach Szlacheckich

28: Moje doświadczenia z pracy z dzieckiem z upośledzeniem w stopniu lekkim w szkole powszechnej.

Autor: Czesława Warniło - nauczycielka matematyki, Gimnazjum w Konopiskach

29: Jak zorganizować Dni Przyjaźni w klasach młodszych?

Autor: *Elżbieta Nowakowska – nauczycielka kształcenia zintegrowanego, Zespół Szkół w Kamyku*

31: Scenariusz lekcji diagnozującej z informatyki w klasie I gimnazjum

Autor: *Dorota Stolarska - nauczyciel przyrody, techniki i informatyki w Zespole Szkół w Kamyku*

32: Naturalne zasoby energetyczne Ziemi

Autor: *Dorota Stolarska - nauczyciel przyrody, techniki i informatyki w Zespole Szkół w Kamyku*

33: Scenariusz zajęć zintegrowanych w klasie 3

Autor: *Małgorzata Trzeszczyńska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego, SP nr 31 w Częstochowie*

34: Artkulacja jako jeden ze sposobów uzewnętrzniania mowy (techniki artykulacyjne), a rozwijanie sprawności mówienia na zajęciach edukacyjnych z języka obcego.

Autor: *Jolanta Jakubowska – konsultant języków obcych RODN „WOM” w Częstochowie*

Anna Mielczarek-Koniecka – logopeda

Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Częstochowie

35: Zjawiska fizyczne w eposie narodowej.

Autor: *Danuta Galle - nauczycielka fizyki;*

Elżbieta Badurska-Kowalska nauczycielka j. polskiego

Gimnazjum w Kłobucku

36: Człowiek elementem przyrody.

Autor: *Małgorzata Maras, Beata Rabsztyń - nauczycielki kształcenia zintegrowanego*

SP nr 31 w Częstochowie

Zanim szkoła będzie mogła dobrze kształcić i wychowywać, musi najpierw być silnie zaangażowana w budowę odpowiednich stosunków pomiędzy wszystkimi ludźmi, którzy w niej pracują.

Nie ma dobrej szkoły bez dobrego dyrektora. Dobra szkoła to po prostu szkoła efektywna, tzn. taka, w której dyrektor ma listę nauczycieli oczekujących na zatrudnienie w szkole. „Dobra, efektywna szkoła to taka, której starcza odwagi do poznania prawdy o sobie i której starcza siły wewnętrznej by się zmienić. To szkoła innowacyjna i rozwijająca się. Dobry dyrektor to szef znający prawdę o sobie, samodzielny, mądry i odpowiedzialny oraz przede wszystkim innowacyjny”.

Samodzielny dyrektor zabiega o swój autorytet. Myśli nie tylko o sprawności kierowania pracą innych, ale podejmuje za nich odpowiedzialność oraz, przede wszystkim, szanuje podmiotowość i godność swoich podwładnych. Z dobrą organizacją pracy w szkole mamy do czynienia wówczas, gdy stosowane przez dyrektora formuły zarządzania i kierowania wyzwalały aktywność poszczególnych osób i całych zespołów, gdy nauczyciele identyfikują się ze swoją szkołą, znajdują w niej warunki do samorealizacji, mogą rozwijać swe uzdolnienia, znaleźć potwierdzenie własnej wartości. Dobry dyrektor powinien wspierać inicjatywy i nastawienie eksperymentalne. Powinien umieć prowadzić dialog, znajdując czas na indywidualne kontakty z każdym nauczycielem. Nauczyciele muszą być przekonani o tym, że dyrektor „ochrania” ich pracę i docenia zaangażowanie. Brak takiego przekonania osłabia motywację i energię do działania. Ważną rzeczą jest także uzyskanie akceptacji zespołu dla stylu kierowania dyrektora. Nowe inicjatywy na ogół nie mają szansy zaistnienia, gdy są „zarządzone”, narzucone przez dyrektora. Dyrektor nie omawiający z nauczycielami planowanych zmian, narusza zespołowe, partnerskie i demokratyczne normy. Większe możliwości autentycznego rozwoju szkoły uzyskuje odchodząc od tradycyjnego dyrektywno – autokratycznego stylu kierowania. Tak, więc w nowym rozumieniu, rola dyrektora w realizowaniu strategii rozwoju szkoły, to przede wszystkim rola aktywnego współtwórcy we współpracującym zespole.

„Istotne jest dziś, aby dyrektorzy szkół poprzez doskonalenie i doradztwo nabyli doświadczenie i wiedzę, że szkoły stanowią czułe systemy społeczne, na których mądre kierowanie występuje na zmianę z rozwojem organizacyjnym”.

„Szkoła musi stawać się miejscem interesującej i dla uczniów i dla nauczycieli autentycznej pracy twórczej. Musi więc sama umieć przekształcić się, rozwijać, tzn. w podpowiadany przez naukę sposób wykrywać, badać przyczyny i źródła utrudnień, umiejętnie je usuwać, szukać jakościowo nowych rozwiązań”². Takiego kierowania nie mógłby podjąć się sam dyrektor. Uczestniczyć w nim muszą najgłębiej zainteresowani samorozwojem i zmianami swojej instytucji nauczyciele.

Dobry dyrektor ma być tym, który umożliwi rozpoczęcie, przebieg i utrwalenie wyników procesu samorozwoju szkoły. Nie on / bo rada pedagogiczna / uruchamia projekty odnowy i zmian., wobec czego nie powinien czuć się niedowartościowany z tego powodu, że nie jest tych projektów inicjatorem, autorem, menedżerem, osobiście rozwiązującym problemy szkoły. Nie robiąc tego sam, umożliwi nauczycielom aktywizowanie się w tych zakresach. Nie wykorzystuje cudzych pomysłów jako własnych. Umacnia przekonanie w nauczycielach o sensie i możliwości wyzwalania na sobie zdolności do twórczej współpracy z innymi. Musi się nauczyć, że trzeba czasem stanąć z boku, nawet wtedy, kiedy się więcej wie i umie.

„Nauczyć się być mądrym mądrością zespołu, silnym jego siłą”.

Poważnym zadaniem dyrektora jest wyzwalanie i wspieranie wszelkich inicjatyw nauczycieli oraz zachęcanie do podejmowania trudu samorozwoju.

Dla tego samorozwoju nauczycieli niezbędne jest wprowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli. Niestety nauczyciele, sami utrudniają, a nawet uniemożliwiają kontynuację procesu WDN. Przyczyna tkwi w niechęci nauczycieli do ujawniania swoich problemów, trudności i porażek wychowawczych. Barierę stanowią również uwarunkowania zewnętrzne: brak regulacji prawnych dotyczących czasu na WDN w trakcie roku szkolnego oraz trudna sytuacja finansowa placówek oświatowych. Głównym celem WDN- u jest rozwój szkół jako „ pedagogicznych jednostek działania”.

WDN może prowadzić do rozwoju szkoły, ale musi być długofalowe, kontynuowane i na ogół powinno być wspierane z zewnątrz. Proces doskonalenia szkoły może być ujmowany wyłącznie jako proces wspólnego doskonalenia się pracowników. WDN jest kluczem całego procesu odnowy i zmian szkoły, przy założeniu, że jej pracownicy zechcą się doskonalić i poddawać procesowi transformacji.

„Istotą rozwoju, bez znaczenia czy indywidualnego, czy szkoły, jest twórcze zawarcie luki między wizją, a codziennością poprzez ocenę i refleksję. Chociaż niektóre priorytety rozwoju / elementy wizji / są szkołom narzucone / prawo, polityka oświatowa, zalecenia powizytacyjne /, to jednak praca samodoskonalącej się szkoły jest tak zorganizowana, że zarówno poszczególnym gremiom, jak i pracownikom jest pozostawiony czas i stworzona możliwość sprecyzowania własnych celów oraz refleksji nad tym, jak te cele osiągnąć”.

BIBLIOGRAFIA

1. T.Gordon – „Wychowanie bez porażek w szkole” Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1998
2. Z.Radwan- „Rozwój organizacyjny szkoły” Wydawnictwo sponsorowane z funduszu PHARE w ramach programu TERM
3. D.Oldroyd – „Szkoła jako ucząca się organizacja „ w : „ Zmieniam siebie i swoją szkołę” – Wydawnictwo Jelenia Góra

02: Rola zajęć pozaszkolnych w systemie edukacji

Autor: Alicja Czyż - nauczycielka matematyki, Gimnazjum w Żarkach

1. Pojęcie wychowania pozalekcyjnego i pozaszkolnego.

W literaturze dotyczącej działalności pozalekcyjnej i pozaszkolnej używano trzech określeń dla jej charakteryzowania. Jedni pedagodzy skłonni byli mówić o „pracy pozalekcyjnej” i „pracy pozaszkolnej”, inni o „zajęciach pozaszkolnych”. W nowszych publikacjach coraz częściej spotyka się termin „wychowanie pozalekcyjne” i „wychowanie pozaszkolne”. Niektórzy autorzy zamiennie stosują pojęcia praca, zajęcia, wychowanie.

Termin „praca pozalekcyjna” i „praca pozaszkolna” odnosi się do nieobowiązkowej, wykonywanej w czasie wolnym działalności uczniów, służącej rozszerzaniu i pogłębianiu wiedzy, rozwijaniu zainteresowań. Celem pracy pozalekcyjnej, pozaszkolnej jest świadome włączenie do procesu wychowawczego tych czynników wychowania równoległego, które mogą wywrzeć korzystny wpływ na wielostronny rozwój osobowości uczniów.

Według Kazimierza Czajkowskiego za wychowanie pozalekcyjne należy uważać „działalność opiekuńczo – wychowawczą organizowaną przez szkołę w jej własnych pomieszczeniach, poza zajęciami lekcyjnymi objętymi obowiązkowym planem nauczania. Wychowanie pozalekcyjne ma na celu organizowanie uczniom czasu wolnego oraz otaczanie opieką w czasie pozalekcyjnym dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej”. Organizatorem tak pomyślanego wychowania pozalekcyjnego są szkoły oraz komitety rodzicielskie.

Natomiast przez wychowanie pozaszkolne rozumie się „działalność oświatowo – opiekuńczą”, organizowaną poza szkołą, przez różne instytucje np. związki zawodowe, zakłady pracy, organizacje młodzieżowe, ośrodki pracy pozaszkolnej. Wychowanie pozaszkolne ma na celu organizowanie dzieciom i młodzieży czasu wolnego, kształtowanie i rozwijanie ich uzdolnień i zainteresowań. Z powyższych definicji wynika, że podstawową różnicą między wychowaniem pozalekcyjnym i pozaszkolnym jest miejsce, w którym odbywa się proces wychowawczy. Jest to różnica mało istotna, zwłaszcza jeżeli mieć na uwadze, że współcześnie zajęcia organizowane w lokalach szkolnych w godzinach pozalekcyjnych nawiązują do działalności dydaktyczno – wychowawczej. Można by się wyrazić, że zamiast szkoły w tym czasie funkcjonuje „szkolny dom kultury”. Z tego względu w wielu współczesnych publikacjach wszelka działalność wychowawcza prowadzona po lekcjach określana jest wspólnym terminem wychowanie pozaszkolne – bez względu na to gdzie się odbywa.

2. Zasady prowadzenia działalności pozaszkolnej

Zajęcia pozaszkolne obejmują różnorodne formy działań stałych, okresowych lub okazjonalnych. W tak rozumianym pojęciu mieszczą się zarówno zajęcia kół i zespołów o różnorodnych zainteresowaniach: nauką, sztuką, sportem, techniką itp. Przeznaczone dla niewielkich grup uczniów, jak również imprezy artystyczne, rozrywkowe, turystyczne, sportowe, okolicznościowe dla ogółu wychowanków. Nie mieszczą się w tym pojęciu obowiązkowe w założeniu, lecz fakultatywne w wyborze kierunku zajęcia dydaktyczne.

Odmienność pomiędzy pracą na lekcji, a działalnością pozalekcyjną można ująć następująco: w nauczaniu lekcyjnym kładziemy nacisk na przygotowanie ucznia do przyszłego samodzielnego życia, natomiast działalności pozaszkolnej dążymy do zorganizowania jego aktualnego życia, zaspokojenia obecnych potrzeb, w zakresie opieki, rozwinięcie aktualnie przejawianych zainteresowań.

Warunkiem osiągnięcia powodzenia w działalności pozaszkolnej jest łączne respektowanie poniższych zasad:

Zasada dostosowania działalności pozaszkolnej do potrzeb i zainteresowań dzieci i młodzieży oraz ich potrzeb psychofizycznych.

Zasada ta wymusza cykliczną korektę programów zajęć pozaszkolnych. Zwraca uwagę na konieczność stałego i systematycznego rozpoznawania potrzeb dzieci i ich zainteresowań. Zasada ta wskazuje też konieczność zróżnicowania charakteru, przebiegu i czasu trwania zajęć do wieku i możliwości psychofizycznych wychowanków.

Zasada dobrowolności uczestnictwa.

Spełnienie warunku dobrowolności jest gwarancją, że dziecko podejmuje trud twórczej pracy w dziedzinach przez siebie wybranych.

Zasada atrakcyjności zajęć.

Atrakcyjność zajęć stanowi podstawowy warunek powodzenia w pracy pozaszkolnej. Uczniowie będą dobrowolnie uczestniczyć tylko w tych dziedzinach, które rozbudzają i rozwijają ich różnorodne zainteresowania, służą zaspokojeniu potrzeb i dają satysfakcję.

Zasada wszechstronnej aktywizacji uczniów.

Aktywność ucznia jest warunkiem rozwoju jego osobowości, poczucia zadowolenia z działania. Znana jest prawidłowość, że człowieka biernego nie sposób nauczyć czy wychować. Zadaniem instruktora jest stałe i systematyczne tworzenie sytuacji i warunków prowokujących uczniów do zachowań twórczych, zgłaszania pomysłów, wyrażania własnego zdania i własnych przeżyć, dyskusowania, wypowiedzania sądów i opinii.

Zasada ukierunkowywania aktywności uczniów w czasie wolnym za pomocą przekazywania im informacji, wzbudzania motywacji i dostarczania środków realizacji.

Upowszechnione i utrwalone mogą być tylko te sposoby spędzania wolnego czasu, o których istnieniu uczniowie będą wiedzieć, ku którym skłaniać ich będą jakieś walory i które mają szansę nieodległej realizacji.

3. Wychowanie pozaszkolne w świetle reformy oświaty.

Coraz bardziej uzasadnione i powszechne staje się przekonanie, że właściwe przygotowanie młodzieży do prawidłowego funkcjonowania w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości wymaga działań wykraczających poza nauczanie i wychowanie w toku lekcji.

Od współczesnej szkoły wymaga się większej aktywności, podjęcia działań mobilizujących ucznia do zwiększonego twórczego myślenia w czasie lekcji. Większą uwagę poświęca się na kształcenie umiejętności, kosztem podawania do zapamiętywania gotowych formuł.

Nauczyciel wymagający od ucznia samodzielnego zrozumienia problemu wychowuje go na jednostkę samodzielną i polegającą na własnych siłach. Skutkiem wprowadzonych zmian jest wydłużenie czasu wolnego ucznia. Równocześnie zauważalny jest wydłużony okres pracy rodziców oraz niewystarczające wypełnianie powinności opiekuńczych przez wiele rodzin. Te czynniki spowodowały zwiększenie czasu, w którym dziecko pozbawione jest opieki. Zaistniałe zmiany czynią koniecznym aby szkoła oraz inne placówki działalności pozaszkolnej były terenem przedłużonego pobytu uczniów. Placówki te nie powinny zastępować rodziny lecz wspierać ją w działaniach opiekuńczo- wychowawczych. Naturalną odpowiedzialność za losy dziecka ponoszą osoby mu najbliższe- rodzice.

Ważną rolę w reformie ma do spełnienia wychowanie pozaszkolne. Stanowi ono jeden z trzech filarów wychowawczej

działalności szkoły. Samorzady terytorialne winny opracować perspektywiczne programy wychowawczo – profilaktyczne włączające do sieci współpracy miejscowe szkoły, poradnie, ośrodki pomocy społecznej, policję oraz inne placówki systemu opieki.

Realizacja tych zadań wymaga stworzenia warunków do rozwoju różnorodnych form pozaszkolnych. Docelowo ma powstać sieć małych placówek profilaktycznych i opiekuńczych rozproszonych w naturalnym środowisku społecznym. W tym celu planuje się pełniejsze wykorzystanie obiektów szkolnych /szczególnie na wsiach/, a także niewykorzystaną bazę lokalową spółdzielni, zakładów pracy, komunalną. Istotną nowością będzie powstawanie jednogrupowych form opieki- „placówek” optymalnie zbliżonych do warunków rodzinnych oraz podejmowanie działań wychowawczych na podwórkach, ulicach i innych otwartych środowiskach dziecięco – młodzieżowych.

Zmiany w systemie opieki i profilaktyki nie mogą być kreowane administracyjnie. Nowoczesny prorodzinny system opieki wymaga zróżnicowania jej form w zależności od potrzeb dzieci i zagrożeń w rodzinach.

Obowiązek zakładania i prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych planuje się przekazywać sukcesywnie samorządom terytorialnym jako tym, które najlepiej mogą rozpoznać potrzeby środowiska.

BIBLIOGRAFIA

- 1.H.Gęsiór - „ Wychowanie pozaszkolne a kultura czasu wolnego” ŚIN, Katowice 1973
 - 2.K.Czajkowski - „Pozaszkolna praca opiekuńczo - wychowawcza” PWN , Warszawa 1970
-

03: Awans zawodowy, uposażenie, pensum i przywileje nauczycieli w Holandii

Autor: Ludmiła Pilecka, nauczyciel historii i języka polskiego
Zespół Szkół im. Stanisława Ligonia w Truskolasach

Niniejszy artykuł poświęcony jest statusowi zawodowemu nauczycieli w Holandii. Praca ta jest owocem badań przeprowadzonych przez autorkę podczas cyklu seminariów poświęconych szkolnictwu europejskiemu, które odbyły się w listopadzie 2003 r. w RODN „WOM” w Częstochowie.

Temat awansu zawodowego połączono z kwestiami finansowymi, nie tylko dlatego, że te sprawy zazwyczaj mają ścisły związek, ale przede wszystkim dlatego, że awans zawodowy, w naszym rozumieniu tego terminu, w tym kraju nie istnieje. Istnieją pewne różnice między nauczycielami szkół podstawowych i średnich. Jednak decyzję o wyborze szkoły podejmuje się już na początku kariery, wybierając uczelnię. Nauczyciele pragnący pracować w szkole podstawowej kończą trzyletni college, po którym mogą uczyć wszystkich przedmiotów. Bywają nauczyciele wyspecjalizowani w jednym przedmiocie jak muzyka, plastyka czy sport. Nauczyciele szkół średnich kończą inny typ szkół wyższych. Są to uniwersytety lub specjalistyczne college'e, na których studiują wybrany przedmiot. Studia te trwają w zależności od uczelni 3 lub 4 lata. Ponieważ obecnie na rynku pracy w Holandii jest niedobór nauczycieli, znalezienie pracy po studiach nie stanowi problemu. Jednak dyrektorzy, szczególnie tych lepszych szkół, przywiązują dużą wagę do rozmów kwalifikacyjnych z kandydatami, przeprowadzając czasem po kilka, a nawet kilkanaście takich rozmów na jedno miejsce. Po akceptacji nowego nauczyciela dyrektor zatrudnia go na okres jednego roku. Przez ten czas obie strony powinny się zorientować, czy dana szkoła jest odpowiednim miejscem pracy dla tego nauczyciela. Nauczyciel ma czas na zastanowienie się, czy chce pracować w tej właśnie szkole, a dyrektor na dokonanie oceny, czy pracownik jest wystarczająco dobry dla jego placówki. Po tym okresie, jeśli obie strony są zgodne, podpisują kontrakt na tak długo jak chce tego nauczyciel, nawet bezterminowo. Jeśli któraś ze stron decyduje się nie odnowić kontraktu, wówczas nauczyciel szuka pracy gdzie indziej i procedura jest podobna. Część dyrektorów przyjmując nauczyciela, który pracował już w innej szkole zasięga informacji u poprzedniego dyrektora na temat jakości pracy tej osoby.

System ten zapewnia dość dużą stabilizację nauczycielowi. Jeśli już podpisze on kontrakt na stałe z daną szkołą, a w wielu przypadkach dzieje się to już po roku, jego praca jest pewna. Z wyjątkiem sytuacji takich jak reorganizacja czy likwidacja szkoły nie może on być zwolniony.

W holenderskim systemie edukacji brak jest jakichkolwiek szczebli awansu, czy innych obowiązków, które nauczyciel musiałby spełnić, aby zapewnić sobie stabilność czy po prostu wyższą pozycję. System motywacji nauczycieli praktycznie nie istnieje. Ich pensje nie zależą od jakości pracy, Holendrzy nie mają odpowiednika naszych dodatków motywacyjnych, nagród dyrektora, itp.

Pensja nauczyciela w szkołach podstawowych wynosi od 2017 do 3058 euro. W szkołach średnich górna granica jest wyższa i sięga 4459 euro. Zarobki są uzależnione od szkoły, w której pracuje nauczyciel i czasem decyduje o nich dyrektor. Bierze on jednak pod uwagę przeważnie staż pracy i doświadczenie. Nie istnieje również dodatek za wysługę lat. Jeśli ktoś zostaje nauczycielem w późniejszym wieku, a wcześniej pracował w innym zawodzie, zarabia mniej niż młodszy nauczyciel z mniejszym stażem, ale od początku pracujący w szkole. Nowy nauczyciel może jednak negocjować zarobki z dyrektorem i uzyskać wyższą pensję. Co roku w sierpniu nauczyciele dostają podwyżkę. Jej wysokość jest prawie taka sama dla wszystkich i wynosi około stu euro miesięcznie.

Jak wspomniałam, w Holandii nie występuje system motywacji nauczycieli, gratyfikacji finansowych za wykonywaną pracę, chociaż część dyrektorów widzi taką potrzebę i pracuje nad wprowadzeniem tego w życie. Istnieje jednak możliwość weryfikacji nauczycieli. Raz na dwa lata dyrektor dokonuje ewaluacji wraz z nauczycielem. Jeżeli uważa, że jego praca nie jest wystarczająco dobra może wstrzymać wspomnianą wcześniej sierpniową podwyżkę do czasu, kiedy nauczyciel nie poprawi swojej pracy. Nie zdarza się to jednak często, raczej bywa ewenementem. Jest to zatem jedyny finansowy sposób motywacji nauczycieli, motywacji negatywnej, pozwalający jedynie na ukaranie tych najmniej wydajnych.

Prócz regularnej pensji nauczyciele w Holandii otrzymują:

- 8,5 % rocznych dochodów na spędzenie wakacji,
- refundację ubezpieczenia zdrowotnego,
- dofinansowanie do doskonalenia zawodowego w wysokości 50 % kosztów,
- możliwość odliczenia od podatku kwoty za zakup sprzętu komputerowego.

Holendrzy mają także ciekawy system oszczędzania. Podatek dochodowy wynosi od 38 % do 50 % zarobku. Można jednak część kwoty brutto umieścić na specjalnym koncie oszczędnościowym. Od tej kwoty nie płaci się podatku, a pieniądze te można podjąć po 3 latach wraz z niewielkimi odsetkami. W przypadku zakupu domu można od razu wykorzystać całą zawartość konta oszczędnościowego nadal nie płacąc podatku.

Pensum nauczycieli w Holandii przedstawia się następująco: nauczyciel musi przepracować 1659 godzin w roku. Przy 40 tygodniach roboczych jest to około 42 godzin tygodniowo. Jednak maksymalna liczba zajęć dydaktycznych w tygodniu wynosi 29 godzin lekcyjnych (45-minutowych). Pozostałe godziny przeznaczone są na przygotowanie do zajęć, sprawdzanie testów, itp. oraz na inne czynności dodatkowe. Mogą to być różne pełnione funkcje, jak np.:

- członek rady doradczej przy dyrektorze,
- doradca zawodowy dla uczniów kończących szkołę,
- opiekun nowego nauczyciela
- koordynacja udostępniania uczniom podręczników na cały rok szkolny
- osoba odpowiedzialna za Public Relations.

Ale także zwykłe codzienne czynności:

- karmienie zwierząt w szkole podczas weekendów,
- filmowanie i fotografowanie imprez szkolnych, umieszczanie zdjęć na stronie internetowej szkoły,
- wyjazdy narciarskie z młodzieżą,
- przygotowanie imprez okolicznościowych,
- zarządzanie sprzętem audio, etc.
- organizowanie kwiatów na różne uroczystości
- i wiele, wiele innych.

Wszystkie te czynności są ujęte w rocznym planie, gdzie dokładnie określa się ilość godzin przeznaczonych na poszczególne zadania. Nowi nauczyciele w swoim rocznym planie przewidzianych mają 80 godzin na przystosowanie się i poznanie działania szkoły. Ponadto część godzin jest z góry przyznana na zastępstwa za nieobecnych nauczycieli.

Wakacje w holenderskim systemie edukacji przedstawiają się następująco:

Letnie wakacje: 7 tygodni

Ferie jesienne: 1 tydzień

Ferie bożonarodzeniowe: 2 tygodnie

Ferie wiosenne: 1 tydzień

Ferie majowe: 1 tydzień

Oprócz tego nauczycielom przysługują urlopy okolicznościowe, np. 4 dni na własny ślub, 1 dzień na ślub członka rodziny. Na pogrzeb członka rodziny dyrektor przyznaje od 1 do 3 dni w zależności od sytuacji. Dyrektor może również udzielić nauczycielowi, po rozmowie z nim, wolnego dnia w innym terminie niż ferie. Pod tym względem panuje tam dużo większa swoboda.

Podsumowując, stwierdzić można, że holenderski system edukacyjny jest bardziej uporządkowany, jeśli chodzi o określenie obowiązków nauczyciela. Każda godzina pracy ma swoją wartość, stąd może brak, jak do tej pory, dodatkowego systemu motywacji nauczycieli. Pozwala to uniknąć niezdrowej rywalizacji, ale być może także ogranicza kreatywnych pracowników. A może jednak łączy obowiązkowość z własną inicjatywą? Niewątpliwie ta forma nagradzania nauczycieli jest bardziej czytelna i pozwala uniknąć większych nadużyć, mimo dość dużej swobody dyrektora w kwestiach płacowych. Swoboda ta jest większa także w innych kwestiach, jak na przykład udzielanie urlopów okolicznościowych. Mimo zatem dość dużego uporządkowania system ten jest bardziej elastyczny.

Źródła:

1) prywatna korespondencja z nauczycielami ze szkoły AOC Terra – VMBO-Groen w Meppel w Holandii

2) strony internetowe:

www.aoc-terra.nl

www.hs-barssel.de

04: Wpływ rodziny na wykorzystanie czasu wolnego

Autor: Edyta Ruta - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP Fundacji "Elementarz" w Lutowcu
Barbara Leśniewska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP w Moczydle

Przemiany, jakie obecnie możemy zaobserwować na świecie, mają ogromny wpływ na zwiększenie się zasobów czasu wolnego. W związku z tym przed rodzicami pojawił się poważny problem wychowania dzieci do czasu wolnego i kształtowania w nich, „od kołyski” umiejętności samodzielnego wykorzystania czasu wolnego.

Dla jednych czas wolny to dobrodziejstwo, dla innych to nuda, czynnik rozprężający, a niekiedy demoralizujący.

Wiele problemów wiąże się między innymi ze złym wykorzystaniem czasu wolnego. A tego czasu, jak wskazują wyniki badań, dzieci mają pod dostatkiem. Przeciętny czas wolny dziecka miejskiego wynosił w Polsce w latach 70- tych i 80- tych około 5 godzin dziennie i 4 godziny u dzieci wiejskich. W dobie rozwoju myśli technicznej dzieci nie chcą spędzać czasu wolnego na czytaniu książek, wspólnych spacerach w gronie rodzinnym czy obejrzeniu dobrego przedstawienia teatralnego. Wolą go spędzać na oglądaniu filmów video lub grając w gry komputerowe nastawione na zabijanie i niszczenie.

Psycholodzy stwierdzają, że wzorce panujące w rodzinie (w tym i wzorce korzystania z czasu wolnego) w decydującym stopniu wpływają na osobowość dziecka. Wpływ ten jest tym większy, im młodsze dziecko.

Rosnące powoli zróżnicowanie zawodowe, poziom wykształcenia oraz wpływ środków masowego przekazu rodzą zapotrzebowanie na zajęcia określonego typu.

Wspólnie zaplanowanie i organizacja zabawy stanowią dla dziecka niepowtarzalną okazję do nabywania nawyków i umiejętności przyjemnego spędzania czasu wolnego.

W rodzinnym wychowaniu konieczne jest spełnienie następujących warunków:

- Zapoznanie się rodziców z zadaniami czasu wolnego i formami jego wypełnienia.
- Dawanie osobistego przykładu organizowania czasu wolnego.
- Zachowanie kultury wypoczynku, właściwe korzystanie z miejsc wypoczynku.
- Zapewnienie przez rodziców odpowiedniego sprzętu do zajęć określonego typu.

Na sposób spędzania czasu wolnego, a więc na jego jakość, duży wpływ mają również takie czynniki, jak:

- wykształcenie,
- tradycje środowiskowe,
- poziom zamożności,
- typ miejscowości i jej usytuowanie.

Z badań wynika, że wraz ze wzrostem wykształcenia rośnie umiejętność bardziej efektywnego wykorzystania czasu wolnego. Jeżeli ktoś z rodziców gustuje w picciu alkoholu, plotkowaniu o sąsiadach, a przy tym stroni od książki, to nie można się dziwić, że dziecko z takiej rodziny trudno będzie zachęcić do czytania czy udziału w kółku artystycznym. Ważne jest także, aby rodzice zostawiając dziecku znaczną swobodę w spędzaniu czasu wolnego interesowali się, z kim, gdzie i jak spędza ten czas.

Muszą uzmysłowić dziecku, że czas wolny spełnia wiele funkcji, które wzajemnie się warunkują. Przede wszystkim spełnia funkcję wychowawczą – społeczną oraz higieniczną. Funkcja wychowawcza polega na kształtowaniu i rozwijaniu przez ucznia swojej osobowości, zainteresowań i poglądów. Funkcja higieniczna jest rozumiana jako regeneracja sił fizycznych i psychicznych. Sposób organizowania sobie czasu wolnego przez ucznia wyraźnie decyduje o jego późniejszych wynikach w nauce.

Niestety, nastąpiły złe czasy dla właściwego kształtowania pożądanych przyzwyczajęń spędzania wolnego czasu. Aby żyć na odpowiednim poziomie materialnym, większość rodziców pracuje do późnego wieczora, a po powrocie do domu jedyną propozycją na spędzenie czasu wolnego z dziećmi jest włączenie telewizora lub komputera.

Jeżeli rodziców tak długo nie ma w domu, to czy wiedzą, co robią i gdzie przebywają ich dzieci?

Niestety, wielu rodziców woli pozbyć się dzieci w chwilach wolnych od pracy lub nie umie zorganizować wolnego czasu ku wspólnej radości i pożytkowi całej rodziny. A przecież spędzanie czasu wolnego przez całą rodzinę cementuje ją i scala, przez co dzieci nie traktują domu rodzinnego jako noclegowni, gdzie się tylko śpi i je.

Jednak wielu rodziców bardzo stara się zagospodarować całkowicie czas wolny swoim pociechom. Tak biegunowego różnego podejścia w wykorzystaniu czasu wolnego pochwałać nie można. Rodzice zapominają o tym, że ich kochana córka lub syn chciałby także, oprócz gry na instrumencie czy tańcu towarzyskim, mieć możliwość zaprzyjaźnienia się z dziećmi sąsiadów, pogrania w piłkę nożną czy poskakania na skakance. Dzieci te nie czują, że mają dzieciństwo.

Z. Dąbrowski, zajmując się problemem czasu wolnego, starał się odpowiedzieć na pytanie, jak dzieci gospodarują czasem wolnym i wyróżnił trzy grupy:

I grupa – to dzieci, które poza nauką spędzają wolny czas wyłącznie na rozrywkach. Rodzice chcą zapewnić im w ten sposób bez troskie i jak najdłuższe dzieciństwo. W późniejszym życiu dzieci takie mogą być nieporadne i egoistyczne.

II grupa – to dzieci, które spełniają dorywczo pewne obowiązki. Rodzice nie chcą przez to ukształtować w nich określonych postaw i umiejętności, tylko wyręczają się dziećmi w pewnych pracach, które są w stanie wykonać i nie zagraża to ich zdrowiu. Rezultatem takiego postępowania jest brak systematyczności, poczucia odpowiedzialności i wytrwałości.

III grupa – to dzieci, które mają przydzielone obowiązki i określony wyraźnie czas wolny do własnej dyspozycji. Rodzice dobierając im zajęcia obowiązkowe i rozrywki kierują się celami wychowawczymi. W efekcie dzieci takie wcześniej stają się zaradne, systematyczne i odpowiedzialne. Umieją cieszyć się z wyników pracy i organizować sobie czas wolny.

Nie trzeba uzasadniać, że tylko ostatniej grupie dzieci dobrze jest wpojony właściwy sposób korzystania z czasu wolnego.

LITERATURA

S. Czajka, Z problemów czasu wolnego, Warszawa 1974.

Z. Dąbrowski, Czas wolny dzieci i młodzieży, Warszawa 1966.

E. Kempa, Wpływ środowiska rodzinnego na jakość i organizację czasu wolnego uczniów klas III wiejskich szkół podstawowych, „Nauczyciel i Szkoła” 1998 nr 1.

K. Przeclawski, Czas wolny dzieci i młodzieży, Warszawa 1997.

05: Propozycja zadania domowego - wypracowania, przygotowującego do nowej matury

Autor: Aleksandra Kurczyńska, Dorota Nodzyńska-Mros - nauczycielki j. polskiego
Zespół Szkół nr 2 im. ks. J. Długosza w Kłobucku

Dokonaj interpretacji sceny II, cz. III *Dziadów* A. Mickiewicza, odpowiadając na pytanie „Kim jest poeta, czym jest poezja i jaką ma siłę?”

MODEL ROZWINIĘCIA :

(Model nie narzuca porządku wypowiedzi , nie ogranicza też zakresu jej treści.

Uczeń może uzyskać za rozwinięcie tematu 20 punktów , mimo że w modelu uwzględniono więcej zagadnień do opracowania tematu).

I. Wstęp

1. Dziady cz. III A. Mickiewicza jako największy polski dramat narodowy. 1pkt
2. Bohater *Dziadów* cz. III Gustaw – nieszczęśliwy kochanek , który przeobraża się w Konrada - poetę , bojownika sprawy narodowej. 1pkt
3. Improwizacja – wybuch twórczości pod wpływem silnego wzruszenia , monolog wygłoszony bez przygotowania. 1pkt

II. Rozwinięcie

1. Poeta i jego wyznania:
 - a. samotny, wyobcowany , niezrozumiany przez prozaiczny świat , skłócony ze światem :
Samotność - cóż po ludziach , czym śpiewak dla ludzi ? ... 1pkt
 - b. wielki indywidualista – potężny , silny , przewyższający innych , cechuje go poczucie wyższości nad zwykłym światem śmiertelników ; poeta widzeniem świata i potęgą uczucia przerasta innych :
Uczucie krąży w duszy , rozpala się , żarzy (...)
Gdzie człowiek , co z mej pieśni całą myśl wysłucha (...)
Wam , pieśni , ludzkie oczy , uszy niepotrzebne... 1pkt
 - c. poeta zrównuje się z Bogiem (tworzy jak Bóg i jest nieśmiertelny) ; jest kreatorem świata :
Ty Boże , ty naturo! dajcie posłuchanie... 1pkt
 - d. Konrad - poeta ma poczucie wyjątkowości chwili „przyływu mocy twórczych”:
Dziś mój zenit ... 1pkt
 - e. wyraża pogardę dla innych twórców :
Depcę was , wszyscy poeci ... 1pkt
 - f. jest dumny, pyszny – Konrad domaga się rozmowy z Bogiem i władzy
O Ty! o którym mówią ,że czujesz ... 1pkt
 - g. nade wszystko kocha ojczyznę – patriota występujący w imieniu narodu , utożsamia się z ojczyzną (mesjanizm jednostkowy) :
Ja kocham cały naród !(...)
Ja i ojczyzna to jedno !... 1pkt
 - h. ma inspirację kierowania całą ludzkością , pragnie „rządu dusz” , władzy nad ludzką świadomością w imię szczęścia narodu , czuje się odpowiedzialny za cały naród –ma wolę i moc przywódcy :
Ja chcę duszami władać , jak Ty nimi władasz... 1pkt
 - i. oskarża Boga o kierowanie się rozumem, a nie uczuciem ; posądza Boga o brak miłosierdzia (bluźni przeciw Stwórcy); bunt ma cechy szatańskie – zarzuca Bogu obojętność wobec nieszczęść ludzi; Konrad jest rozgoryczony 1pkt

- milczeniem Najwyższego :
 Kłamca , kto Ciebie nazywał miłością,
 Ty jesteś tylko mądrością...
- 1pkt
- j. Konrad – poeta pragnie poświęcenia dla ogółu, dla dobra narodu –
 prometeizm bohatera :
 Nazywam się milion-bo za miliony
 Kocham i cierpię katusze (...)
 Czuję całego cierpienia narodu...
- 1pkt
- k. jest obdarzony najwyższym uczuciem i wrażliwością – Konrad jako
 egocentryk :
 Ja najwyższy z czujących na ziemnym padole ...
- 1pkt
- l. wzywa do buntu , nawet przeciw Bogu (jest groźny) , nie waha się przed
 groźbą i bluźnierstwem :
 Odezwij się, - bo strzelę przeciw Twojej naturze...
- 1pkt
- m. Konrad ponosi klęskę w walce z Bogiem, pada powalony w konwulsjach ,
 traci przytomność , jego dusza obciążona jest grzechami pychy , buntu ,
 wątplenia , bluźnierstwa ; nie otrzymuje od Boga odpowiedzi , nie osiąga
 celu .
- 1pkt
2. Poezja i jej rola ; cechy poezji romantycznej :
- a. jest wyjątkowa , nie zrozumie jej zwykły śmiertelnik :
 Gdzie człowiek , co z niej całą myśl wysłucha...
- 1pkt
- b. tworzenie ma siłę – duchową, nadludzką , Boską ;
 dylematy twórczości – słowo poetyckie jest ograniczone , nie można wyrazić
 w nim całego bogactwa , głębi umysłu i serca (nieodpowiedniość słowa
 wobec myśli) :
 Język kłamie głosowi , a głos myślom kłamie...
- 1pkt
- c. poezja ma wysoką wartość, jest siłą stwórczą(kreacyjna moc poezji) :
 Pieśni ma , tyś jest gwiazdą za granicą świata!...
- 1pkt
- d. przypomina dzieło Boga , jest nieśmiertelna :
 Ty Boże , ty naturo! Dajcie posłuchanie.
 Godna to was muzyka i godne śpiewanie(...)
 Pieśń to wielka , pieśń – tworzenie .
 Taka pieśń jest siła , dzielność
 Taka pieśń jest nieśmiertelność...
- 1pkt
- e. wyraża uczucia , wrażliwość, patriotyzm
- 1pkt
- f. ma charakter profetyczny – wieszcz.
- 1pkt
3. Wnioski:
- a. poeta - prorok, wieszcz, przywódca duchowy, indywidualista, buntownik,
 egocentryk, patriota,...
- 2pkt
- b. poezja – wyjątkowa, nieśmiertelna, profetyczna,...
- 2pkt
- c. poeta i poezja wyrażają : siłę i słabość, wielkość i nicość, wzloty i upadki
 jednostki, indywidualizm i prometeizm
- 2pkt
- d. związek między koncepcją poety i poezji zawartą w Wielkiej Improwizacji
 a światopoglądem romantycznym.
- 2pkt

Proponowana punktacja :

- I. Rozwinięcie tematu - 20 pkt.
 - II. Kompozycja - 3 pkt.
 - III. Styl - 3 pkt.
 - IV. Język - 15 pkt.
 - V. Szczególne walory - 4 pkt.
-

06: „Wesoły świat Juliana Tuwima” - konkurs czytelniczy dla klas II

Autor: Wanda Kolman - nauczyciel bibliotekarz; SP nr 39 w Częstochowie

Julian Tuwim to poeta, którego utwory wprowadzały w świat literatury wiele pokoleń Polaków. Jego wiersze, pełne prostoty i humoru, pomimo upływu lat nie tracą na popularności. Warto często do nich wracać, zachęcać do czytania najmłodszych uczniów. W tym celu proponuję zorganizować konkurs czytelniczy „Wesoły świat Juliana Tuwima” przeznaczony dla uczniów klas II. Impreza ta powinna być zabawą, w czasie której dzieci wykażą się znajomością twórczości tego poety.

Cele konkursu:

- popularyzacja twórczości Juliana Tuwima
- rozwijanie zainteresowań czytelniczych uczniów
- sprawdzenie w atrakcyjny sposób znajomości utworów
- pobudzanie aktywności uczniów
- kształcenie umiejętności pracy w zespole i „zdrowej” rywalizacji.

Pomoce:

- kartki z testem
- koperty z zestawami cytatów
- pojemniczki z „jajek niespodzianek” z pytaniami
- rekwiizyty
- tablica do zapisywania wyników
- zestawy pytań i odpowiedzi dla jury
- dekoracja: portret poety, napis informacyjny, prace plastyczne dzieci.

Regulamin konkursu:

1. Konkurs przeprowadzony zostanie w trzech etapach:

I etap – pisemny

II etap - plastyczny

III etap – finał

2. Przebieg konkursu:

- w I etapie wszyscy uczniowie klas II piszą test ze znajomości wierszy Juliana Tuwima. Za każdą prawidłową odpowiedź uczeń otrzymuje 1 punkt, maksymalnie może zdobyć 36 punktów. Do II etapu przechodzą dzieci, które zdobędą minimum 28 punktów.

- uczestnicy II etapu w wyznaczonym dniu, w czasie jednej godziny lekcyjnej wykonują dowolną techniką pracę plastyczną na małym arkuszu bloku rysunkowego do wcześniej wylosowanego wiersza Juliana Tuwima. Oceny prac dokonują nauczyciel plastyki i wybrany nauczyciel nauczania zintegrowanego (skala od 0 do 5 punktów).

Po podsumowaniu punktacji za I i II etap z każdej klasy II wyłonieni zostaną uczniowie, którzy utworzą zespoły finałowe.

- w III etapie, finałowym- czteroosobowe zespoły wykonują cztery zadania rywalizując o zwycięstwo dla swojej klasy.

Poszczególne zadania mają określoną punktację, a ich wykonanie i odpowiedzi uczniów ocenia jury. Zmagania finałowe obserwuje zgromadzona publiczność, którą stanowią pozostali uczniowie klas II. Konkurs wygrywa zespół, który uzyska największą ilość punktów. Zwycięzcy otrzymują dyplom i nagrodę dla klasy oraz nagrody dla zawodników, pozostałe zespoły - dyplomy i nagrody pocieszenia.

3. Wiersze do przeczytania:

„Abecadło”, „Bajka o rybaku i rybce”, „Bambo”, „Dyzio Marzyciel”, „Idzie Grześ”,

„Lokomotywa”, „O panu Tralalińskim”, „O Grzesiu kłamczuchu i jego cioci”, „Okulary”,

„Pan Maluśkiewicz i wieloryb”, „Pstryk”, „Ptasie radio”, „Rzepka”, „Słoń Trąbalski”, „Spóźniony słowik”, „W aeroplanie”, „Warzywa”, „Zosia Samosia”

Wszystkie utwory można znaleźć w zbiorze „Wiersze dla dzieci” Juliana Tuwima.

I ETAP – TEST

I Z podanych odpowiedzi a,b,c wybierz właściwą i zakreśl długopisem

1. Dlaczego pan Słowik spóźnił się na kolację ?
 - a) wracał do domu piechotą
 - b) pomylił drogę
 - c) zagadał się z kolegą skowronkiem
2. Jakiego przedmiotu szukał pan Hilary ?
 - a) telefonu komórkowego
 - b) kluczyków do samochodu
 - c) okularów
3. Z czego spadło abecadło ?
 - a) z pieca
 - b) z tablicy
 - c) z półki z książkami
4. Jak miał na imię słoń Trąbalski ?
 - a) Tobiasz
 - b) Tomasz
 - c) Tomisław
5. Jak długo stary rybak zajmował się łowieniem ryb ?

- dwadzieścia trzy lata
- trzydzieści trzy lata
- czterdzieści trzy lata

II Uzupełnij podane tytuły wierszy :

- „.....słowik”
- „..... radio”
- „O panu”
- „.....Marzyciel”
- „O Grzesiu kłamczuchu i”
- „..... Samosia”
- „Słoń”
- „Bajka o rybaku i”
- „..... i wieloryb”
- „Idzie”

III Rozwiąż krzyżówkę:

- Posiłek przygotowany przez panią Słowikową
- Jedno z kłócących się warzyw
- Nazwa ulicy, przy której mieszkała śpiewająca rodzina
- Grześ niósł go w worku
- Kontynent, na którym mieszkał Bambo
- Mieszkał w niej rybak ze swoją żoną
- Ciągnęła wagony
- Zakończyła kłótnię warzyw
- Brała udział w ptasiej naradzie
- Upadł na żabkę po wyrwaniu rzepki
- Jechała w szóstym wagonie

IV Napisz kto i w jakim wierszu wypowiedział następujące słowa :

- „Co się dzieje ? Kurko patrz!”
.....
- „Dobrze wiedziałem, lecz zapomniałem,
Może kto z panów wie, czego chciałem?”
.....
- „Gdzieś ty latał ? Gdzieś ty fruwał ? Przecież ja tu płaczę !”
.....
- „Dobrze, nie martw się, idź sobie z Bogiem.
Chce królową być – będzie królową.”
.....
- „- List, proszę cioci ? List ? Wrzuciłem ciociu miła!”
.....

III ETAP – FINAŁ

Zadanie I – REKWIZYTY

Na podstawie otrzymanych rekwizytów drużyny odgadują tytuły wierszy. Rekwizyty są ponumerowane, co ułatwia zapisywanie odpowiedzi. Za każdy prawidłowo odgadnięty tytuł przysługuje 1 pkt, w sumie 10 pkt.

- koperta z napisem Łódź
- okulary
- łupinka orzecha włoskiego
- wyłącznik elektryczny
- pudełko po lodach
- marchew
- piasek
- słoń z porcelany
- pociąg zabawka
- samolot zabawka

Zadanie II – NIEDOKOŃCZONE CYTATY

Drużyny uzupełniają brakujące wersy w cytatach pochodzących z wierszy. Kopertę zawierającą zestaw dwóch cytatów wybiera kapitan drużyny. Za każdy prawidłowo dokończony fragment wiersza drużyna uzyskuje 2 pkt, w sumie 4 pkt.

Zestaw 1.

- „Pod kanapą, na kanapie,
Wszędzie szuka, parska, sapie!
Szpera w piecu i w kominie,
.....”

2. „Kto by się tam uczył, pytał,
Dowiadywał się i czytał,
Kto by sobie głowę łamał,
.....”

Zestaw 2.

1. „Wziął łupinkę pod pachę,
Zaraz do morza się rzucił,
Szybko popłynął do Gdyni
.....”

2. „Synek nazywa się Biały Ząbek,
A ojciec woła: „Trąbek! Bąbek”
Córeczce na imię po prostu Kachna,
.....”

Zestaw 3.

1. „I już z kuchni, i z garażu
Słysząc pieśń o gospodarzu,
Już śpiewają domownicy
.....”

2. „Halo ,halo! Tutaj ptasie radio w brzozowym gaju,
Nadajemy audycję z ptasiego kraju,
Proszę niech każdy nastawi aparat,
.....”

Zestaw 4.

1. „Sterczy w ścianie taki pstryczek,
Mały pstryczek – elektryczek,
Jak tym pstryczkiem zrobić pstryk,
.....”

2. „Abecadło z pieca spadło,
O ziemię się hukło,
Rozsypało się po kątach,
.....”

Zestaw 5.

1. „Miała babcia kurkę,
Kurkę złotopiórkę,
Wesołą kokoszkę
.....”

2. „Mruczek za wnuczka,
Wnuczek za babcie,
Babcia za dziadka,
Dziadek za rzepkę,
.....”

Zadanie III – PYTANIA

Drużyny odpowiadają kolejno na dwa pytania dotyczące treści wierszy. Kapitanowie losują numery pytań umieszczone w pojemniczkach z „Jąjek niespodzianek”. Za każdą prawidłową odpowiedź drużyna otrzymują po 2 pkt, w sumie 4 pkt.

1. Jakie warzywa brały udział w wielkiej kłótni? Wymień nazwy pięciu z nich.
2. Jakie prośby do złotej rybki miała żona rybaka? Wymień trzy prośby.
3. Kto pomagał dziadkowi przy wyrywaniu rzepki? Wymień pięciu pomocników.
4. Które litery zostały uszkodzone w wyniku upadku abecadła? Wymień pięć z nich.
5. Jakie ptaki występują w wierszu „Ptasie radio”? Podaj nazwy pięciu z nich.
6. Gdzie pan Hilary szukał okularów? Podaj trzy miejsca.
7. Jakie przedmioty zabrał pan Maluśkiewicz na swoją łódeczkę? Wymień trzy z nich.
8. O jakich przysmakach marzył Dyzio? Podaj nazwy trzech.
9. Jakimi towarami były wypełnione wagony w wierszu pt. „Lokomotywa”? Podaj trzy z nich.
10. Jakie potrawy przygotowała na kolację pani Słowikowa? Podaj nazwy dwóch potraw.

Zadanie IV – FRAGMENTY UTWORÓW

Drużyny losowo wybierają (kapitan podaje numery od 1 do 6) i wysłuchują krótkiego fragmentu wiersza. Ich zadaniem jest odgadnięcie tytułu utworu. Za każdy prawidłowo podany tytuł drużyna otrzymuje 1 pkt.

1. „I jechała taksówka ... i powóz ...
I krowę prowadzili ... i trąbił autobus,
I szły jakieś trzy dziewczynki,
Jak wrzucałem ten list do skrzynki ...”

2. „Aż wstyd powiedzieć,
Co było dalej!
Wszyscy na siebie
Poupadali ...”
3. „Co dzień rano po śniadaniu
Zbiera się to zacne grono,
By powtórzyć na cześć mistrza
Jego piosnkę ulubioną”
4. „Na to wróbel zaterlikał:
„Cóż to znowu za muzyka?
Muszę zajrzeć do słownika,
By zrozumieć śpiew słowika”
5. „Woła: „Cip -cip, wielorybku!
Gdzie ty jesteś, rybeńko?
Pokaż mi się choć tycio,
Tyciutko, tyciuteńko ...”

6. „Wrócił stary do swej staruchy
I co widzi? Królewskie komnaty,
A przy stole w królewskiej komnacie
Siedzi baba – królowa, uczując”

PYTANIA DODATKOWE

Pytania te mogą być wykorzystane w ewentualnej dogrywce lub podczas mini - konkursu dla publiczności. Za każdą prawidłową odpowiedź przysługuje 1 pkt.

1. Dlaczego Bambo nie chciał się kąpać?
2. Co się stało z literką „A” w wierszy „Abecadło”?
3. O której godzinie pan Słowik miał się zjawić na kolacji?
4. Z jakiego powodu pan Maluśkiewicz wyruszył w podróż?
5. Jaką negatywną cechę posiadał stoń Trąbalski?
6. Gdzie pan Hilary znalazł okulary?
7. Ile wagonów ciągnęła lokomotywa?
8. Kto czekał na list od cioci?
9. Gdzie dziadek zasadził rzepkę?
10. Kim według Zosi Samosi był Kopernik?
11. Jaką kuracją zapisał kowal dla słonia Trąbalskiego?
12. Dlaczego pan Słowik wracał do domu piechotą?
13. Jak zakończyła się kłótnia warzyw?
14. Jak miała na imię córka pana Tralalińskiego?
15. W którym wagonie siedziały grubasy?
16. Z którego portu pan Maluśkiewicz wyruszył na wyprawę?
17. Dokąd kurka uciekła babci?
18. W jakim mieście mieszkała rodzina Tralalińskich?
19. Ile według Zosi, jest dwa i dwa?
20. Jak zakończyła się leśna audycja?

Odpowiedzi:

I ETAP - TEST

Zadanie I 1.a; 2.c; 3.a; 4.b; 5.b

Zadanie II 1. „Spóźniony słowik”, 2. „Ptasie radio”, 3. „O panu Tralalińskim”, 4. „Dyzio Marzyciel”, 5. „O Grzesiu kłamczuchu i jego cioci”, 6. „Zosia Samosia”, 7. „Stoń Trąbalski”, 8. „Bajka o rybaku i rybce”, 9. „Pan Maluśkiewicz i wieloryb”, 10. „Idzie Grześ”.

Zadanie III

1. kolacja, 2. kapusta, 3. Wesolińska, 4. piasek, 5. Afryka, 6. Iepianka, 7. lokomotywa, 8. kucharka, 9. sowa, 10. bocian, 11. armata

Zadanie IV

1. babcia, „W aeroplanie”; 2. stoń Trąbalski, „Stoń Trąbalski”; 3. pani Słowikowa, „Spóźniony słowik”; 4. złota rybka, „Bajka o rybaku i rybce”; 5. Grześ, „O Grzesiu kłamczuchu i jego cioci”

III ETAP – FINAŁ

Zadanie I

1. „O Grzesiu kłamczuchu i jego cioci” 2. „Okulary”, 3. „Pan Maluśkiewicz i wieloryb”, 4. „Pstryk”, 5. „Dyzio Marzyciel”, 6. „Warzywa”, 7. „Idzie Grześ”, 8. „Stoń Trąbalski”, 9. „Lokomotywa”, 10. „W aeroplanie”

Zadanie II

Zestaw 1 – 1. „W mysiej dziurze i w pianinie”, 2. „Kiedy mogę sama, sama!”

Zestaw 2 – 1. „I do Warszawy powróci”, 2. „A ojciec woła: Grubachna! Wielgachna!”

Zestaw 3 – 1. „I przechodnie na ulicy”, 2. „Bo sfrunęły się ptaszki dla odbycia narad”

Zestaw 4 – 1. „To się widno robi w mig”, 2. „Strasznie się potłukło”

Zestaw 5 – 1. „Zwariowaną troszkę”, 2. „Oj, przydałby się ktoś na przyczepkę!”

Zadanie III

1. kartofle, buraki, marchewka, fasola, kapusta, pietruszka, seler, groch, 2. nowe koryto, nową chatę, być rodową szlachcianką, być królową, być morską cesarzową, 3. babcia, wnuczek, Mruczek, Kicia, kurka, gąska, bociek, żabka, kawka, 4. h, b, a, p, u, t, s, r, w, i, o. 5. słowik, wróbel, kos, jaskółka, kogut, dzięcioł, gil, kukułka, szczygieł, sowa, kruk, czubatka, drozd, sikora, dzierlatka, kaczką, gąską, jemiołuszką, dudek, trznadęł, pośmięciuszką, wilga, zięba, bocian, szpak, czajka, przepiórka, 6. w spodniach, w surducie, w butach, w szafach, w szlafroku, w palcie, pod kanapą i na kanapie, w piecu i w kominie, w mysiej dziurze i w pianinie, 7. worek z jedzeniem, namiot, beczkę wina, rower, narzędzia, 8. krem waniliowy, lody malinowe, tort czekoladowy, stopy ciastek, 9. banany, fortepiany, armata, krowy, konie, dębowe stoły i szafy, kufry, paki, skrzynie, tuczone świnie, słoń, niedźwiedź, dwie żyrafy, 10. zupka z muszek na wieczornej rosie, sześć komarów nadziewanych w konwaliowym sosie, motyl z różną przyprawiony gęstym cieniem z lasku, tort z wietrzyka w księżycowym blasku

Zadanie IV

1. „O Grzesiu kłamczuchu i jego cioci”, 2. „Rzepka”, 3. „O panu Tralalińskim”, 4. „Ptasie radio”, 5. „Pan Maluśkiewicz i wieloryb”, 6. „Bajka o rybaku i rybce”

Pytania dodatkowe

1. bał się, że się wybieli; 2. A zwichnęło nóżki; 3. przed godziną dziewiątą; 4. chciał zobaczyć wieloryba; 5. był zapominałski; 6. na własnym nosie; 7. czterdzieści; 8. wuj Leon; 9. w ogrodzie; 10. królem; 11. co dzień na głowę wody kubek oraz na trąbie zrobić supełek; 12. bo był piękny wieczór; 13. zostały pokrojone przez kucharkę i wrzucone do garnka; 14. Tralalurka; 15. w trzecim; 16. z Gdyni; 17. na lotnisko; 18. w Śpiewowicach; 19. osiem; 20. przyfrunęła ptasia policja, aby rozgonić bijące się ptaki

Uwagi:

- Konkurs należy ogłosić co najmniej z miesięcznym wyprzedzeniem, a regulamin dostarczyć wychowawcom klas II oraz wywiesić na tablicy informacyjnej przy bibliotece szkolnej.
- Na tydzień przed I etapem należy skopiować odpowiednią liczbę testów.
- Przed finałem konkursu trzeba zaprosić nauczycieli do pracy w jury, przygotować dla nich zestawy pytań i odpowiedzi oraz zasady oceniania.
- Oprawę plastyczną finału mogą stanowić prace dziecięce wykonane w II etapie konkursu. Do dekoracji można też wykorzystać portret poety oraz książki zawierające jego utwory (wystawa zbiorów wierszy).
- Dla widowni czyli uczniów klas drugich dopingujących swoje drużyny należy przygotować odpowiednią liczbę miejsc.
- W czasie podliczania punktacji oraz wypisywania dyplomów i nagród książkowych osoba prowadząca finał może wykorzystując pytania dodatkowe przeprowadzić mini-konkurs wśród widowni. Każda dobra odpowiedź powinna zostać nagrodzona np. cukierkami.

Bibliografia:

Tuwim Julian: *Wiersze dla dzieci*. Wyd. 13. Warszawa: „Nasza Księgarnia”, 1988.

07: Działania dydaktyczno-wychowawcze związane z patronem szkoły

Autor: *Jadwiga Żelazkiewicz - nauczyciel-bibliotekarz; SP nr 22 Częstochowa*

Patron szkoły to najczęściej, uznana i nieprzeciętna postać, będąca symbolem treści ideowych, wartości trwałych w tradycji narodowej. Osobowość patrona szkoły powinna wywierać wpływ na kształtowanie postaw dzieci, zwłaszcza postawy patriotycznej. Wydaje się to szczególnie ważne w przededniu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Uważam, że nasza młodzież powinna znać swoją historię i być z niej dumna.

Czy patron szkoły jest postacią ważną dla jej wychowanków ?

Sądzę, że może się tak stać pod warunkiem, że będzie on postacią znaną im, obecną ciągle w życiu szkoły, że stanie się symbolem, na który będą się powoływać nauczyciele, prowadząc pracę wychowawczą z młodzieżą.

W tym celu, chciałam nadać szczególną rangę, corocznym obchodom Dnia Patrona w naszej szkole.

Pracuję w bibliotece Szkoły Podstawowej nr 22 w Częstochowie. Patronem naszej szkoły jest Gabriel Narutowicz, pierwszy prezydent II Rzeczypospolitej. Szkoła nasza jest szkołą z wieloletnią tradycją, istnieje od 1936 roku, i w początkach jej istnienia postacią patrona była młodzieży bliska ze względu na to, że od śmierci Gabriela Narutowicza w wyniku zamachu w 1922 roku nie upłynęło tak wiele czasu. Inaczej jest z naszymi obecnymi wychowankami, dla których Gabriel Narutowicz to postać z zamierzchłej przeszłości.

Dlatego, aby wzbogacić wiedzę uczniów o Gabrielu Narutowiczu, a także, aby przygotować ich do aktywnego odbioru i współtworzenia tradycji szkoły, przygotowałam dla klas IV-VI, lekcję wychowawczą na temat patrona szkoły. Przeprowadziłam ją w listopadzie, kolejno we wszystkich klasach IV-VI. A oto konspekt tej właśnie lekcji wychowawczej.

Konspekt lekcji wychowawczej. Temat: „Spotkanie z patronem”.

Cel lekcji: zapoznanie z postacią i działalnością patrona szkoły, wzbudzenie zainteresowania postacią patrona- Gabriela Narutowicza, wzbudzenie uczucia patriotyzmu i przywiązania do tradycji szkoły.

Umiejętności: uczeń potrafi słuchać ze zrozumieniem, kojarzyć i analizować fakty, opowiedzieć krótko o postaci Gabriela Narutowicza, pracować w grupie, posługiwać się encyklopedią, ułożyć kolaż na temat patrona.

Pomoce: encyklopedie, karton, klej, kredki, wycinki z prasy, napisy, zdjęcia, pocztówki.

Metody: wykład, pogadanka, praca w grupie, prace manualne.

Przebieg lekcji:

1. Powitanie.
2. Podział na cztery grupy – każda grupa będzie się zajmowała innym okresem życia patrona.
3. Opowiadanie nauczyciela o patronie szkoły, odwołanie się do znanych wiadomości, pokaz zdjęć i map.
4. Dyskusja na temat postaci patrona, próba oceny jego działalności.
5. Ułożenie kolażu z dostępnych materiałów. Materiały ułożone są na osobnym stole i pomieszone, każda grupa musi wybrać napisy, fakty, zdjęcia, przedmioty dotyczące przydzielonego im okresu życia patrona. Następnie wybrane materiały, każda grupa nakleja na karton, ozdabia go itp.
6. Potem następuje prezentacja wykonanych prac. Z prac wykonanych przez wszystkie klasy zostanie zorganizowana wystawa w Dniu Patrona Szkoły.
7. Ewaluacja

Prace, wykonane przez uczniów na tych lekcjach wychowawczych, wykorzystałam potem jako eksponaty na wystawie poświęconej patronowi szkoły. Urządzenie wystawy powierzyłam aktywowi bibliotecznemu, który bardzo dobrze wywiązał się z zadania. Na wystawie oprócz prac uczniów wykonanych w tym roku znalazły się albumy, wykonane w zeszłym roku szkolnym, książki poświęcone Narutowiczowi, cytaty wypowiedzi naszego patrona wyszukane przez młodzież w internecie. Wystawa była urządzona na korytarzu przed szkolną biblioteką, tak, aby była ogólnie dostępna i mogli z niej korzystać zarówno uczniowie jak i rodzice.

Następnym etapem oswojenia młodzieży z postacią patrona, było ogłoszenie przeze mnie konkursu pod hasłem „Jeden z sześciu – co wiem o patronie szkoły”. Każda klasa wytypowała jednego przedstawiciela, który przygotowywał się do konkursu poszukując informacji w książkach i materiałach dostępnych w bibliotece a także korzystając z wystawy o patronie.

W dniu będącym rocznicą śmierci Gabriela Narutowicza to jest 16 grudnia, w naszej szkole odbył się uroczysty apel poświęcony patronowi, a po nim zapowiadany wcześniej konkurs.

W tym roku szkolnym treścią apelu były wspomnienia osób współczesnych Narutowiczowi i znających go osobiście. Scenariusz apelu przedstawiam poniżej.

Scenariusz apelu.

Gabriel Narutowicz – patron naszej szkoły, był człowiekiem wielkiego serca i umysłu, wykształconym i utalentowanym inżynierem, zdolnym politykiem, jednocześnie szlachetnym człowiekiem i polskim patriotą. Jako wykładowca na politechnice w Zurichu, był darzony szacunkiem przez studentów i podziwiany za rozległą wiedzę np. władał biegle 9 językami. Jak pisali o nim współcześni był Europejczykiem w pełnym znaczeniu tego słowa. Oto kilka wspomnień o Gabrielu Narutowiczu. Tak wspominają go ludzie, którzy znali go osobiście, w różnych okresach jego życia.

Stanisław Rechniewski – kolega G. Narutowicza z gimnazjum w Libawie: „ze środowiska młodzieży gimnazjum libawskiego wyłoniło się duże grono starszych uczniów, stworzyło bibliotekę polską oraz organizowało odczyty, dyskusje, zebrania towarzyskie i widowiska. Uczniowie ci wywierali duży wpływ na ogół młodzieży polskiej w Libawie, rozbudzając w niej poczucie solidarności i zainteresowania sprawami narodowymi i zagadnieniami społecznymi. Do grona tego należeli też i obaj Narutowiczowie, starszy Stanisław i młodszy Gabriel”.

Ignacy Daszyński – poznał G. Narutowicza jako studenta politechniki w Zurichu:

„nauczyłem się go kochać i szanować. Była to bowiem postać na wskroś oryginalna. Pod pozorem ościężałości i rubasznosci żmudziej kryło się serce tkliwe i dobre, rozum tak głęboki, rycerskość tak czysta, że kto Gabriela Narutowicza bliżej poznał musiał go pokochać”.

Jędrzej Moraczewski o Narutowiczu, po objęciu przez niego katedry budownictwa wodnego na politechnice w Zurichu: „nie moją rzeczą fachowa ocena prac prof. Narutowicza

dokonywanych przez niego w czasie gdy jako prywatny inżynier pracował w Szwajcarii. O wartości ich świadczy fakt powołania go na profesora politechniki w Zurichu, jego, cudzoziemca z Rosji, o nazwisku tak wyraźnie polskim i przez naród, który tak rzadko zaszczyca kogokolwiek swoim uznaniem”.

Inżynier Franz Iselin – bliski współpracownik Narutowicza z okresu pracy w firmie Kursteinera: „umysł szeroki, umięjący szybko

orientować się w tym co najważniejsze w każdym problemie, ale zarazem nie spuszczać z oczu szczegółów i charakter wyjątkowo sumienny, sprawiali, że Narutowicz uważany był za człowieka stworzonego na inżyniera a nazwisko jego w kołach specjalistów otaczano nie tylko nimbem szacunku ale i sławy”.

Inżynier Hans Roth – asystent Narutowicza z czasów profesury na politechnice: „prosta była jego metoda nauczania, jak proste były i wielkie w zarysach jego projekty silników wodnych. Była to metoda wielkiego człowieka, którego żywy umysł wybiegał daleko poza katedrę i obejmował praktyczne strony życia”.

Wojciech Baranowski – przyjaźnił się z Narutowiczem i odwiedzał go w Szwajcarii: „Polacy w Genewie i Lozannie mieli swoje wielkości, ale od Saint Gallen do Brna na wszystkich ustach było imię Gabriela Narutowicza. Był niby patriarcha wielkiego klanu, w którym nic nie działo się bez niego. Toteż przybywszy do Szwajcarii najpierw do Raperswilu, a potem szło się do profesora. Tu i tam stawało się na gruncie polskim. Muzeum przemawiało do duszy polskimi pamiątkami, profesor Narutowicz żywym serdecznym słowem”.

Wojciech Kętrzyński - współpracownik G. Narutowicza w Ministerstwie Spraw Zagranicznych: „Narutowicz podbił sobie serca wszystkich swych bliższych i dalszych współpracowników. Urok jaki wywierał, rozproszył wszelkie obawy, zjednał mu wszystkich bez wyjątku, nawet politycznie najdalej stojących”.

Władysław Neyman – członek delegacji polskiej na konferencję w Rewlu: „Narutowicz zdołał sobie pozyskać sympatię i szacunek biorących udział w konferencji. Choć nie był jej przewodniczącym, faktycznie prowadził prace konferencji”.

Po śmierci Narutowicza tak pisał Władysław Mickiewicz: „pomijając wstyd, oburzenie i smutek jaki budzić może i musi ten fakt w duszy każdego Polaka, echo tej zbrodni rozejdzie się po całym świecie i zaszkodzi Polsce, jak mało co. Fanatyk... zastrzelił bezbronnego i niewinnego człowieka, zacnego i dobrego obywatela, Europejczyka w pełnym znaczeniu tego wyrazu”.

Następnie następuje deklamacja wiersza J. Tuwima pt.: „Na śmierć Gabriela Narutowicza”, oraz odśpiewanie hymnu szkoły.

Apel odbył się w bardzo podniosłym nastroju. Natomiast w konkursie oprócz tradycyjnych pytań dotyczących życia i działalności patrona, były zadania do wykonania z pomocą kolegów z klasy np.: ułożenie hasła sławiącego czyny patrona. Zadanie to wywołało zainteresowanie na widowni. Załączam również scenariusz przeprowadzonego przeze mnie konkursu.

Konkurs pt. „ Jeden z sześciu – czy znam życie i osiągnięcia Gabriela Narutowicza?”.

Zestaw pytań do pierwszego etapu.

1. W którym roku urodził się Gabriel Narutowicz.
2. Jak miała na imię matka Gabriela Narutowicza.
3. Jak nazywało się miasto w którym Gabriel Narutowicz ukończył gimnazjum.
4. Gdzie urodził się Gabriel Narutowicz.
5. Jak miał na imię ojciec Gabriela Narutowicza.
6. W jakim kraju przez wiele lat mieszkał Gabriel Narutowicz.
7. W jakim mieście studiował i gdzie ukończył politechnikę.
8. Kim z zawodu był patron naszej szkoły.
9. W jakiej dziedzinie budownictwa zdobył rozgłos i sławę.
10. W jakich ministerstwach był ministrem po powrocie do Polski.
11. Jaką wysoką funkcję sprawował Gabriel Narutowicz, tuż przed swoją śmiercią.
12. Podaj datę i przyczynę śmierci Gabriela Narutowicza.

Za każdą poprawną odpowiedź uczestnik otrzymuje 1 punkt.

Zestaw pytań i zadań do drugiego etapu.

1. Rozpoznaj co lub kogo przedstawia, dana fotografia.

Uczniowie dostają do rozpoznania następujące fotografie:

- a) matka patrona
- b) ojciec patrona z synami
- c) Eligiusz Niewiadomski
- d) budynek Zachęty
- e) mapa Szwajcarii bez podpisu z zaznaczonym Zurychem
- f) mapa Polski z zaznaczoną Lipawą

Za każdą poprawną odpowiedź uczestnik otrzymuje 1 punkt.

Można zdobyć dodatkowo po 2 punkty jeżeli uczestnik konkursu potrafi opowiedzieć coś więcej na temat postaci lub obiektu.

2. Przyporządkuj datę do ważnego wydarzenia z życia naszego patrona

1883 – ukończył gimnazjum w Lipawie

1895 – otrzymał obywatelstwo szwajcarskie

1900 – otrzymał złoty medal na Wystawie Przemysłowej w Paryżu

1920- wrócił na stałe do Polski

1923 – wykonano wyrok kary śmierci na zabójcy prezydenta Eligiuszu Niewiadomskim.

Za prawidłowe wykonanie zadania zawodnik może otrzymać od 1 do 5 punktów.

Zestaw zadań do trzeciego etapu konkursu

Każdy z zawodników dobiera sobie do pomocy dwóch kolegów z klasy.

1. Pierwsze zadanie polega na ułożeniu obrazka z otrzymanych puzzli. Czas wykonania zadania 2 minuty. Za to zadanie uczestnik dostaje 1 punkt.

2. Następnie każdy zespół ma za zadanie ułożyć hasło sławiące patrona szkoły.

Za to zadanie można otrzymać od 1 do 5 punktów.

Zarówno konkurs jak i apel przeprowadziłam z pomocą aktywu bibliotecznego z klas szóstych. Uczniowie ci prowadzili konkurs, zapisywali zdobyte punkty, pomagali roznosić konieczne rekwizyty, przygotowali salę gimnastyczną do imprezy, wykonali dekorację. Dziewczęta występowały w części artystycznej i poświęciły wiele czasu na naukę tekstu i deklamacji.

Ponieważ organizacja obchodów Dnia Patrona w naszej szkole, stała się przywilejem nauczyciela bibliotekarza, staram się co roku wprowadzić różne ich formy. Wiele razy organizowałam tradycyjne apele, polegające na zapoznaniu uczniów z najważniejszymi wydarzeniami z życia patrona i deklamacją wierszy. W zeszłym roku szkolnym, na podstawie znanych mi faktów ułożyłam inscenizację w formie wywiadu z prezydentem. Inscenizacja ta podobała się uczniom a jednocześnie spełniła swą dydaktyczną rolę. Poniżej podaję tekst tej inscenizacji.

Inscenizacja o patronie szkoły Gabrielu Narutowiczu

Inscenizacja ułożona jest w formie wywiadu trzech dziennikarzy z Gabrielem Narutowiczem. Bierze w niej udział sześciu uczniów, przedstawiających następujące osoby: prezydenta Gabriela Narutowicza, trzech dziennikarzy przeprowadzających wywiad, prowadzący apel, uczeń recytujący wiersz.

Na scenie ustawione są dwa stoły, jeden stół przykryty jest flagą, obok leży biblia, uczeń grający prezydenta stoi przy stole i trzyma rękę na biblii. Słychać pierwsze 2 zwrotki hymnu narodowego. Po odegraniu hymnu Narutowicz składa przysięgę. Oto tekst przysięgi: „Przysięgam Bogu Wszechmogącemu w Trójcy Świętej Jedyńemu i ślubuję Tobie, Narodzie Polski, na urzędzie prezydenta Rzeczypospolitej, który obejmuję, praw Rzeczypospolitej, a przede wszystkim ustawy konstytucyjnej święcie przestrzegać i bronić, dobru powszechnemu Narodu ze wszystkich sił służyć, wszelkie niebezpieczeństwo i zło czujnie od Państwa odwracać, godności i mienia polskiego strzec niezachwianie, sprawiedliwość względem wszystkich bez różnicy obywateli za pierwszą mieć sobie cnotę, obowiązkom urzędu i służby poświęcić się niepodzielnie. Tak mi dopomóż Bóg i święta jego męka. Amen.”

Prowadzący.

Dnia 11 grudnia 1922 roku Gabriel Narutowicz złożył przysięgę i objął urząd prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Za chwilę odbędzie się konferencja prasowa z nowo obranym prezydentem.

Wchodzą trzej dziennikarze i siadają za stołem.

Dziennikarz 1.

Witamy panie prezydencie, czy zechciałby pan powiedzieć, jak wspomina pan kraj swojego dzieciństwa.

Prezydent.

To był piękny kraj, wielkie lasy pełne zwierząt, rzeki, jeziora. Lubilem jeździć konno i polować. Jak panowie wiecie urodziłem w Telszach na Żmudzi w 1865 roku.

Dziennikarz 2.

A jakie przedmioty lubił pan w szkole i jaką szkołę pan ukończył?

Prezydent.

Ukończyłem gimnazjum w Lipawie, gdzie językiem wykładowym był język niemiecki. Najbardziej jednak lubiłem przedmioty ścisłe: matematykę i fizykę. Dlatego po gimnazjum zapisałem na wydział matematyczno-fizyczny uniwersytetu w Petersburgu.

Dziennikarz 3

Tak słyszeliśmy o tym. Czemu jednak pan tych studiów nie ukończył?

Prezydent.

Niestety zachorowałem na gruźlicę i musiałem leczyć się w Szwajcarii. Ukończyłem jednak Wydział Inżynierii Budowlanej na politechnice w Zurychu, ze specjalnością budowa kolei i elektrowni wodnych.

Dziennikarz 1.

Po ukończeniu studiów nie wrócił pan do kraju i 1895 roku otrzymał pan obywatelstwo szwajcarskie. Czym pan się zajmował w swojej nowej ojczyźnie?

Prezydent.

Poświęciłem się pracy inżynierskiej, budowałem kolej w Saint-Gallen, a potem liczne elektrownie wodne na górskich rzekach Szwajcarii. Założyłem własne biuro projektowe i miałem wiele zamówień z różnych krajów Europy np. Włoch, Hiszpanii.

Dziennikarz 2.

Która, więc elektrownia była największa?

Prezydent.

Największa była elektrownia Mühlenberg na rzece Aar pod Bernem, budowana w latach 1917-1920. Pracowały tam turbiny o mocy 35000 KM, a zbiornik wody ma długość 15 km.

Dziennikarz 3.

W którym roku i dlaczego wrócił pan do kraju?

Prezydent.

Do Ojczyzny wróciłem na stałe w 1920 roku, kiedy Polska po latach niewoli odzyskała niepodległość. Uważałem za swój obowiązek pracę dla kraju, zwłaszcza, że po zaborach i I Wojnie Światowej była bardzo zniszczona.

Dziennikarz 1.

Przyjechał pan do kraju i zaraz zaczął pan pracować przy budowie zbiornika wodnego w Porąbce na Sole oraz przy regulacji Wisły.

Prezydent.

Tak, ale szybko zostałem ministrem robót publicznych a potem ministrem spraw zagranicznych.

Dziennikarz 2.

Słyszeliśmy też, że był pan wykładowcą na politechnice w Zurychu. Czy nie było panu żal opuścić Szwajcarii i swoich studentów?

Prezydent.

Tak było mi żal, ale uważałem, że teraz z moimi umiejętnościami przydam się w kraju, a teraz jako prezydent będę mógł dokonać jeszcze więcej.

Dziennikarz 3.

Życzymy panu owocnej pracy dla Ojczyzny i powodzenia w życiu osobistym.

Dziennikarz 1.

Dziękujemy za rozmowę.

Dziennikarze i prezydent wychodzą.

Prowadzący.

Gabriel Narutowicz pełnił urząd prezydenta tylko tydzień. Dnia 16 grudnia 1922 roku udał się do Zachęty, aby otworzyć wystawę obrazów. W czasie 22 gdy prezydent oglądał obrazy, padły trzy strzały. Strzelał malarz Eligiusz Niewiadomski.

Prezydent upadł na wznak, a wezwany lekarz stwierdził zgon.

Morderca prezydenta został rozbrojony i aresztowany i skazany na karę śmierci.

Pogrzeb Gabriela Narutowicza, pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, odbył się 19 grudnia 1922 roku. Uczestniczyło w nim tysiące ludzi. Prezydent został pochowany w podziemiach katedry św. Jana w Warszawie.

Słychać dźwięki marsza żałobnego. Na jego tle uczeń recytuje wiersz Juliana Tuwima „Na śmierć Gabriela Narutowicza”.

Podsumowanie.

Podane powyżej przykłady nie wyczerpują wszystkich możliwości i sposobów w jaki możemy popularyzować postać patrona wśród młodzieży.

W następnym roku szkolnym planuję wprowadzenie uczniów starszych klas w rolę popularyzatorów wiedzy o patronie dla klas młodszych, wykonanie stempla okolicznościowego z wizerunkiem patrona, zorganizowanie konkursu na wiersz lub rymowane hasło o patronie, poza tym dalej będę prowadzić lekcje wychowawcze poświęcone Gabrielowi Narutowiczowi, pomysłów mam wiele.

Uważam, że aby osiągnąć zamierzony przeze mnie cel wychowawczy-wprowadzenie na trwałe symboliki patrona do życia szkoły, wzbudzenie uczuć patriotyzmu i dumy z przeszłości, należy systematycznie wzbogacać formy pracy w tym zakresie, ale jednocześnie powtarzać niektóre z nich na zasadzie tradycji. Ważne jest aby postać patrona była obecna na co dzień w życiu szkoły, stała się znana całej młodzieży, a wtedy być może nasi uczniowie uznają ją za wzór godny naśladowania.

Literatura:

1. Bernaś Franciszek – „Gabriel Narutowicz”. ISKRY Warszawa 1979.
2. Ruszczyk Marek – „Strzały w Zachęcie”. ŚLĄSK Katowice 1987.
3. Kaczmarek Zygmunt – „Trzej prezydenci II Rzeczypospolitej”. INSTYTUT WYDAWNICZY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH Warszawa 1988.

Jadwiga Żelazkiewicz

09: Finansowanie oświaty przez jednostki samorządu terytorialnego na przykładzie miasta Częstochowy

**Autor: Małgorzata Jagiełło - nauczyciel przedmiotów ekonomicznych
w Zespole Szkół im. Jana Kochanowskiego w Częstochowie**

Przekształceniom ustrojowym państwa ostatnich lat towarzyszą zmiany w systemie zarządzania sferami usług publicznych. Wynikiem reformy samorządu terytorialnego i terenowej administracji rządowej, która weszła w życie 1 stycznia 1999 roku, jest decentralizacja zarządzania usługami publicznymi, w tym zmiany w systemie zarządzania oświatą. Oznacza ona przesunięcie uprawnień i odpowiedzialności organów rządowych do struktur samorządu terytorialnego przy równoczesnym zagwarantowaniu jednostkom samorządowym środków niezbędnych do realizacji nowych zadań.

Artykuł ten traktuje o zmianach, jakie nastąpiły w obszarze finansowania zadań w zakresie edukacji i podziale kompetencji realizacji zadań oświatowych dla gmin, powiatu i województwa, najważniejszych źródeł dochodów, wydatkach budżetu miasta oraz zasadach finansowania oświaty przez miasto Częstochowę w latach 2000 – 2003 oraz o planowanych wydatkach w 2004 r.

Reforma nie dokonała zasadniczych zmian w charakterze gminy jako podstawowej wspólnoty samorządowej oraz sposobie zarządzania nią. W wyniku reformy ukształtowano natomiast powiaty jako nowe struktury o charakterze lokalnej wspólnoty samorządowej i uprawnieniach podmiotu prawnego do zadań publicznych o charakterze przekraczającym możliwości działania gmin. [przyp.: Z. Ofiarski, M. Mokrzyć, B. Rutkowski: Reforma samorządu terytorialnego, Zachodnie Centrum Organizacji Zielona Góra 1999str. 33]

Ustawa o samorządzie powiatowym przewiduje obok powiatów ziemskich istnienie miast na prawach powiatu. [przyp.: B. Dolnicki: Samorząd terytorialny, Zagadnienia ustrojowe, Wyd. Zakamycze, Kraków 1999 str. 11] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie utworzenia powiatów powołało 373 powiaty, w tym 308 tzw. powiatów ziemskich i 65 powiatów grodzkich, które stanowią szczególną kategorię gmin – *miast na prawach powiatu*.

Jest to szczególna jednostka, która realizuje zadania i kompetencje jednocześnie *gminy i powiatu*.

Miastem na prawach powiatu jest miasto liczące więcej niż 100 000 mieszkańców oraz miasto, które przestało być siedzibą wojewody z dniem 31 grudnia 1999 r.

Miasto na prawach powiatu wykonuje zadania powiatu na zasadach określonych w ustawie

o samorządzie powiatowym. [przyp.: Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz. U. nr 91, poz. 578 ze zm.] Wszelkie kwestie ustrojowe, tj. nazwę, skład, liczebność oraz zasady i tryb działania organów miasta na prawach powiatu określa ustawa o samorządzie gminnym. [przyp.: Ustawa z 8 marca 1990 o samorządzie gminnym, Dz. U. nr 16, poz. 95 z późn. zm., art. 91 ust. 5] Powiat wykonuje określone ustawami zadania o charakterze ponadgminnym w zakresie: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, transportu i dróg publicznych, kultury i ochrony dóbr, kultury fizycznej i turystyki, geodezji, kartografii i katastru, gospodarki nieruchomościami, administracji architektoniczno – budowlanej, gospodarki wodnej, ochrony środowiska i przyrody, rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobieganiu innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, ochrony praw konsumenta, utrzymaniu powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, obronności, promocji powiatu, współpracy z organizacjami pozarządowymi

Częstochowa stała się miastem na prawach powiatu, gdyż z dniem 31 grudnia 1999 r. przestała być siedzibą wojewody. Przekształcenia ustrojowe państwa dokonały podziału kompetencji w zakresie realizacji *zadań oświatowych* pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego.

Decentralizacja w zakresie zarządzania sferami usług publicznych, w tym oświatą określiła ustawa o zmianie systemu oświaty z dnia 25 lipca 1998 roku. [przyp.: Ustawa z 25 lipca 1998 r. o zmianie systemu oświaty, Dz. U. z 1998 r. nr 117, poz. 759] Uregulowania tej ustawy określiły podział kompetencji w zakresie zadań oświatowych dla *gminy, powiatu i województwa samorządowego*.

Oświatowym zadaniem *gminy* jest zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, również tych z oddziałami integracyjnymi, gmina staje się organem prowadzącym dla przedszkoli specjalnych, szkół podstawowych oraz gimnazjów, z zakresu odpowiedzialności zostają wyłączone szkoły podstawowe specjalne, szkoły artystyczne oraz szkoły przy zakładach karnych, zakładach poprawczych, chroniska młodzieżowe dla nieletnich. [przyp.: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz. U. nr 16, poz. 95 z późn. zm., art. 91 ust. 5]

Powiatowi zostają powierzone oświatowe zadania własne w zakresie zakładania i prowadzenia szkół podstawowych i gimnazjów specjalnych, szkół ponadgimnazjalnych, w tym z oddziałami integracyjnymi, szkół sportowych. Powiat zakłada i prowadzi placówki oświatowo – wychowawcze, placówki pracy pozaszkolnej, w tym ogniska artystyczne, placówki kształcenia ustawicznego, placówki opiekuńczo – wychowawcze i resocjalizacyjne, poradnie psychologiczne – pedagogiczne, ośrodki adopcyjne i opiekuńcze, z wyjątkiem szkół i placówek o znaczeniu regionalnym oraz od 1 stycznia 2001 r. szkoły artystyczne I i II stopnia.

Gmina i powiat otrzymały na mocy ustawy o zmianie systemu oświaty również możliwość zakładania i prowadzenia szkół, których prowadzenie nie należy do ich zadań własnych, [przyp.: Ustawa z 25 lipca 1998 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, Dz. U. z 1998 r. nr 117, poz. 759] jak też po uzgodnieniu z kuratorem zakładanie i prowadzenie w ramach własnych zadań placówek doskonalenia nauczycieli, zakładów kształcenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych oraz innych placówek w zasięgu swojego działania.

Gmina zakłada i prowadzi szkoły podstawowe, przedszkola przy szkołach podstawowych, gimnazja, dofinansowuje doskonalenie zawodowe nauczycieli, finansuje zajęcia pozalekcyjne oraz działalność świetlic środowiskowych, pokrywa wydatki związane z komputeryzacją podległych placówek, promuje ucznia wybitnie zdolnego, finansuje przeprowadzenie akcji organizowanych przez szkoły, np. „Akcja lato”, finansuje wydatki majątkowe oświaty, np. modernizację szkół, zakup sprzętu komputerowego, remont szkół.

Powiat prowadzi i pokrywa wydatki związane ze szkołami podstawowymi specjalnymi, gimnazjami specjalnymi, liceami ogólnokształcącymi, szkołami zawodowymi, szkołami pomaturalnymi i policealnymi, szkołami zawodowymi specjalnymi. Powiaty utrzymują centra kształcenia ustawicznego, ośrodki szkolenia, dokształcania i doskonalenia kadr, np. samorządowe ośrodki doskonalenia.

Miasta na prawach powiatu prowadzą edukacyjną opiekę wychowawczą.

Wydatki gminy obejmują utrzymanie publicznych przedszkoli i niepublicznych przedszkoli, świetlic szkolnych w szkołach podstawowych, gimnazjach, dofinansowanie konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych, dofinansowanie konkursów międzyszkolnych, komputeryzację placówek oświatowych, przeciwdziałanie patologii społecznej. Wydatki powiatu obejmują utrzymanie ośrodków opiekuńczo – wychowawczych, poradni psychologiczno – pedagogicznych, Młodzieżowych Domów Kultury, pomoc materialną dla uczniów, szkolnych schronisk młodzieżowych.

W konstytucji RP [przyp.: Konstytucja RP, art. 167 ust.2] dochody jednostek samorządu terytorialnego podzielono na trzy kategorie: dochody własne, subwencje ogólne i dotacje z budżetu państwa.

Dochody gmin, powiatów i województw można podzielić na dwie kategorie: dochody obligatoryjne i fakultatywne.

Do *dochodów obligatoryjnych* zalicza się m. in. wpływy z podatków, opłat, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu

państwa, dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe, pozabudżetowe, dochody z majątku, subwencje ogólne, dotacje celowe na zadania zlecone dla gmin, powiatów i województw, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych.

Drugą kategorią dochodów stanowią dochody fakultatywne. W odniesieniu do tych dochodów ustawodawca użył sformułowania „dochodami powiatu mogą być”. Dochodami tymi są m.in. dotacje celowe na dofinansowanie zadań własnych powiatu, dotacje celowe z budżetu państwa na usuwanie bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, dotacje z funduszy celowych, dotacje na zadania realizowane przez powiat na podstawie porozumień z organami administracji rządowej lub z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, spadki, zapisy, darowizny, odsetki od udzielonych pożyczek, odsetki i dywidendy od kapitału wniesionego do spółek, dochody z kar pieniężnych i grzywien.

Biorąc pod uwagę zróżnicowany poziom rozwoju poszczególnych powiatów, gmin, należy pogodzić się z koniecznością zewnętrznego dofinansowania powiatów, wśród których przeważają *dotacje i subwencje* – różne transfery z budżetu państwa.

TABELA 1: STRUKTURA ŹRÓDEŁ DOCHODÓW JEDNOSEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W LATACH 2000 – 2001

Wyszczególnienie	Lata	Polska %	Gminy %	Powiaty %	Miasta na prawach powiatu %	Wojew. samorząd. %
Dochody własne	2000	42	52	8	48	16
	2001	41	52	9	48	13
Dotacje celowe	2000	23	14	44	21	46
	2001	22	12	45	19	52
Subwencje ogólne	2000	35	34	48	31	38
	2001	37	36	46	33	35

Źródło: Samorząd terytorialny nr 4 / 2003: Makroekonomiczne uwarunkowania finansów samorządowych po reformie ustrojowej – analiza porównawcza

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że w miastach na prawach powiatu przeważają w 2001 r. dochody własne (48%), subwencje (33%), dotacje ogólne (19%).

W województwach samorządowych przeważają dotacje celowe z budżetu państwa. Z dotacją ustawodawca wiąże jedną z podstawowych zasad gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego – zasadę jawności.

Drugim źródłem dochodów jednostek samorządu terytorialnego są *subwencje ogólne*. Subwencja ogólna dla miasta na prawach powiatu składa się z części *oświatowej, drogowej i wyrównawczej*.

Podstawą prawną, która gwarantowała finansowanie zadań oświatowych w ramach przyjętych nowych kompetencji, w 2003 roku była ustawa z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego [przyp.: Ustawa z 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 – 2003, Dz. U. nr150, poz. 983 z późn. zm.]. W 2004 roku podstawą prawną finansowania zadań oświatowych jest ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. [przyp.: Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, Dz. U. Nr 203, poz. 1966] Ustawa ta określa zasady ustalania części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. Kwotę przeznaczoną na *część oświatową subwencji ogólnej* dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w łącznej kwocie nie mniejszej niż 12,8% planowanych dochodów budżetu państwa.

Kwota subwencji oświatowej na 2003 r. określona została w wysokości 24 321 215 tys. zł, tj. wyższej w stosunku do roku 2002 (22 318 178 tys. zł) nominalnie o 9,0 %. Wysokość części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na 2004 r. określona została w projekcie ustawy budżetowej na 2004 r. w kwocie 25 082 854 tys. zł tj. wyższej o 3,14% w stosunku do subwencji oświatowej na rok 2003.

Kwotę oświatowej subwencji ogólnej, po odliczeniu kwoty 1% rezerwy, rozdziela się między poszczególne gminy, powiaty i województwa według zasad ustalonych, w drodze rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu [przyp.: Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu 1z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie zasad podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2003] Podziału subwencji oświatowej dokonuje się na podstawie danych statystycznych GUS oraz danych rzeczowych zweryfikowanych przez organy prowadzące (dotujące) szkoły i placówki oświatowe. Zasady podziału środków subwencyjnych wyrażone są w algorytmie uzależniającym wysokość środków od skali i struktury realizowanych zadań, mierzoną liczbą uczniów, wychowanków i korzystających, z uwzględnieniem stopni awansu zawodowego nauczycieli.

Część oświatowa [przyp.: A. Borodo: Finanse publiczne RP. Zagadnienia prawne, Oficyna Wyd. Brandt, str. 310] subwencji ogólnej jest przeznaczona na realizację *zadań szkolnych*, tj. na prowadzenie szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadpodstawowych, szkół specjalnych, *zadań pozaszkolnych*: prowadzenie kolonii, obozów, burs, internatów, schronisk młodzieżowych. W szczególności subwencja oświatowa jest kierowana na finansowanie *wydatków bieżących*, w tym wynagrodzeń pracowników szkół i placówek publicznych oraz niepublicznych prowadzonych przez podmioty nie będące jednostkami samorządu terytorialnego.

Część oświatowa subwencji ogólnej składa się z kwoty bazowej (SOA), kwoty uzupełniającej

(SOB) i kwoty na pozaszkolne zadania oświatowe (SOC):

$$SO = SOA + SOB + SOC$$

gdzie znaczenie poszczególnych symboli jest następujące:

SO – część oświatowa subwencji,

SOA – kwota bazowa części oświatowej subwencji według finansowego standardu A podziału części oświatowej subwencji,

SOB – kwota uzupełniająca części oświatowej według wag P zwiększających standard A na realizację zadań szkolnych,

SOC – kwota części oświatowej na realizację zadań pozaszkolnych.

Ostatecznie kwota subwencji części oświatowej subwencji ogólnej przypadająca w 2003 r. na

1 ucznia przeliczeniowego w kraju, tzw. standard A – bez środków na realizację III etapu nowego systemu wynagradzania nauczycieli, wyniosła jednolicie dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego 2 403,77 zł i była wyższa o 5,8% od przyjętej kalkulacji na rok 2002. Finansowy standard podziału subwencji oznaczony symbolem „A” wynosi w 2004 r. 2 638 zł. [przyp.: Projekt rozporządzenia MEN i S w sprawie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na 2004] Natomiast kwota przypadająca na jednego ucznia przeliczeniowego, z uwzględnieniem środków na realizację III etapu nowego systemu wynagradzania nauczycieli, wynosi średnio w kraju 2 551,26 zł. Iloczyn kwoty jednostkowej i liczby uczniów przeliczeniowych daje należną kwotę subwencji dla danego samorządu.

Wielkość subwencji oświatowej zależy od liczby uczniów, dlatego dla określenia tego związku używa się publicystycznego zwrotu – *pieniądz podąża za uczniem*.

Środki finansowe na zadania realizowane przez publiczne placówki doskonalenia nauczycieli uwzględnione są w części oświatowej subwencji ogólnej dla województw samorządowych.

Natomiast w budżecie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu uwzględnione są środki na finansowanie centralnych placówek doskonalenia nauczycieli.

Podstawą określenia przez Ministerstwo Edukacji Narodowej kwoty subwencji oświatowej jest liczba uczniów w szkołach prowadzonych lub dotowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego. Wartości wag odpowiadające średnim statystycznym nie uwzględniają rzeczywistych kosztów ponoszonych przez szkoły.

Ministerstwo Edukacji na 2003 r. określiło koszt kształcenia jednego ucznia w placówkach finansowanych z subwencji powiatowej w wysokości **2 556,71 zł**, a z subwencji gminnej w wysokości **2 636,21 zł**, nie różnicując dla poszczególnych szkół. Jest to koszt roczny, zatem miesięczny daje kwoty 219,68 zł z subwencji gminnej, **213,06 zł** z subwencji powiatowej.

Ministerstwo Edukacji na 2002 r. określiło koszt kształcenia jednego ucznia w wysokości 2 271,41 zł. Jest to koszt roczny, zatem miesięczny daje kwotę 189,28 zł. Koszt roczny kształcenia w 2001 r. został określony w wysokości 2 122, 40 zł a w 2000 r. 1 929 zł.

Faktyczny miesięczny koszt kształcenia jednego ucznia w 2001 r., 2002 r., 2003 r. był znacznie wyższy, uzależniony od specyfiki szkoły.

W 2004 subwencja oświatowa dla miasta wynieść ma 154 mln zł oznacza to, że na ucznia miesięcznie przypada 213 zł. Budżet miejski dopłaca do każdego ucznia, gdyż faktyczny koszt kształcenia jednego ucznia w szkole podstawowej wynosi od 229 zł do 536 zł. W liceach ogólnokształcących ten koszt waha się od 193 do 267 zł.

TABELA 3: FAKTYCZNY MIESIĘCZNY KOSZT KSZTAŁCENIA JEDNEGO UCZNIA W CZĘSTOCHOWIE W LATACH 2001, 2002, 2003.

Rodzaj szkół	Faktyczny miesięczny koszt kształcenia w 2001 r.	Faktyczny miesięczny koszt kształcenia w 2002 r.	Faktyczny miesięczny koszt kształcenia w 2003 r.
szkołach podstawowych	283,29 zł	278,89 zł	298,00 zł
gimnazjach	233,05 zł	232,31 zł	252,43 zł.
licach ogólnokształcących	205,22 zł	224,79 zł	230,36 zł.
szkołach zawodowych	181,56 zł	210,13 zł	151,75 zł.
szkołach podst. specjalnych	878,06 zł	952,79 zł	219,07 zł.
gimnazjach specjalnych	573,33 zł	663,15 zł	1 057,29 zł.
szkołach zawodowych specjalnych	457,00 zł	551,42 zł	785, 81 zł.
			728,46 zł.

Źródło: opracowanie własne

Samorządy terytorialne otrzymują zbyt małą kwotę subwencji ogólnych, w tym części oświatowej subwencji, w stosunku do potrzeb oświaty i są obciążone koniecznością sfinansowania skutków zmiany Karty Nauczyciela.

Tak głębokie niedoszacowanie przez MEN i S kosztów finansowych w oświacie spowodowało konieczność przeznaczenia na te zadania *własnych środków budżetu miasta*.

W 2004 r. budżet miasta planuje dofinansować oświatę kwotą co najmniej 24 mln, zł.

Wykonanie wydatków według działów wykazuje, że największy udział w wydatkach zajmują *wydatki na oświatę i wychowanie*, opiekę społeczną, bezpieczeństwo publiczne. Najmniejszy udział stanowi handel, rolnictwo i łowiectwo, transport i łączność.

W 2000 r. wydatki na oświatę stanowiły 39,8%, w 2001 r. 32,9%, w 2002 r. 33,54% , a w 2003 r. 37,9% ogółu wydatków. W 2004 r. planowane wydatki na oświatę, wychowanie, edukacyjną opiekę wychowawczą wynoszą 45,49% ogółu wydatków. Tak wysoki udział wydatków w strukturze wydatków według działów może nasuwać wniosek o dobrej kondycji oświaty, byłby to jednak wniosek bardzo mylący o czym świadczą faktyczne potrzeby tego działu

W ramach wydatków na oświatę i wychowanie można wyróżnić wydatki gminy, powiatu.

W 2000 r. wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 188 671 147 zł, wydatki gminy stanowiły 104 911 302 zł, a powiatu 83 759 845 zł. Wydatki gminy przeznaczono na realizację zadań utrzymania szkół podstawowych oraz szkół dotowanych, gimnazjów, na które przeznaczono 12 357 911 zł, miejskie przedszkola, utrzymanie przedszkoli przy szkołach podstawowych, inwestycje oświaty.

W 2001 wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 164 045 961 zł, z czego wydatki gminy stanowiły 92 060 909 zł, wydatki powiatu wyniosły 71 985 052 zł. W 2002 r. wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 160 084 046 zł, wydatki gminy wykonano w kwocie 90 838 zł, a powiatu 69 245 411 zł.

TABELA 4: FINANSOWANIE OŚWIATY W LATACH 2000-2002

Wydatki na oświatę i wychowanie	2000 (w zł)	2001 (w zł)	2002 (w zł)
Wydatki ogółem:	188 671 174	164 045 961	160 084 046
wydatki gminy:	104 911 302	91 534 972	90 838 635
- szkoły podstawowe	65 387 297	59 157 208	55 232 342
- przedszkola przy szkołach podstawowych	2 611 118	4 930 481	2 574 671
- gimnazja	12 357 911	22 003 909	27 541 417
- pozostała działalność	2 605 221	3 184 632	2 730 084
wydatki powiatu	83 759 845	71 979 268	69 245 411
- szkoły podstawowe spec.	3 727 328	3 521 375	3 727 328
- gimnazja specjalne	2 072 318	1 466 071	2 072 318
- licea ogólnokształcące	22 820 972	23 646 390	22 445 742
- szkoły zawodowe	40 049 726	18 628 497	28 328 434
- szkoły pomaturalne i policealne	3 233 483	2 185 409	3 233 483
- szkoły zawodowe specjalne	2 453 843	2 172 273	1 754 366

- centra kształcenia	1 779 976	6 065 715	6 300 843
- ośrodki szkolenia, doksztalcania	-	361 606	579 625
- pozostała działalność	-	362 742	497 871

Głębokie niedoszacowanie kosztów finansowania oświaty przez MEN i S powodowało konieczność przeznaczenia na te zadania własnych środków budżetu miasta, tj. dochodów własnych. Cechą lat 2000 – 2003 było obciążenie samorządów terytorialnych nadmiernymi zadaniami w stosunku do otrzymywanych dochodów. Doprowadziło to do powstania długu lokalnego. Deficyt budżetowy stał się trwałym instrumentem polityki finansowej, przy czym następuje jego dynamiczny przyrost w relacji do dochodów ogółem.

W miastach na prawach powiatu w Polsce deficyt stanowi około 17% dochodów.

W Częstochowie deficyt budżetowy stanowił w 2001 r. 7,4% dochodów, a w 2002 r. wzrósł do 9,1%.

Jednostki samorządów terytorialnych zaczynają ponosić coraz większe wydatki na obsługę długu publicznego, ograniczając tym samym swoją płynność finansową. Tym niekorzystnym zjawiskom, świadczącym o pogorszeniu kondycji finansowej jednostek samorządu terytorialnego, towarzyszy spadek udziału dochodów z tytułu podatków dochodowych, tzw. podatków państwowych.

Mam nadzieję, że artykuł niniejszy przybliży zagadnienie finansowania oświaty przez jednostki samorządu terytorialnego, a ogólna analiza sprawozdań finansowych budżetu miasta Częstochowy pozwoli zapoznać się z dochodami i wydatkami miasta oraz jego sytuacją finansową.

10: Funkcja nazw onomastycznych w dramatach Witolda Gombrowicza

Autor: *Jolanta Czajkowska - nauczycielka j. polskiego, SP nr 1 w Myszkowie*

Funkcje artystyczne nazewnictwa w dramatach można badać pod różnym kątem.

W dużej mierze zależy to od samej nazwy, która w tekście literackim pełnić może wiele funkcji. Aleksander Wilkoń tak pisze o funkcjach artystycznych nazw: „Bogactwo środków onomastycznych i ich funkcji artystycznych nasuwa konieczność dokonywania takiego opisu, aby z jednej strony zostały ukazane ogólne cele operowania materiałem onomastycznym i aby z drugiej strony nie zostały pominięte szczególne odcienie artystyczne tego materiału”.

Wielokrotnie o funkcjach nazw decyduje kontekst, w jakim się nazwy znajdują, ale przede wszystkim opis funkcji powinien polegać na rozpatrzeniu samej nazwy. Olbrzymi wpływ na sens i strukturę nazwy ma poetyka dzieła, jego idea, styl oraz rodzaj literacki. Należy zwrócić uwagę na to, jaki ma wpływ na nazewnictwo dramatyczne sam rodzaj literacki, jakim jest dramat. Warto wskazać na istniejące różnice między nazewnictwem powieściowym a dramatycznym. Ogólnie rzecz biorąc, różnica polega na innym podejściu do słowa, a co za tym idzie także do nazw własnych. W gatunkach epickich, choć nie jest to regułą, sposób operowania słowem jest wszechstronny, począwszy od opisu świata i postaci a skończywszy na nazywaniu go. Charakterystyka postaci oprócz słownego komentarza polega na przypisywaniu jej szeregu nazw identyfikacyjnych: imienia, nazwiska, pseudonimu, przydomku. Często zdarza się, że nazewnictwo dobrane jest tak, aby jak najdokładniej oddać osobowość postaci.

Konwencja sztuki dramatycznej zakłada inny sposób podejścia do postaci. Komentarz słowny opisujący postać zostaje zastąpiony innymi środkami wyrazu jak gest, ruch, światło czy barwa. W utworach dramatycznych większa jest waga słowa. Jest to tym uwarunkowane, iż uzupełniają a także ograniczają go pozawerbalne środki komunikacji. Samo słowo musi stać się wobec tego bardziej bogate treściowo i silniej oddziałujące na odbiorcę.

W tradycji literackiej przyjęte jest, że nazwy miejsc mają sprzyjać wywołaniu wrażenia autentyczności fabuły. W przypadku dramatów Gombrowicza nazwy miejsc są przytaczane dowolnie i odnoszą się do różnych części świata, jednocześnie nie łączą się z rozgrywanymi wydarzeniami. Jednak ich użycie nie jest bezcelowe. Bowiem ulokowanie autentycznych nazw miejsc w świecie baśniowo-operełkowym wywołuje efekt groteski.

W podobnym celu autor dramatów używa imion i nazwisk. Jako przykład niech posłuży imię „Henryk”. Zgodnie z tradycją historyczną oznacza człowieka potężnego i władczego.

Postać Henryka przypomina bohatera romantycznego, wrażliwego i gwałtownego jednocześnie. Jednak Henryk wykreowany przez Gombrowicza nie staje do walki ze złem.

Dla Henryka ważniejsze są sprawy osobiste, dlatego autor imię to poddaje gwarowej stylizacji. Forma imienia „Henryk” występuje w dwóch postaciach: „Hendryk” i „Hendrysiak”. Gombrowicz przypomina w ten sposób rodowód bohatera, którego rodzice są karczmarzami. Wynika stąd, że postać bohatera można opisywać dzięki różnym formom imienia bohatera na różnych poziomach semantycznych.

W prawidłowym odbiorze dramatów Gombrowicza pomocne jest ustalenie związku danej nazwy z kontekstem literackim. Na szczególną uwagę zasługuje nazwisko utworzone w sposób sztuczny, będące efektem skojarzenia słów odległych semantycznie.

Nazwisko „Pandulf” jest zrostem wyrazowym składającym się z elementów „pan” i „dufać”, co można tłumaczyć jako „ufający panu” lub „zadufany w sobie”. Osoba, która nosi to nazwisko, jest biskupem, toteż taka interpretacja nazwiska może wiązać się znaczeniowo z przysłowiową „pychą kapłańską”.

Trzeba także pamiętać i o tym, że dramat jest swoistą partyturą, która jest nie tylko odtwarzana, co na nowo inspirowana na scenie. Tak pisał Gombrowicz o swoim dramacie „Ślub”: „...nowy świat, który ujawnia się tutaj, nie jest z góry wiadomy nawet autorowi, dramat jest jedynie próbą artystycznego dotarcia do rzeczywistości”. Dlatego słowo a zatem i nazwa własna nabiera znaczenia dopiero na scenie, gdzie wchodzi w związek z kontekstem i ideą utworu. Dzieje się tak, gdyż słowo napotyka inne słowo, które próbuje się jakoś określić wobec słownego kontekstu na wielu poziomach: brzmieniowym, semantycznym i gramatycznym. Słowo kieruje kontekstem, ale też samo jest określane przez ten kontekst.

Takie rozumienie funkcji słowa jest bliskie rozumieniu R. Ingardena, który słowo analizował na różnych płaszczyznach. Słowo może być traktowane obiektywnie- tak samo przez wszystkich używających tego słowa, jak i subiektywnie- jest wówczas odpowiednikiem przeżyć.

Nasuwa się wniosek, że nazwy własne w utworach dramatopisarza są tworzone subiektywnie i oddają wewnętrzny stosunek autora do świata i literatury. W. Gombrowicz wykorzystał szerokie możliwości słowa, a mianowicie zdolność kojarzenia znaczeń, co w efekcie daje nazewnictwo silnie znaczące.

LITERATURA

A. Wilkoń, Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego. Wrocław 1970.

W. Gombrowicz, Dzienniki 1953-1956. Kraków 1988.

R. Ingarden, Studia z estetyki. Warszawa 1969.

2

2

??

??

??

??

2

11: Projekt z zakresu edukacji zdrowotnej

Autor: Gabriela Chrustowska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego w SP w Zwierzyńcu Pierwszym

W szkołach podejmujemy się wykonywania całego szeregu zadań dodatkowych, które bardzo często realizowane są poprzez różnorodne formy pracy w dłuższym odcinku czasu. Ze względu na to czasami zdarza się, że brakuje między nimi spójności w zakresie celu i harmonogramu prac. Można temu zapobiec nadając takim działaniom formę projektu edukacyjnego. W projekcie takim określamy: temat projektu, adresata projektu, czas realizacji, efekty, terminy i sposoby realizacji, harmonogram prac. W Szkole Podstawowej w Zwierzyńcu Pierwszym, w której pracuję, opracowywane są i realizowane projekty z edukacji regionalnej, ekologicznej, komunikacyjnej, zdrowotnej, europejskiej. Mam nadzieję, że prezentując ten, którego jestem autorem, zachęcę innych nauczycieli do tworzenia i realizowania projektów edukacyjnych.

I. Temat: „Zdrowie dla wszystkich”

II. Adresat: dzieci, rodzice, nauczyciele Szkoły Podstawowej w Zwierzyńcu Pierwszym

III. Czas Realizacji: trzy tygodnie (od 22 III 04 r. do 9 IV 04 r.)

IV. Koordynatorzy projektu: Gabriela Chrustowska, Wojciech Wysocki

V. Efekty:

- Zwiększenie świadomości zdrowotnej wśród uczniów
- Zdobycie wiedzy o zdrowiu i czynnikach zwiększających jego potencjał oraz zagrażających mu
- Ukształtowanie pozytywnej postawy wobec zdrowia własnego i innych ludzi
- Ukształtowanie umiejętności niezbędnych dla kształtowania zachowań sprzyjających zdrowiu

Cele ogólne:

- Uświadamianie potrzeby dbania o własne zdrowie
- Poznanie czynników wpływających na zdrowie człowieka
- Kształcenie umiejętności wykorzystania wiedzy w praktyce

Cele szczegółowe: uczeń potrafi:

- dbać o własne zdrowie
- wymienić czynniki wpływające na zdrowie człowieka
- wykonać plakat promujący zdrowy styl życia
- wykonać zestaw ćwiczeń porannych
- recytować wiersze i śpiewać piosenki promujące zdrowy styl życia

VI. Harmonogram prac:

Zadanie	Termin wykonania	Osoba odpowiedzialna
<ul style="list-style-type: none"> ○ Zainteresowanie problematyką osób realizujących projekt ○ Zgromadzenie informacji na temat zdrowia, stylu życia, czynników wpływających na zdrowie i podjęcia tej problematyki na godzinach wychowawczych, lekcjach w.f, w klasach ○ Przeprowadzenie spotkań koordynatorów projektu z realizatorami - wymiana doświadczeń ○ Wykonanie gazetki ściennej promującej zdrowy styl życia na korytarzu szkolnym ○ Zorganizowanie wystawy plakatów wykonanych przez wszystkie klasy ○ Organizacja konkursu na najlepsze hasło promujące zdrowy styl życia ○ Przeprowadzenie zajęć dydaktycznych z edukacji zdrowotnej ○ Organizacja szkolnego konkursu o tematyce związanej ze zdrowym stylem życia. 		

Zadania do realizowania dla poszczególnych klas:

Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI

- nauka wierszy o tematyce zdrowotnej- wykonanie plakatu - ułożenie hasła	- nauka piosenki o tematyce zdrowotnej oraz przygotowanie przedstawienia - wykonanie plakatu - ułożenie hasła	- nauka wierszy o tematyce zdrowotnej - wykonanie plakatu - ułożenie hasła	- wykonanie plakatu przygotowanie zestawu ćwiczeń gimnastycznych - ułożenie hasła	- wykonanie plakatu ,przygotowanie zestawu ćwiczeń gimnastycznych - ułożenie hasła	- wykonanie plakatu przygotowanie zestawu ćwiczeń gimnastycznych - ułożenie hasła
--	---	--	--	---	--

Program konkursu:

Na początku konkursu zostanie przedstawiona inscenizacja teatralna pt. „Zdrowo żyć” w wykonaniu klasy II.

1. Prezentacja zadań przygotowanych przez poszczególne klasy.
2. Przeprowadzenie konkursu ze znajomości czynników wpływających na zdrowie.
3. Przyznanie dyplomu uznania dla zwycięskiej klasy.

VII. Ewaluacja projektu:

- * Ankieta ewaluacyjna dla uczniów i nauczycieli
- * Opinie rodziców

REGULAMIN KONKURSU P.T „W ZDROWYM CIELE ZDROWY DUCH”Cel konkursu:

Głównym celem konkursu jest propagowanie zdrowego stylu życia. Konkurs jest podsumowaniem projektu z zakresu edukacji zdrowotnej

Uczestnicy konkursu:

Uczniowie Szkoły Podstawowej w Zwierzyńcu Pierwszym

Termin i miejsce:

9 kwiecień 2004 r. Zwierzyniec Pierwszy

Etapy konkursu:

I etap: prezentacje poszczególnych klas- klasy prezentują zadania przydzielone im do realizacji podczas projektu z edukacji zdrowotnej

KLASA I- 2 wiersze o tematyce zdrowotnej

KLASA II-zaśpiewanie piosenki o tematyce zdrowotnej

KLASA III-2 wiersze o tematyce zdrowotnej

KLASY IV, V, VI-zestaw ćwiczeń gimnastycznych

II etap: Wystawa plakatów promujących zdrowy styl życia, wykonanych przez poszczególne klasy.

III etap: prezentacja hasła promującego zdrowy styl życia przez przedstawicieli poszczególnych klas.

IV etap: Każda klasa otrzymuje tzw. **Wesołą karteczkę**, która zawiera ćwiczenie do wykonania. Po wykonaniu ćwiczenia dzieci odczytują rozwiązania.

ZASADY PUNKTACJI (ocenia 3 jurorów)

I ETAP	II ETAP	III ETAP	IV ETAP
5 punktów	5 punktów	5 punktów	2 punkty
Razem 15 punktów	Razem 15 punktów	Razem 15 punktów	Razem 6 punktów

Dyplomy:

Wręczenie dyplomu dla zwycięskiej klasy

12: Praca z dzieckiem dyslektycznym o zaburzonej percepcji słuchowej

**Autor: Edyta Ruta - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP Fundacji "Elementarz" w Lutowcu
Barbara Leśniewska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP w Moczydle**

Praca ta poświęcona jest omówieniu dysleksji u dzieci z zaburzoną percepcją słuchową. Znajomość problemu dysleksji jest bardzo istotna w pracy zawodowej nauczyciela nauczania zintegrowanego.

Umożliwia rozumienie problemów dziecka i sprzeczności, np. prawidłowym rozwiązywaniem zadań matematycznych a niemożnością zapamiętania tabliczki mnożenia, ładnego przepisywania kilkunastu linijek a bazgrania w dalszej części zeszytu.

„Dysleksja inaczej legastenia to specyficzne zaburzenia w czytaniu i pisaniu występujące u uczniów o normalnej inteligencji i dobrych ogólnych zdolnościach do nauki. U dzieci tych występują fragmentaryczne zaburzenia rozwoju psychoruchowego z równoczesnym prawidłowym funkcjonowaniem innych analizatorów oraz poprawnym rozumowaniem.”

Wg. H.Spionek dysleksja to trudności w czytaniu i pisaniu spowodowane deficytami funkcji percepcyjno-motorycznych obliczonych w stosunku do wieku dziecka, a ocenianymi także w relacji do jego ogólnego poziomu umysłowego.

Dziecko dyslektyczne ma zwykle trudności w rachowaniu i opanowaniu zwykłej arytmetyki i algebry, co nazywane jest **dyskalkulią**.

Przyczyny dysleksji :

1. Zaburzenie funkcji językowych.
2. Zaburzenia uwagi pamięci.
3. Zaburzenia funkcji percepcyjnych.
4. Dziedziczność.
5. Zaniedbania środowiskowe pogłębiające dysleksję (nie są one jednak przyczyną dysleksji).
6. Mikrouszkodzenia lub niedokształcenie układu nerwowego (w okresie ciąży, porodu lub wczesnego dzieciństwa).

Trudności w czytaniu i pisaniu o podłożu dyslektycznym zależą od rodzaju zaburzonych funkcji np. spowodowane są defektem funkcji wzrokowych, defektem funkcji słuchowych lub kinestetyczno-ruchowych. Objawy tych trudności zależą też od głębokości deficytu każdej pojedynczej funkcji.

OBJAWY TRUDNOŚCI W CZYTANIU I PISANIU U DZIECI Z ZABURZONĄ PERCEPCJĄ SŁUCHOWĄ -

Dzieci:

- zachowują się tak, jakby nie rozumiały, czego się od nich żąda,
- próby samodzielnej analizy nie udają się,
- nie potrafią powtórzyć dźwięków (głosek) we właściwej kolejności w słowie przed chwilą analizowanym,
- robią błędy przy pisaniu z pamięci i ze słuchu,
- opuszczają końcówki słów, sylab,
- potrafią rozpoznać pierwszą głoskę słowa, mają kłopoty z rozpoznanie ostatnim,
- mylą litery o podobnym brzmieniu – głoski dźwięczne i bezdźwięczne, np. rów-róf,
- robią błędy przy zmiękczeniu (słońce-słońce; cima-ćma),
- gubią liniaturę przechodząc do następnej linijki,
- mają trudności z głośnym czytaniem, lepiej rozumieją tekst czytany po cichu,
- uporczywie głoskują lub sylabizują,
- robią błędy wynikające z nieprawidłowej wymowy (ćfik-dźwig),
- mają trudności ze scalaniem słowa.
- mylą litery l - t podczas czytania i pisania.

Przed wstąpieniem dziecka do szkoły i na początku nauki szkolnej można zaobserwować kilka następujących symptomów:

1. trudności w zapinaniu ubrania, sznurowania butów itp.;
2. trudności ze stosowaniem zaimków: w środku – na zewnątrz, przed, za;
3. trudności z zapamiętywaniem i wykonywaniem więcej niż jednego polecenia w tym samym czasie;
4. opóźnienie rozwoju mowy: trudności z wypowiedaniem się, wadliwa wymowa, częste przestawianie głosek i liter;
5. mylenie nazw kierunków: prawa - lewa;
6. oburęczność;
7. trudności w nauce pisania: zwierciadlane odwracanie liter, deformowanie kształtu liter;
8. trudności w pamiętaniu aktualnej daty, daty swoich urodzin, imienin i określania czasu;
9. szybka męczliwość, uwarunkowana koniecznością włożenia większego wysiłku w zadania typu szkolnego i koncentracji uwagi.

Dzieci z zaburzeniem funkcji słuchowej nigdy nie czytają ładnie, czytają wolno, robią dużo pomyłek, nie zwracają uwagi na znaki przestankowe.

Nawet, kiedy opanują czytanie, nie potrafią modelować głosu zgodnie z treścią, czytają monotonicznie, jakby nie rozumiały tekstu.

Dzieci, które już od najmłodszych lat szkoły podstawowej nie mogą sobie poradzić z nauką, bo nie są w stanie opanować umiejętności czytania i pisania w czasie przewidzianym programem szkolnym są w bardzo trudnej sytuacji. Ciężka praca z dzieckiem w domu, wizyty w poradniach, uczęszczanie na zajęcia reedukacyjne w szkole lub poradni nie zawsze dają oczekiwane efekty. Dzieci te znając litery nie potrafią płynnie czytać, często nieudolnie składając głoski przekręcając wyrazy, gubią sens czytanego zdania. W pisaniu „gubią” litery, przekręcając ich kolejność, zniekształcają obraz graficzny wielu liter.

W pracy z dzieckiem dyslektycznym na terenie klasy konieczne jest uwzględnienie:

- mniejszych możliwości w zakresie czytania i pisania dziecka, ograniczenie wymagań w tym zakresie i równoczesne zachęcenie

do osiągania jak najlepszych wyników w zakresie innych umiejętności.

Wskazane jest:

- ustalenie przyczyny i podłoża trudności, aby dobrać odpowiednie metody postępowania (indywidualizacja),
- obniżenie tempa pracy,
- dostarczenie dziecku wielu instrukcji słownych,
- jak najszybciej wprowadzić ciche czytanie,
- obserwacja dziecka – prawidłowa interpretacja objawów (diagnoza),
- dziecko nie powinno czytać głośno wobec klasy,
- ćwiczyć codziennie czytanie, krótko, by nie zniechęcić – nauka czytania poprzez wolne przeciąganie sylab,
- rezygnujemy z dyktand na rzecz tzw. Sprawdzianów indywidualnych.

Praca z dziećmi przejawiającymi trudności w czytaniu powinna mieć charakter pracy terapeutyczno – wychowawczej.

JAK NAUCZYCIEL MOŻE POMÓC DZIECKU DYSLEKTYCZEMU NA ZAJĘCIACH ?

Nauczanie będzie przynosiło pożądane efekty, jeżeli nie będzie opierało się na emocjach negatywnych: wstydzie, bezradności, strachu, ale na emocjach pozytywnych: wierze we własne siły i możliwości osiągnięcia sukcesu.

Oto kilka wskazówek do pracy z dzieckiem:

1. Dziecko powinno siedzieć blisko nauczyciela po to, aby mógł je obserwować.
2. Nie polecać głośnego czytania na forum klasy, chyba że uczeń wyrazi zgodę.
3. Prace pisemne oceniać za wartość merytoryczną, a błędy, które uczeń popełnił, traktować jako materiał do ćwiczeń.
4. Uczeń może założyć sobie zeszyt „wyrazów kłopotliwych” i zapisywać w nim wyrazy, których pisownię trudno mu zapamiętać.
5. Ograniczyć ilość materiału do jednorazowego nauczenia się na pamięć.
6. Wzmacniać wiarę we własne siły, podkreślając każdy sukces.

LITERATURA:

1. Bogdanowicz M., O dysleksji czyli ospecyficznych trudnościach w czytaniu i pisaniu, Wydawnictwo Popularnonaukowe „LINEA”, Lublin 1994.
 2. Lewandowska A., Tarkowski Z., Kompetencje komunikacyjne dzieci z dysleksją i dysgrafią, „Życie Szkoły”, 1988, nr 4.
 3. Spionek H., Zaburzenia psychoruchowego rozwoju dziecka, PWN, Warszawa 1965.
 4. Zawadowski W., Dysleksja, a dyskalkulia, „N i M”, 1998, nr 28.
-

13: „Wychowawcza rola nauczyciela w procesie integracji uczniów”

Autor: Edyta Ruta - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP Fundacji "Elementarz" w Lutowcu
Barbara Leśniewska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP w Moczydle

Życie klasy od pierwszych dni nauki skupia się wokół centralnej postaci jaką jest wychowawca. Wychowawca jest tą osobą, która dysponuje wiedzą, wydaje polecenia, tworzy zakazy, nakazy i egzekwuje ich wykonanie. Dzieci w młodszym wieku szkolnym ufają nauczycielowi w sposób spontaniczny, są w sposób powierzyć mu swoje największe tajemnice i bardzo chętnie z nim współpracują. Dobry nauczyciel potrafi wykorzystać takie atuty dla ukształtowania pożądanego wychowawczo zespołu uczniowskiego; klasy, w której panują serdeczne stosunki społeczne, a każdy uczeń znajduje w niej swoje miejsce i dobrze się czuje w pełnionej przez siebie roli. Taki zespół daje dzieciom poczucie bezpieczeństwa, przynależności, uznania, daje możliwość samorealizacji, co jest bardzo ważne na każdym etapie rozwoju człowieka, a szczególnie w młodszym wieku szkolnym, gdzie kształtują się podwaliny dorosłego życia społecznego.

H.Sowińska wyznacza nauczycielowi wychowawcy cztery zadania:

1. „Zintegrowanie uczniów wokół określonych celów i wartości”.
2. „Doprowadzenie do zbieżności struktury formalnej i nieformalnej”.
3. „Rozwinięcie demokratycznych stosunków wewnątrz grupowych”.
4. „Doprowadzenie do tego, by jego własna pozycja mieściła się w obrębie zespołu”.

Realizacji wyżej wymienionych zadań sprzyja odpowiednio ukształtowana osobowość nauczyciela. Wykształcenie u uczniów pozytywnego stosunku do nauczyciela daje mu możliwość wejścia w kształtującą się strukturę klasy oraz świadome i celowe kierowanie grupą.

Nauczyciel-wychowawca powinien bezustannie dbać o swoją pozycję w klasie, starając się równocześnie podnosić atrakcyjność grupy dla poszczególnych jego członków.

Atrakcyjność może osiągnąć poprzez rozwijanie i wzbogacanie życia wewnętrznego klasy. Zadaniem każdego nauczyciela jest urozmaicanie życia klasy, tak aby każdy uczeń wyniósł z niego satysfakcję oraz realizował własne potrzeby i zainteresowania. Nauczyciel powinien dbać również o działalność społeczną uczniów na rzecz klasy, szkoły i najbliższego środowiska. Kształtowaniu dobrej atmosfery w zespole, rozwijaniu więzi między uczniami służą różne formy aktywności z dziedziny życia towarzyskiego i kulturalnego klasy.

Różnego rodzaju spotkania organizowane początkowo przez nauczyciela, a potem pod jego kierunkiem przez uczniów przyczyniają się do lepszego poznania się, do sprawdzenia możliwości poszczególnych uczniów, ich zainteresowań i potrzeb, pozwalają na samorealizację, jak również zbliżają nauczyciela z uczniami. Dbając o dobro uczniów należy umożliwiać im kontakty z uczniami z innych klas a nawet z uczniami innych szkół, poprzez wspólne spotkania, zabawy, konkursy czy współzawodnictwo. Kształtowanie pozytywnych stosunków społeczno-emocjonalnych w zespole klasowym sprzyja demokratyczny styl kierowania nim. Nauczycielowi nie wolno narzucać w sposób apodyktyczny różnych nakazów i zakazów. Ważne decyzje powinien podejmować po konsultacji z zespołem uczniowskim, uzasadniając i wyjaśniając ich cel i znaczenie. Takie postępowanie nauczyciela wpłynie na wytworzenie się atmosfery współdziałania i współpracy.

Centralne postacie spełniające nadrzędną rolę w integrowaniu klasy, jak i w umacnianiu więzi emocjonalnych między uczniami jest nauczyciel wychowawca. On to jako organizator i inspirator życia klasowego powinien korzystać w pracy z danym zespołem uczniowskim z tych metod i form, które przynoszą najwyższe efekty wychowawcze i dydaktyczne.

LITERATURA:

- Sowińska H.-, „Klasa szkolna jako zespół wychowawczy” Warszawa 1974 r.
 Banach Cz.-, „Cechy osobowościowe nauczycieli”, „Nowa Szkoła” 3/95.
 Lobocki M.-, „W poszukiwaniu skutecznych form wychowania” Warszawa 1990 r.

14: WIE LÄSST SICH DIE FERTIGKEIT HÖRVERSTEHEN IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT ENTWICKELN?

Autor: Izabela Maszewska-Świerczyna, nauczyciel j. niemieckiego w SP nr 1 im. Hetmana Stanisława Koniecpolskiego w Koniecpolu

W swoim artykule chciałabym zaprezentować, w jaki sposób można ciekawie pracować na lekcji języka obcego, rozwijając u uczniów sprawność rozumienia ze słuchu, a także jakie dobrać ćwiczenia, by nie zniechęcić uczących się do dalszej nauki.

Hörverstehen ist eine Fertigkeit, ohne die die Kommunikationsfähigkeit nicht aufgebaut werden kann. Hörverstehen ist die Grundlage des Sprechens, der mündlichen Kommunikation überhaupt, deshalb soll man die Entwicklung dieser Fertigkeit durch geeignete Übungen so intensiv wie nur möglich fördern. HV heißt auch: Laute erkennen, Wissen aktivieren, Bekanntes mit Unbekanntem verbinden und das Gehörte interpretieren. Um die Fertigkeit des Hörens bei den Schülern zu entwickeln, benutzen wir Lehrer am häufigsten verschiedene, auf Tonbandkassetten aufgenommene Hörtexte. Wir dürfen nicht vergessen, daß es dabei gewährleistet sein muß, daß die Kassetten und die Geräte die Hörtexte in ausreichender Qualität wiedergeben, denn sonst erreichen wir nur einen Abschreckungseffekt.

Die Schüler sollen oft mit Texten von den Kassetten konfrontiert werden, um sich auf diese Weise an verschiedene Sprecher (jung, alt, weiblich, männlich, Dialektfärbung, usw.) zu gewöhnen und nicht von der Stimme ihres Lehrers abhängig zu sein. Es genügt nicht, daß der Schüler seinen Lehrer und die Mitlernenden versteht, weil die Hörverstehensschulung vor allem auf die außerunterrichtliche Kommunikation vorbereiten soll.

Man muß auch den Schülern deutlich machen, daß sie nicht alles zu verstehen brauchen, um das Wichtigste verstehen zu können. In vielen Fällen genügt es, den Gesamtsinn eines Textes zu verstehen. Es geht also am häufigsten um das Globalverstehen und nur selten um das Detailverstehen. Das ist eine Einstellung, die den Schülern und auch Lehrern oft schwerfällt. Die Lehrer handeln aber leider oft nach solchem Muster: Sie legen eine Tonkassette ein und lassen den Lernenden gut zuhören. Danach werden Fragen zum Textverständnis oder Fragen nach Einzelheiten gestellt. Auf diese Weise läßt sich die Fertigkeit, gesprochene fremdsprachige Texte zu verstehen, bestimmt nicht entwickeln. Solche Vorgehensweise überfordert sehr schnell die Lernenden, weil nicht das Verstehen sondern das Behalten im Mittelpunkt steht. Die Schüler haben dabei Angst, denn sie wissen nicht, worauf sie sich konzentrieren sollen und wonach sie nach dem Hören abgefragt werden. Sie versuchen also jede Einzelheit zu verstehen. Meistens geben sie aber nach den ersten Wörtern, die sie nicht verstehen, entmutigt auf und verlieren schließlich Lust, überhaupt „Hörverstehensübungen“ zu machen. Deshalb müssen die Schüler die Hörziele vor dem ersten Hören kennen. Die Aufgaben müssen vor dem Hören gestellt werden, damit die Schüler wissen, worauf sie beim Zuhören achten sollen.

Bei der Entwicklung der Fertigkeit Hören ist auch die Auswahl der Texte sehr wichtig. Die Hörtexte sollen für die Lernenden interessant sein und ihre Verstehensabsicht wecken. Die Texte sollen thematisch an die Schülerinteressen und an ihr Vorwissen anknüpfen und auch manchmal zur Stellungnahme herausfordern. Schon bei der Textauswahl muß der Lehrer überlegen, worüber man nach dem Hören reden könnte.

Man soll die künstlichen Texte, in denen es z.B. nur um die Grammatik geht, vermeiden, und eher (nach Möglichkeit) authentische Texte wählen. Die Texte sollen von Muttersprachlern und im richtigen Tempo präsentiert werden. Die Schüler muß man von Anfang an gewöhnen, „das richtige Deutsch“ zu hören. Der Lehrer muß auch bei der Textauswahl das Sach- und Sprachkenntnisse seiner Schüler berücksichtigen. Nach Möglichkeit sollten die Texte inhaltliche und strukturelle Redundanzen aufweisen. Die Texte sollen auch nicht sehr viele neue Wörter beinhalten, weil das Hörverstehen, bei dem die Schüler nichts verstehen, bei ihnen die Motivation tötet, sich weiter mit dem Hörverstehen zu beschäftigen.

Bei der Entwicklung der Fertigkeit Hörverstehen soll man nicht vergessen, das phonologische und phonetische Hören als Grundstufe für das HV zu fördern. Wenn die phonetischen Grundlagen fehlen, haben die Schüler Probleme, deutsche Gesprächspartner zu verstehen, obwohl sie Lexik und Grammatik eigentlich beherrschen. Um den Text nicht als eine kontinuierliche Abfolge sprachlicher Laute, sondern als Wörter oder ganze Inhalte zu verstehen, müssen die Lernenden die phonetischen Formen (Satzmelodie, Intonation, Betonungen, Rhythmus, Laute) unterscheiden und erkennen. Durch das mangelnde phonetische Wissen kann es zu Mißverständnissen, dann zu Sprechhemmungen und schließlich zu psychischen Barrieren kommen. Es kommt auch manchmal dazu, daß ein Lernender Wörter und Wendungen vom Schriftbild gelernt hat und sie nicht erkennt, wenn er sie dann hört.

Als Lehrer sollen wir also verschiedene Übungsformen anwenden, z. B.:

- Unterscheiden von langen und kurzen Vokalen (die Schüler hören verschiedene Wörter. Bei langen Vokalen heben sie die linke, bei kurzen die rechte Hand)
- Minimalpaare (Wörter oder Äußerungen, die sich nur durch phonologisches oder phonetisches Merkmal unterscheiden) Die Schüler bekommen ein Blatt mit Minimalpaaren. Sie markieren das Wort oder den Satz (abhängig davon, was gerade geübt wird), den sie gehört haben.
- Ergänzung der fehlenden Buchstaben z.B. –i oder –ie
- Stille Post usw.

Im Unterricht arbeiten wir meistens nur mit Kassetten, deshalb entfallen alle visuellen Hilfen (z.B. Mimik, Gestik), die das Verstehen erleichtern. Dadurch ist das Hörverstehen im Unterricht viel schwerer als in der Realität. Aus diesem Grund sollen wir den Schülern zeigen, wie man das Verstehen üben kann, was sie wissen sollen, um ohne Lehrerhilfe imstande zu sein, viel zu verstehen. Zuerst muß man bei den Schülern das Selbstvertrauen entwickeln. Sie müssen glauben, daß sie viel leisten können, weil sie schon vor dem Hören über großes Wissen verfügen.

Sehr wichtig ist es auch, daß die Schüler lernen Redundanzen erkennen und gebrauchen. Redundanz tritt in unterschiedlichsten Formen auf: Wiederholungen, ähnliche oder ausmalende Formulierungen, Selbstkorrekturen, doppelt verwendete Wörter. Die Schüler sollen auch inferieren lernen, d.h. aufgrund ihres sprachlichen und außersprachlichen Wissens von Bekanntem auf Unbekanntes schließen. Außerdem müssen die Schüler lernen, antizipierend zuzuhören. Sie müssen also lernen, vor dem Zuhören und während des Hörens Hypothesen über den Text zu bilden, und bei dem Zuhören zu überprüfen, ob ihre Hypothesen stimmen.

Es ist auch sehr wichtig, bei den Lernenden die Verstehensstrategien zu entwickeln. Die wichtigste Strategie ist die Konzentration auf das schon Verstandene. Eine weitere Strategie besteht in dem Versuch, so früh wie möglich herauszufinden, wovon im Text die Rede ist und welche Absichten der Text verfolgt. Auf solcher Basis kann eine weitere Strategie wirksam werden, wo die Lernenden durch die Interferenz und Erwartungen das Verstandene erweitern. Eine wichtige Strategie richtet sich auf die Unterscheidung des Wichtigen vom Unwichtigen, wobei vor allem Betonung und Intonation behilflich sind. Es läßt sich natürlich nicht während einer Stunde die Schüler lernen, welche Verstehenshilfen sie gebrauchen sollen. Die Fähigkeit die fremdsprachigen Texte zu verstehen, muß man durch verschiedene Übungen trainieren.

Am wichtigsten, meiner Meinung nach, sind die vorentlastenden Übungen. Vorentlastung bedeutet doch: das, was globale Verständnis des Textes verhindern oder belasten könnte, wird vorab erklärt.

Sehr wichtig ist es auch, dem Hörer einen Eindruck von dem zu vermitteln, was er hören wird, bei ihm eine Hörerwartung aufzubauen und das vorhandene Vorwissen zu aktivieren. Man könnte z.B. ein Assoziogramm erstellen. Die Assoziogramme wecken die Motivation, machen auf das Thema des Textes neugierig und knüpfen auch an das Vorwissen der Schüler an. Sie

führen außerdem wichtige Wörter ein. Das Verständnis des Textes kann man auch durch Hinweise auf Schlüsselwörter (sie sollen Leitfaden durch den Text sein) erleichtern. Sie lernen zwischen wichtigen und unwichtigen Informationen unterscheiden. Eine wichtige Hilfe kann ein Foto, ein Bild, ein Bildsalat (als Visualisierung einer Situation) oder eine Überschrift sein. Aufgrund der Überschrift oder eines Bildes können die Schüler über den Verlauf eines Textes spekulieren.

Der Lehrer kann auch die Fragen zum Text vor dem Hören stellen. Sie zeigen dann dem Schüler, worauf er bei dem Hören achten muß. Der Lehrer soll seine Schüler auf Geräusche aufmerksam machen. Sie sind oft aufschlußreich für eine Situation, ermöglichen nicht selten ein erstes Verstehen des Textes, aktivieren die sprachlichen Mittel und bereiten das weitere Verstehen vor.

Die Möglichkeit zur Antizipation gibt es nicht nur vor dem Hören. Man muß den Hörtext nicht immer in einem Stück abspielen. Um das Hörverstehen zu üben, kann man das Band zwischendurch einmal oder mehrmals stoppen und den Schüler spekulieren lassen, wie der weitere Verlauf eines Dialogs oder eines Märchens sein könnte. Anschließend können sie dann beim weiteren Abspielen des Bandes überprüfen, ob ihre Prognosen der auf der Kassette präsentierten Version entsprechen. Die Antizipation hat neben der allgemeinen Schulung einen großen Vorteil: neue Wörter können phasenweise eingeführt werden.

Die Auswahl von Texten, Übungen und Arbeitsmethoden kann verschieden für verschiedene Lernende sein. Der Lehrer muß u.a. solche Faktoren wie: Sach- und Sprachwissen, phonetische Grundlagen und Kreativität der Schüler berücksichtigen.

BIBLIOGRAPHIE

Dalhaus, Barbara: Fertigkeit Hören. Langescheidt, Berlin 1994

Schumann, Adelheid/ Vogel, Klaus/ Vass, Bernd: Hörverstehen. Gunter Narr Verlag, Tübingen 1984.

Fremdsprache Deutsch: Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts. Heft 7: Hörverstehen, Ernst Klett Verlag, Stuttgart 1982.

Köstner, Diethard: Lernmaterial für Mediotheken. Beispiel Hörverstehen. Kaunzner, Ulrike A: Neue Wege zur Verbesserung des Hörverstehens und der Aussprache beim Fremdspracherwerb. Zielsprache Deutsch 2/94.

15: Scenariusz lekcji: Godzina wychowawcza

Temat: PRZEMOC I DOKUCZANIE TO TEŻ OBLICZA AGRESJI .

Autor: *Małgorzata Galle-Michałowska – nauczyciel chemii, biologii, przedmiotów żywieniowych w Zespole Szkół nr 2 im. Ks. Jana Długosza w Kłobucku*

Przemoc jest zjawiskiem złożonym. Traktowana jest zarówno jako zjawisko społeczne oraz problem wychowawczy. Media i prasa bez przerwy „bombarduje” nas informacjami pełnymi przemocy i agresji. Coraz częściej z tymi zjawiskami spotykamy się w szkole. Istnieje prawdopodobieństwo, że w każdej klasie szkolnej znajduje się kilku agresorów i kilka ofiar. Ofiarami są uczniowie „słabsi” fizycznie, jak i tzw. „kujony”. Negatywne oddziaływania agresorów to np. dokuczanie, przezywanie, wyszydzanie, niszczenie rzeczy itp.

Chciałabym zaproponować scenariusz lekcji na godzinę z wychowawcą, który pomoże uświadomić młodzieży, że ich „niewinne” przezywanie, wyszydzanie może wyrządzić komuś krzywdę i przykrość. Należy uszanować każdego człowieka, bo dzisiaj ja się wyśmiewam, ale jutro ja mogę być podmiotem kpin i przezwisk.

SCENARIUSZ LEKCJI

TEMAT: PRZEMOC I DOKUCZANIE TO TEŻ OBLICZA AGRESJI .

CELE OPERACYJNE:

UCZEŃ:

- zna związek pomiędzy przynależnością do grupy a zachowaniami agresywnymi
- wie, że dokuczanie i wyśmiewanie to formy agresji
- wie, że zachowując się agresywnie, można innym wyrządzić krzywdę

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- arkusze papieru
- plansze z wypisanymi zadaniami
- pisaki

METODA ZAJĘĆ:

- pogadanka
- miniwykład

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- wszyscy siedzą w kręgu i określają swój nastrój w skali od 1 do 10
- nauczyciel prezentuje uczniom plansze z wypisanymi zdaniami:
 1. Łukasz napisał kredą na chodniku: Darek jest głupi.
 2. Monika przeczytała koleżankom list, który był adresowany do jej siostry.
 3. Ewelina obgadała przyjaciółkę z kolegą.
- nauczyciel kieruje pytanie do uczniów: „Czy uważacie, że zachowania opisane w zdaniach to oblicza agresji?”
- nauczyciel odczytuje klasie opowiadanie
 Michał jest uczniem pierwszej klasy technikum. Jest nieśmiałym chłopcem. Dobrze się uczy. Ma kilku kolegów. Od jakiegoś czasu lekarz zalecił Michałowi noszenie okularów. Koledzy z klasy zaczęli na niego wołać: Okularnik. Michał czuje, że coraz gorzej radzi sobie w sytuacjach, w których staje się ofiarą złośliwych uwag kolegów.
- nauczyciel razem z uczniami analizuje opowiadanie, wykorzystując pytania: „Dlaczego Michał stał się ofiarą kolegów?”, „Jak się czuł Michał?”, „Jakie mogą być konsekwencje postępowania kolegów?”, „Jak pomóc osobom, którym inni dokuczają?”, „Co można zrobić, by uniknąć sytuacji, w których ludzie słowami atakują innych?”
- uczniowie zapisują odpowiedzi na dużym arkuszu papieru
- nauczyciel prowadzi miniwykład
 „Grupa rówieśnicza może mieć wpływ na to, że ich kolega bądź koleżanka będzie stosować wobec innych przemoc. Szczególnie nastolatki mają tendencję do przejmowania sposobów zachowania swoich rówieśników, zwłaszcza gdy zależy im na akceptacji ze strony kolegów. Często stopień poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie ma związek z przynależnością do grupy.”
- uczniowie dzielą się ze sobą spostrzeżeniami odnośnie zajęć poświęconych przeciwdziałaniu agresji

Pytania pomocnicze do uczniów:

1. Które z ćwiczeń zapamiętaliście najbardziej?
 2. Które ćwiczenia były dla Was ważne i dlaczego?
 3. Co było dla Was nowe?
 4. Co Was zaskoczyło?
 5. Czy dzięki uczestnictwu w zajęciach coś się w Was zmieniło?
- na koniec zajęć, każdy uczeń kończy następujące zdanie: „Na dzisiejszych zajęciach dowiedziałem (- am) się, że

Myślę, że lekcja poprowadzona według tego scenariusza będzie inna od tradycyjnych lekcji, wzbudzi ożywioną dyskusję. Uświadomi uczniom, że należałoby zrobić sobie „rachunek sumienia” i zastanowić kim jestem agresorem czy ofiarą. Jak dalek postępować, co zmienić ?

BIBLIOGRAFIA:

- M. Gruszka, I. Janiak, J. Prarat : „Scenariusze godzin wychowawczych dla gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych” Wydawnictwo HARMONIA; GDAŃSK 2002
- J. Danilweska : „Agresja u dzieci – szkoła porozumienia” WSiP; WARSZAWA 2002

16: Przedstawienie pt. „Z ŻYCIA BOLESŁAWA CHROBREGO”

Autor: *Katarzyna Latos - pedagog szkolny w SP nr 36 w Częstochowie*

Data i miejsce realizacji: 02.06.2001 r.

Szkoła Podstawowa nr 12 im. Bolesława Chrobrego
w Częstochowie, festyn szkolny z okazji 35-lecia szkoły

Cel główny: propagowanie wiedzy historycznej o patronie szkoły, kultywowanie tradycji, wartości patriotycznych, rozwijanie twórczości artystycznej uczniów.

Scenografia: przygotowane przez uczniów rekwizyty i dekoracje (tekturowe tło, naczynia, insygnia władzy królewskiej, skrzynia) oraz samodzielnie wykonane kostiumy (na podstawie analizy „Ilustrowanej historii Polski”).

Przedstawienie pt. „Z życia Bolesława Chrobrego” porusza znaczący wątek historyczny, który miał miejsce w naszym kraju za panowania Bolesława Chrobrego. Wydarzenie owo to Zjazd Gnieźnieński w 1000 r.-spotkanie naszego władcy z królem niemieckim i cesarzem rzymskim Ottonem III.

Wybrałam to wydarzenie jako kanwę przedstawienia, gdyż w szczególny sposób podkreśla zasługi Chrobrego dla naszego narodu oraz jego zalety jako władcy i kompana.

Nadając przedstawieniu charakter komediowy, chciałam, aby ta swoista „lekcja historii” była formą przystępną i przyjemną dla wszystkich widzów, niezależnie od wieku i zainteresowań.

SCENARIUSZ PRZEDSTAWIENIA

WSTĘP

(narrator czyta fragment „Kroniki polskiej” Galla Anonima)

„(...)Również i to uważamy za godne przekazania pamięci, że za czasów Chrobrego cesarz Otto Rudy przybył do grobu św. Wojciecha dla modlitwy i pojednania, a zarazem celu poznania sławnego Bolesława. (...) Bolesław przyjął go tak szacunkowo, jak wypadło przyjąć króla, cesarza rzymskiego i dostojnego gościa. Albowiem na przybycie cesarza przygotował przedziwne [wprost] cuda; najpierw hufce przeróżne rycerstwa, następnie dostojników rozstawił jak chóry, na obszernej równinie, a poszczególne, z osobna stojące hufce wyróżniała odmienna barwa strojów. A nie była to [tania] pstrokaczna byle jakich ozdób, lecz najkosztowniejsze rzeczy, jakie można znaleźć gdziekolwiek na świecie.(...)”

KOMENTARZ NARRATORA: Podczas Zjazdu Gnieźnieńskiego Chrobry chciał pokazać Ottonowi Polskę z jak najlepszej strony. Na co dzień wojowie chodzili

odziani w skóry, gdyż Polska nie rozpieszczała swym klimatem.

Tuż przed przybyciem Ottona Chrobry rzekł do swych kompanów:

SCENA I

(wychodzi Chrobry i dwóch wojów odzianych w skóry)

CHROBRY: Drodzy wojowie! Porzućcie skóry!

Bolek Wam szykuje nowe garnitury.

Przynieście skrzynię!

Wnet z Was świętą królewską uczynię.

(wojowie przynoszą skrzynię zza kotary)

I WOJ. (wyciągając szatę): Panie! My w tych jedwabiach to pomarzniemy.

Jeszcze kataru nabędziemy.

II WOJ.: To się miodzikiem rozgrzejemy!

Przecież od Bolka antałek miodu dostaniemy.

CHROBRY (rozniewany): Żadnego picia, spania na stołach,

macie mnie godnie reprezentować.

W jedwabnych szatach, trzeźwi, wymyć!

ten widok musi Ottona zachwyć!

To poświęcenie dla Ojczyzny

będzie liczone jak wojenne blizny.

KOMENTARZ NARRATORA: Bolesław był również doskonałym dyplomata.

Chcąc pokazać Ottonowi, jakim jesteśmy zamożnym państwem i że „srebra ci u nas pod dostatkiem”, przed przyjazdem Ottona wydał następującą dyrektywę swej służbie

SCENA II

(wychodzi Chrobry i jego służba)

CHROBRY: „Jak cię widzą- tak cię piszą”.

Niech w świecie o bogatej Polsce słyszą.

Po każdym posiłku zmieniamy zastawę

i w nowych naczyniach podajemy strawę.

Zebrana zastawa do rzeki wędruje;

tam, ją za zakrętem służba wyłapuje.

I od nowa umyta powraca na ławy,

byśmy mogli następne podawać w niej strawy.

SŁUŻBA: Na Twój rozkaz Panie!

Jak zechcesz, tak się stanie!

KOMENTARZ NARRATORA: W zapiskach historycznych jest wzmianka, że Chrobry ofiarował Ottonowi srebrną zastawę. Ciekawe, czy to ta, która wcześniej pływała w rzece (?)

(narrator czyta fragment „Kroniki polskiej”).

„(...)Po zakończeniu bowiem biesiady nakazał cześnikom i stolnikom zebrać ze wszystkich stołów (...) złote i srebrne naczynia, bo żadnych drewnianych tam nie było, mianowicie kubki, puchary, misy, czarki i rogi, i ofiarował je cesarzowi dla uczczenia go, nie zaś jako dań [należną]od księcia.”

Podczas Zjazdu Gnieźnieńskiego...

SCENA III

(przy suto zastawionym stole siedzą Otton i Chrobry; wojowie w jedwabnych strojach, stoją, obok, kiedy Otton nie patrzy trzęsą się z zimna)

(służba zbiera zastawę)

CHROBRY (mrugając do służby): Niech rzeka te naczynia pochłonie!

(obejmując Ottona): Chciałeś coś rzec Ottonie?

OTTON: Twe ziemie rozległe, puszcza porośnięta,
łąki, ruczaje, lasy duktem przecięte.

Są grody wspaniałe

i sioła niemałe.

Gdy przyglądam się Twoim ludziom i Tobie-
wiem, że my równi sobie!

Widzę, że Polska to kraj bogaty,

tyle srebrnej zastawy i jedwabne szaty.

Mówiono mi, że Polacy to naród, który
przez wzgląd na zimny klimat ubiera się w skóry.

A Wy naród nie tylko bogaty, ale i gorący.

CHROBRY (klepiąc Ottona w ramię): Wojnami rozgrzany,
Ottonie kochany!

ZAKOŃCZENIE

(narrator czyta fragment „Kroniki polskiej”)

„(...)I tak wielką owego dnia złączyli się miłością, że cesarz mianował go bratem
i współpracownikiem cesarstwa i nazwał go przyjacielem i sprzymierzeńcem narodu rzymskiego.(...)”

17: Moje miejsce pracy

Autor: Tomasz Dobosz - nauczyciel teoretycznej nauki przedmiotów zawodowych o profilu elektrycznym, TZN w Częstochowie

Dziecko w wieku szkolnym większość czasu poświęconego nauce spędza siedząc przy biurku lub stoliku. W związku z tym sprzęty te powinny być jak najlepiej dostosowane do jego cech fizycznych i psychicznych. Jest to jednym z zagadnień ergonomii. Większość z nas zapewne spotkała się z tym pojęciem. Ciągłe walczymy o właściwą postawę fizyczną naszych wychowanków. Kupując na przykład krzesło wiemy, jak istotna jest możliwość regulacji jego wysokości, wymiary płyty siedziska i oparcia oraz ich wyprofilowanie.

Moje biurko

Po powrocie ze szkoły dziecko pracuje także w domu. Nie bez znaczenia jest, w jakim miejscu pomieszczenia ulokujemy naszego ucznia i jak zorganizujemy mu miejsce nauki. Najlepiej, jeżeli biurko znajdzie się w okolicy okna, a jego blat usytuowany będzie tak, aby światło padało z lewej strony. Wydajność pracy ucznia będzie w dużym stopniu uzależniona od komfortu klimatycznego wnętrza, w którym znajduje się jego miejsce pracy. Do głównych elementów klimatu pomieszczeń zaliczyć można następujące czynniki: ciepło, akustyka, powietrze, oświetlenie. Trzy pierwsze czynniki są na ogół spełnione w sposób wystarczający. Nie zawsze przykładamy właściwą wagę do właściwego oświetlenia.

Praca wzrokowa

Człowiek dysponuje pięcioma podstawowymi narządami zmysłów, dzięki którym poznaje otoczenie i zdobywa o nim wiedzę. Największe znaczenie ma wzrok. Jego udział w postrzeganiu wynosi aż 83%, podczas gdy udział pozostałych: słuchu, węchu, dotyku oraz smaku jest wiele razy mniejszy. **Praca ucznia polega głównie na pracy wzrokowej.**

Badania wykazały, że warunki oświetleniowe wpływają nie tylko na wzrok i postępy w nauce dzieci szkolnych ale także na ich zdrowie ogólne. Długotrwała praca wzrokowa uczniów w warunkach złego oświetlenia prowadzi często do różnych zaburzeń zdrowotnych.

Najlepsze warunki oświetleniowe stwarza światło dzienne. Jednakże praca ucznia w domu zazwyczaj odbywa się w godzinach popołudniowych i wieczornych gdzie ilość światła wpadająca do pomieszczenia przez otwór okienny jest niewystarczająca. Korzystamy wtedy z oświetlenia sztucznego, które jest oświetleniem uzupełniającym, gdy ilość światła dziennego jest niewystarczająca i oświetleniem głównym, w porze wieczornej.

Oświetlenie pomieszczenia

Oświetlenie ogólne pomieszczenia realizowane jest zazwyczaj przez umieszczenie centralnie na suficie oprawy oświetleniowej. Musimy pamiętać, że do pracy wzrokowej poziom natężenia oświetlenia musi być dość wysoki (300 – 500 lx, patrz rys.1)

Rys 1. Podstawowe wielkości oświetleniowe.

Całe światło wysyłane ze źródła (lampy), to strumień świetlny. Światło wysłane w konkretnym kierunku to światłość, a gdy dotrze ono do powierzchni, to stworzy na niej natężenie oświetlenia. Światło po odbiciu się od tej powierzchni trafia do oka wywołując wrażenie wzrokowe. Luminancja jest to światło wysłane z powierzchni widzianej przez obserwatora. Oczywiście luminancję posiadają również źródła światła.

Aby uzyskać wymagany poziom natężenia oświetlenia musimy użyć źródła światła o odpowiedniej mocy (odpowiednim strumieniu świetlnym). Wraz ze wzrostem mocy źródła światła rośnie także jego luminancja i wzrasta zagrożenie przykrego oślnienia. Można tego uniknąć stosując oprawy oświetleniowe o dużych „świecących” powierzchniach (np. kula mleczna) osłaniających źródło światła tak, aby nie było widoczne bezpośrednio z miejsca obserwacji. Dzięki zastosowaniu takiej oprawy uzyskamy większe „rozproszenie” światła w pomieszczeniu. Zbyt duża wartość natężenia oświetlenia powoduje po pewnym czasie uczucie znużenia. Dobrze aby możliwe było dostosowanie warunków oświetleniowych pomieszczenia do rodzaju wykonywanej pracy przez zastosowanie regulacji strumienia świetlnego w sposób ciągły (ściemniacze) lub skokowy (oprawy żyrandolowe sterowane łącznikami świecznikowymi pozwalającymi włączać jedno, dwa lub więcej źródeł).

Nie należy nigdy ustawiać stanowiska pracy bezpośrednio pod oprawą oświetlenia ogólnego. Należy także unikać gromadzenia na płaszczyźnie pracy przedmiotów odbijających światło kierunkowo (np. papier pokryty folią, elementy o lustrzanych powierzchniach) gdyż mogą one spowodować efekt odbicia zwierciadlanego. Także powierzchnia blatu biurka nie powinna być błyszcząca.

Doświetlenie miejsca pracy

Zazwyczaj biurko ustawiamy w rogu pomieszczenia gdzie warunki oświetleniowe nie są wystarczające. Polepszenie warunków pracy zapewni wtedy dodatkowe, miejscowe oświetlenie miejsca pracy – lampka biurkowa. Jej światło powinno padać ukośnie z lewej strony (dla osób praworęcznych) w taki sposób, aby nie następowało zasłanianie miejsca pracy przez głowę oraz nie występowało odbicie kierunkowe do oczu ucznia. . Lampka powinna mieć osłonę (abażur) na tyle skuteczną, aby w żadnym wypadku nie oślepiała.

I w tym przypadku zbyt duży strumień świetlny może w skrajnym przypadku doprowadzić do uszkodzenia nerwu wzroku. Żarówka o mocy 40 W (dla lamp niskich – do 50 cm) lub 60 W (dla wyższych) będzie zupełnie wystarczająca. Stosując żarówkę halogenową musimy dobrać jej moc, pamiętając, że te źródła mają lepszą w porównaniu do tradycyjnych żarówek skuteczność świetlną. **Lampa z żarówką halogenową musi być wyposażona w filtr promieniowania UV.** Żarówka halogenowa ma duży udział promieniowania nadfioletowego, które może być szkodliwe, gdy źródło znajduje się w bliskiej odległości od oczu i skóry, jak to ma miejsce w przypadku lamp stosowanych do oświetlenia miejscowego. Wystarczy zastosowanie filtra w postaci osłony ze zwykłego szkła, aby stosowanie tych lamp w odległości nie mniejszej niż 0,3 m nie powodowało żadnych skutków ubocznych. Zaletą stosowania lamp z żarówkami halogenowymi jest to, że jej światło jest bardziej zbliżone do dziennego. Stosując oświetlenie miejscowe nie należy wyłączać oświetlenia ogólnego pomieszczenia. W przeciwnym razie wystąpi zbyt duży kontrast pomiędzy płaszczyzną pracy a pozostałymi elementami otoczenia, wzrok szybciej się męczy, ponieważ nie lubi skoków pomiędzy jasnością a ciemnością.

Modne staje się stosowanie do oświetlania ogólnego pomieszczeń energooszczędnych świetlówek kompaktowych. Musimy jednak pamiętać, że widmo promieniowania tych źródeł światła odbiega od widma światła dziennego, oczy szybciej się „męczą”. Jeśli do oświetlenia miejscowego w lampce na biurku użyjemy tradycyjnej żarówki lub żarówki halogenowej uzupełnimy braki w widmie świetlówek.

Komputer

W dobie społeczeństwa informacyjnego coraz więcej czasu spędzamy przy komputerze. Tutaj także musimy odpowiednio zorganizować miejsce pracy naszego ucznia. Praca wzrokowa przy komputerze wiąże się z co najmniej dwoma różniącymi się od siebie zadaniami wzrokowymi:

- czytanie drukowanego tekstu na dokumencie i znaków na klawiaturze,
- czytanie znaków na monitorze.

Oświetlenie musi zapewnić dobre warunki widzenia dla obu powyższych zadań. Wysoki poziom natężenia oświetlenia jest niezbędny na płaszczyźnie klawiatury, dokumentu i blatu biurka, lecz nie możemy dopuścić, aby na ekranie odbijały się jaskrawe

części opraw czy okien. Należy zatem stosować oprawy oświetlenia miejscowego o odpowiedniej budowie, czyli z ukierunkowanym przez klosz strumieniu świetlnym, który pada wyłącznie na płaszczyznę pracy, posiadające przegubowy i regulowany dość wysoki wysięgnik. Biurko z komputerem należy ustawić co najmniej 1m od okna i tak, aby monitor był skierowany bokiem do okna. Jeżeli okno jest widoczne w ekranie monitora należy zastosować żaluzje lub nieprześwitujące zasłony. Propozycje usytuowania biurka pokazano na rys.2.

Rys. 2 Ustawienie biurka

a - blisko okna b - okno z tyłu i w większej odległości.

Dobierając wysokość krzesła, musimy wiedzieć, że zapewnienie ergonomii pracy przy komputerze to także zapewnienie właściwego punktu obserwacji monitora. Linia wzroku użytkownika siedzącego w pozycji wyprostowanej powinna znajdować się ok. 20 stopni powyżej prostej prostopadłej od powierzchni ekranu – rys.3. Nie możemy także zapomnieć o częstym czyszczeniu powierzchni ekranu monitora.

Rys.3 Prawidłowa pozycja pracy przy komputerze.

Właściwie zorganizowanie miejsca pracy ucznia powinno stworzyć mu klimat sprzyjający rozwojowi umysłowemu i emocjonalnemu.

18: Projekt z zakresu realizacji edukacji ekologicznej „Żyj w przyjaźni z naturą”

Autor: *Renata Wypych - nauczycielka przyrody, SP w Zwierzyńcu Pierwszym.*

Konfliktu między człowiekiem i środowiskiem nie da się zażegnać bez całkowitej rezygnacji ze zdobyczy cywilizacji. Jednak dla dobra przyrody powinniśmy ograniczać jego skutki. Na świecie żyje ponad 6 miliardów ludzi, każdy z nich czerpie korzyści z przemysłu, techniki, rolnictwa i innych dóbr przyrodniczych. Całkowita rezygnacja spowodowałaby, że ludzie musieliby umrzeć z głodu, zimna i chorób. Jesteśmy więc skazani na konflikt ze środowiskiem. Jednak musimy pamiętać, żeby korzystać z umiarem, rozważą oraz poświęcić się ochronie przyrody. Problem ochrony środowiska i jego zasobów staje się coraz bardziej aktualny. Jednym ze sposobów ochrony przyrody jest wpajanie uczniom jak ważne dla ludzi jest naturalne i czyste środowisko. W związku z reformą polskiego szkolnictwa, nauczyciele starają się w swojej pracy dydaktycznej uwzględnić ciekawe metody i formy pracy. Jedną z takich metod jest projekt zmierzający do realizacji założonego celu. Polega on na zbieraniu i uporządkowaniu zdobytych informacji. Realizatorzy opracowują i koordynują przebieg projektu, a zaangażowani uczniowie samodzielnie zdobywają coraz to nowe doświadczenia i poszerzają wiedzę. Pozwala to również na większe zainteresowanie przedmiotem ze strony uczniów. Dlatego należy przyjąć do realizacji projekt o tematyce ekologicznej, który powinien uświadomić uczniom ważność ochrony przyrody nie tylko w najbliższej okolicy, ale wszędzie tam, gdzie będą przebywali. Dla uczniów nie jest to temat tabu, ponieważ jest on poruszany bardzo wcześniej. Już we wrześniu uczniowie biorą udział w akcji „Sprzątanie Świata”. Ponadto na lekcjach przyrody, godzinach wychowawczych omawiany jest temat ochrony przyrody. Realizacja tego projektu pozwala uczniom wykazać się swoimi wiadomościami oraz rozbudzać ich szacunek i poszanowanie przyrody. Realizacja zaplanowanych działań wymaga od uczniów dużego zaangażowania, jednak przewidziane formy pracy są atrakcyjne. Projekt ten winien być realizowany przez wszystkich uczniów szkoły pod nadzorem nauczycieli. Zadania są zróżnicowane pod względem trudności, dlatego każda klasa otrzyma dostosowane do swoich możliwości. Efektem realizacji tego projektu będzie zapewne utrwalenie oraz wzbogacenie nabytych wcześniej wiadomości i umiejętności uczniów z zakresu ochrony przyrody. Zakończenie projektu nie wiąże się z jednoznacznym zakończeniem omawiania zagadnień o tematyce ekologicznej.

Etapy pracy metodą projektu:

- Wybór zagadnienia przez nauczyciela/koordynatora
- Opracowanie celów i instrukcji projektu
- Zaplanowanie sposobu realizacji
- Opracowanie planu zadań i instrukcji dla uczestników
- Przydzielenie zadań wraz z instrukcją
- Spotkania koordynatora projektu z realizatorami – wymiana doświadczeń i poglądów
- Opracowanie regulaminu kryteriów oceny projektu
- Realizacja projektu (uczniowie wykonują powierzone im zadania)
- Prezentacja projektu (przedstawienie przygotowanych zadań)
- Przygotowanie konkursu przyrodniczego –opracowanie regulaminu
- Ocena projektu
- Dokonanie ewaluacji projektu

SCENARIUSZ PROJEKTU – „ŻYJ W PRZYJAŹNI Z NATURĄ”

- Cele ogólne:
 - kształtowanie postaw i nawyków ochrony środowiska przyrodniczego,
 - kształtowanie umiejętności wykorzystania zdobytej wiedzy w praktyce.
- Cele szczegółowe:
 - poszerzanie i utrwalanie podstawowych wiadomości i umiejętności dotyczących ochrony środowiska,
 - kształtowanie umiejętności korzystania z zasobów naturalnych,
 - rozwijanie nawyków dbania o własną okolicę,
 - poznanie głównych zagrożeń wynikających z nieprawidłowego korzystania z zasobów przyrodniczych,
 - rozbudzanie wszechstronnych zainteresowań przyrodniczych.
- Planowane efekty projektu:
 - zwiększenie świadomości ekologicznej wśród uczniów,
 - wzbudzanie zainteresowań problematyką ekologiczną,
 - poznanie czynników mających wpływ na zagrożenie środowiska,
 - znajomość sposobów i działań związanych z ochroną przyrody.
- Opracowanie planu zadań, podanie terminu ich realizacji oraz wytypowanie odpowiedzialnych osób
- Zadania do realizacji:
 - Klasa I**
 - przygotowanie przez uczniów różnorodnych wierszy o tematyce ekologicznej,
 - wykonanie plakatu dowolną techniką plastyczną (ekologia/przyroda)
 - Klasa II**
 - przygotowanie piosenki o tematyce ekologiczno – przyrodniczej,
 - wykonanie plakatu dowolną techniką plastyczną (ekologia/przyroda)
 - Klasa III**
 - przygotowanie dowolnej scenki dramowej o tematyce przyrodniczej,
 - wykonanie plakatu dowolną techniką plastyczną (ekologia/przyroda)
 - Klasa IV**
 - przygotowanie albumu zawierającego różnorodne rośliny i zwierzęta objęte szczególną ochroną wraz z ich krótkim opisem,
 - wykonanie plakatu dowolną techniką plastyczną (ekologia/przyroda)

Klasa V

- zebranie najważniejszych materiałów o najbliższym rezerwacie przyrody „Modrzewiowa Góra” – wykonanie albumu,
- wykonanie plakatu dowolną techniką plastyczną (ekologia/przyroda)

Klasa VI

- wykonanie mapy Polski (konturowej) z zaznaczeniem wszystkich Parków Narodowych w Polsce wraz z dołączoną legendą,
- wykonanie plakatu dowolną techniką plastyczną (ekologia/przyroda)

Etapy prezentacji projektu:

- przedstawienie swojego plakatu
- prezentacja przygotowanych zadań
- przeprowadzenie konkursu wiedzy przyrodniczej
- dokonanie oceny grup
- przyznanie zwycięskiego tytułu

Regulamin konkursu o tytuł:

„Żyjemy w przyjaźni z naturą -jestem przyjacielem przyrody”

Cel konkursu:

Głównym celem zorganizowanego konkursu jest przede wszystkim kształtowanie postaw i nawyków ochrony środowiska przyrodniczego. Konkurs ten jest również podsumowaniem zaplanowanego projektu, który miał na celu zrealizowanie zamierzonych celów.

Uczestnicy konkursu:

Wybrani uczniowie z klasy.

Termin i miejsce realizacji:

Na zakończenie projektu - szkoła

Etapy konkursu:

I etap: -konkurs na plakat ekologiczny – każda klasa ma do zaprezentowania wykonany przez siebie plakat

II etap: -prezentacje poszczególnych klas – klasy prezentują przygotowane przez siebie zadania przydzielone im do realizacji

III etap: - odpowiedzi na pytania –drużyny z poszczególnych klas odpowiadają na pytania.

Do III etapu przygotowano dla klas I-III rebusy, rozsypanki wyrazowe, kolorowanki

Dla klas IV-VI –krzyżówki, zestawy pytań dostosowane do wieku i możliwości ucni.

Zasady punktacji – etap I –prezentacja plakatu oraz przygotowanych przez siebie zadań

Każda klasa otrzymuje od 1-5 punktów za plakat, 1-5 punktów za prezentacje swojego zadania. Maksymalnie klasa może uzyskać 10 punktów.

Zasady punktacji –etap II –prace plastyczne

Klasa I – rysunek przedstawiający ulubione zwierzę domowe lub inne, czas 5 minut, (maksymalnie do zdobycia 5 punktów).

Klasa II – rysunek wykonany kredkami „Wazon z kwiatami”, czas 5 minut, (maksymalnie do zdobycia 5 punktów).

Podczas wykonywania zadania należy uwzględnić:

-ilość kwiatów,

-kolorystyka,

-estetyka wykonanej pracy.

Klasa III – z gotowych elementów uczestnicy muszą ułożyć kompozycję kwiatową i przykleić na kartce, czas 5 minut, (maksymalnie do zdobycia 5 punktów).

Klasa IV – VI – z gotowych elementów uczestnicy muszą wykonać sztuczne okazy kwiatów, (maksymalnie do zdobycia 5 punktów dla drużyny, która wykona najwięcej okazów,4 punkty za drugie miejsce, 3 punkty za zajęcie trzeciego miejsca). Podczas pracy liczy się:

-ilość kwiatów,

-jakość wykonania,

-estetyka.

Zasady punktacji – etap III – rozsypanki i krzyżówki

Klasy I-III

Ułożenie rozsypanki (maksymalna ilość punktów –5)

Klasy IV-VI

Rozwiązywanie krzyżówki i podanie prawidłowego hasła (maksymalnie 5 punktów).

Na zakończenie przeprowadzonego konkursu zwycięska klasa otrzymuje dyplom

19: Alkoholizm – choroba całej rodziny

Autor: Renata Wypych - nauczycielka przyrody, SP Zwierzyniec Pierwszy

Opracowany przeze mnie referat jest przeznaczony dla wszystkich osób dorosłych, a szczególnie dla rodziców u których pojawił się problem alkoholu. Artykuł ten może być również przestrożą dla ludzi jeszcze nie uzależnionych; jest to więc pewien rodzaj profilaktyki przed groźną chorobą społeczną – alkoholizmem.

Ludzie są nierozumni, nielogiczni, samolubni....

Jeśli czynisz dobro, oskarżają cię o egocentryzm...

Jeśli odnosisz sukcesy, zyskujesz fałsz przyjaciół i prawdziwych wrogów...

Ludzie w gruncie rzeczy potrzebują twojej pomocy, mogą cię jednak zaatakować gdy im pomagasz – pomagaj im mimo wszystko!

„Patrz aby się uczyć

Ucz się i zapamiętaj

Pamiętaj i żyj zdrowo”

Alkoholizm - to choroba, w czasie której człowiek traci kontrolę nad piciem i pije pomimo szkód które powoduje. Choroba ta niszczy wszystkie obszary ludzkiego życia. Bez leczenia nie rozwiąże się żadnego kłopotu alkoholika. Jest powiedzenie: „Pijak mógłby przestać pić, gdyby chciał – alkoholik chciałby przestać pić, gdyby mógł”

Słowo „alkohol” pochodzi najprawdopodobniej od któregoś z dwóch słów arabskich: „al. –kuhl” (delikatny, drobny proszek) lub „al-ghoul” (zły duch).

Badania antropogeniczne pozwalają stwierdzić, że alkohol towarzyszył człowiekowi praktycznie od zarania dziejów: początkowo jako środek wspomagający funkcje fizjologiczne organizmu i społeczne, a czasem również, funkcje ekonomiczne i polityczne. Napój ten został najprawdopodobniej odkryty tak jak ogień –dzięki naturze połączonej z ciekawością. Spożywanie alkoholu pierwotnie było elementem obrzędów. Następnie upowszechniło się w formie biesiad, a to z kolei szybko zmieniło się w zwyczaj. Pierwsze alkoholowe napoje powstały w sposób niezamierzony i przypadkowy w wyniku fermentacji winogron i ziarna jęczmiennego.

Prawdopodobnie uprawę winorośli zapoczątkowano w Azji Środkowej około 6000 lat p.n.e., ale trudno jest jednoznacznie ustalić kto i kiedy otrzymał po raz pierwszy czysty alkohol. W Europie alkohol otrzymano w VIII w.n.e. W drugiej połowie XIII w. Francuski profesor Arnold de Villanova pierwszy zastosował alkohol w medycynie, m.in. jako środek przeciwbólowy oraz zapobiegający nudnościom. Ważną rzeczą jest uświadomienie sobie, iż alkoholizm wiąże się z alkoholem. Choroba ta nie bierze się znikąd. Zazwyczaj rozwija się w ciągu pewnego czasu. Badacze wyróżniają trzy spotykane motywy picia alkoholu:

1. „ucieczkowe” - w celu zapomnienia o kłopotach, zredukowania napięcia, poprawy nastroju,
2. „społeczne” - dla towarzystwa, z uprzejmości,
3. „w poszukiwaniu przyjemności” – dla smaku alkoholu.

Szybkość powstawania uzależnienia alkoholem jest uwarunkowana wieloma czynnikami, a są to czynniki: biologiczne, społeczne i psychologiczne. Nie można mieć więc pewności, że pijąc alkohol nawet w niewielkich ilościach nie dojdzie do uzależnienia. W grę wchodzi bowiem indywidualne predyspozycje organizmu uzależnione powyższymi czynnikami.

Uzależnienie od alkoholu – to stan fizyczny i psychiczny, wynikający ze współdziałania żywego organizmu i alkoholu. Mając na uwadze uzależnienie, możemy mówić o: zależności psychicznej, która polega na potrzebie częstego lub stałego przyjmowania alkoholu celem powtórzenia poprzednich przeżyć związanych z jego przyjęciem. Zależność fizyczna jest stanem biologicznej adaptacji do alkoholu, bez którego organizm nie może prawidłowo funkcjonować. Przerwanie lub ograniczanie podawania alkoholu pociąga za sobą występowanie zaburzeń czynności ustroju, określanych mianem abstynencji. Tolerancja jest to stan, w którym powtarzanie tej samej dawki alkoholu daje coraz słabszą reakcję, a dla uzyskania tego samego efektu działania konieczne jest zwiększenie dawki. Alkohol jest biologicznie aktywną substancją. Spożyty wywołuje w każdym organizmie specyficzne i przewidywalne efekty biologiczne.

Przykładowe dawki oraz ich wpływ na organizm ludzki:

- 0,3-0,5 promila – upośledzenie koordynacji wzrokowo-ruchowej, zaburzenia równowagi, euforia
- 0,5 –0,7 promila –zaburzenia sprawności ruchowej, pobudliwość, gadatliwość, obniżenie samokontroli, błędna ocena własnych możliwości,
- 0,7-2,0 promila – zaburzenia równowagi, opóźnienie czasu reakcji, wzrost ciśnienia krwi,
- 2,0-3,0 –zaburzenia mowy, przewracanie się, wzmożona senność,
- 3,0-4,0 –spadek ciśnienia krwi, obniżenie temperatury ciała, zanik odruchów fizjologicznych,
- powyżej 4,0 promila – śpiączka, śmierć.

Bardzo często mówi się, że alkoholizm prowadzi do nieodwracalnych zmian charakterologicznych(osobowościowych) i tzw. psychodegradacji. O istocie uzależnienia decyduje nie substancja, której się zażywa, ale to, co się dzieje z człowiekiem, u którego zaczynają się rozwijać psychologiczne mechanizmy uzależnienia. Alkohol ma niezmierny wpływ nie tylko na samego alkoholika, ale również na całą jego rodzinę. Prawidłowa rodzina powinna funkcjonować w sposób umożliwiający stały rozwój wszystkim swoim członkom, być otwarta na kontakty z otoczeniem. Relacje między członkami powinny opierać się na szczerości i wzajemności, a role i normy wyraźnie określone oraz zaakceptowane przez poszczególnych jej członków. Kiedy w rodzinie dzieje się inaczej – staje się ona dysfunkcyjna, a więc chora. Z tych właśnie powodów uzależnienie od alkoholu jest chorobą całej rodziny, a nie tylko osoby pijącej. W okresie początkowy rodzina, podobnie jak alkoholik, zaprzecza istnieniu problemu. Nikt nie myśli wówczas o szukaniu jakiegokolwiek pomocy. Destrukcyjnie zachowania alkoholika są tolerowane, a członkowie rodziny solidarnie chronią go przed ponoszeniem konsekwencji picia. Następny etap to próba pozbycia się problemu. Rodzina zaczyna organizować samoobronę przed społecznym napiętnowaniem, jakie wiąże się z alkoholizmem. Kolejny etap to faza chaosu. Wiąże się ona z utratą nadziei na rozwiązanie problemu i bezwolnym poddaniem się biegowi wydarzeń. Problem alkoholu w rodzinie powoduje zaniedbywanie rodziny i jej prawidłowego funkcjonowania. Zaniedbywane są ważne sfery życia rodzinnego – prawidłowe wychowanie dzieci staje się praktycznie niemożliwe. Zwroć uwagę szczególnie na podporządkowanie się rytmowi picia alkoholika prowadzi do tzw. koalkoholizmu, czyli ogólnego współuzależnienia. Rodzina alkoholika także cierpi z powodu jego picia. Alkoholizm powoduje, że członkowie rodziny przestają ze sobą rozmawiać o swoich uczuciach. Bardzo często rodzina obwinia się za jego picie, wstydi się zapraszać przyjaciół do domu, żyje w ciągłym strachu, czują się zagniewania, bo nie dotrzymuje on składanych obietnic. Członkowie rodziny alkoholika często tracą do niego zaufanie, bo nie wiedzą kiedy kłamie o swoim picciu; czują się osamotnione, ponieważ stara się ukryć picie jej członka przed innymi. Całe życie takiej rodziny skupia się na kłopotach spowodowanych piciem alkoholika, dlatego takiej rodzinie należy się pomoc w rozwiązywaniu kłopotów spowodowanych przez alkoholizm. Na członków rodziny alkoholika spoczywa bardzo trudne zadanie, ponieważ muszą oni „wszyscy” uczyć się jak pomagać nie tylko choremu, ale również sobie. W tym celu powinni oni przede wszystkim:

- dowiedzieć się na czym polega uzależnienie i jak można pomagać osobie uzależnionej,
- starać się prowadzić normalne życie i przestać zajmować się wyłącznie alkoholikiem w swojej rodzinie,

- pozwolić osobie chorej przeżywać kłopoty spowodowane jego pićm,
- nie chronić innych członków rodziny przed świadomością problemu alkoholowego,
- nie robić rzeczy, które ułatwią alkoholikowi picie,
- nie wyręczać alkoholika w jego obowiązkach,
- nie stosować nagród ani kar skłaniających alkoholika do zaprzestania picia.

Takich przykładów można podawać bardzo wiele. Dzieciństwo spędzone w domu, gdzie ktoś z rodziców był alkoholikiem pozostawia trwałe ślady w psychice oraz w znacznym stopniu determinuje późniejsze funkcjonowanie w dorosłym życiu. Jednocześnie zwiększa ryzyko uzależnienia się, które i tak jest wysokie ze względu na prawdopodobieństwo obciążenia genetycznego. Alkoholik, który stopniowo staje się osobą coraz bardziej nieodpowiedzialną, wycofuje się z pełnionych ról. Podstawową rolę zaczyna pełnić najczęściej żona alkoholika.

Role dzieci w rodzinie alkoholowej mogą być różne:

- bohater – podpora rodziny. Pełni ją zwykle najstarsze dziecko. Jego zadaniem jest dostarczanie rodzinie poczucia wartości. Stąd nie sprawia żadnych kłopotów, dobrze się uczy, wykonuje część obowiązków pijącego ojca. Jest nad wiek dorosłe oraz nadmiernie obowiązkowe i odpowiedzialne. Często zaniedbuje własne potrzeby. Dzieci te mają zwykle trudności z wypoczynkiem i odprężeniem się, czego następstwem mogą być schorzenia psychosomatyczne. W przyszłości wybierają często zawody polegające na pomaganiu innym.
- kozioł ofiarny – jest to na ogół dziecko młodsze od „bohatera”. Czuje się ono odsunięte i szuka wsparcia poza domem. Stwarza kłopoty w szkole i wiele problemów wychowawczych, bardzo często popada w konflikty z prawem, niejednokrotnie uzależnia się od alkoholu czy narkotyków. Często zapadają na schorzenia wymagające pomocy psychiatrycznej.
- aniołek lub zgubione dziecko – jest samotne i zamknięte w sobie. Przed chaosem i awanturami w domu ucieka w świat marzeń. Niewiele wymaga od rodziny i minimalnie korzysta z jej wsparcia. Ma trudności w nawiązywaniu kontaktów z innymi ludźmi. W dorosłym życiu popada często w uzależnienie od substancji psychoaktywnych.
- rodzinna maskotka - najmłodsze dziecko w rodzinie, jest w centrum uwagi i zainteresowania rodziny. Po to, aby przetrwać, dostarcza jej zabawy i humoru. Stałe dba o to, aby zwracano na niego uwagę. Ta cecha utrzymuje się na ogół w życiu dorosłym. Dzieci te charakteryzują się małą odpornością na stres, a stając przed trudnymi do rozwiązania problemami nierzadko sięgają po alkohol i narkotyki.

Sposoby reagowania dzieci jest wynikiem postaw obronnych wobec zagrożeń, jakie stwarza dysfunkcyjna rodzina z problemem alkoholowym. Dzieci z tych rodzin, poza podatnością na uzależnienia, przejawiają w życiu dorosłym wiele charakterystycznych cech. Są to m.in.:

trudności w rozumieniu tego, co jest normalne a co nie, trudności w realizowaniu do samego końca swoich planów życiowych i częste uleganie impulsom, krytyczna samoocena i bardzo poważne traktowanie samego siebie, reagowanie niepokojem, stałe poszukiwanie aprobaty dla swojej osoby, brak umiejętności cieszenia się życiem, poczucie odmienności.

Dzieci alkoholików bardzo często znajdują partnerów, którzy są uzależnieni od substancji psychoaktywnych, a jednocześnie są gotowi zrobić wszystko, aby nie dopuścić do rozpadu tego związku. Perspektywa osamotnienia jest zbyt bolesna, bowiem stanowi powrót do przykrych przeżyć z dzieciństwa. Problem alkoholowy dotyczy więc całej rodziny, dlatego ważna jest pomoc takiej rodzinie.

Powyższy referat miał na celu przede wszystkim:

- zapoznanie z podstawowym problemem, jakim jest alkoholizm; jego historia powstania,
- przedstawienie podstawowych czynników mających wpływ na powstawanie problemu alkoholowego,
- zapoznanie z zagrożeniami wynikającymi z nadużywania alkoholu,
- jak wygląda życie w rodzinie z problemem alkoholowym,
- jaką rolę odgrywają dzieci, jako jedne z ofiar tej choroby.

Bibliografia:

Jean Kinney, Gwen Leaton- „Zrozumieć alkohol”, wyd. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 1996

Bohdan T. Woronowicz – „Alkoholowe vademecum dla każdego”, wyd. Ośrodek Apostolstwa Trzeźwości, Zakroczyn 1993

Alexander Boros, Patricia Callahan – “Co należy wiedzieć o alkoholu i innych środkach odurzających”, MZ i OS Biura Pełnomocnika MZ i OS ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

20: Jak pomóc dziecku zaadaptować się w przedszkolu

Autor: Elżbieta Ząbkowska – dyrektor; Przedszkole Gminne nr 2 w Kłobucku

Od kilku lat pełnię funkcję dyrektora placówki przedszkolnej. Co roku staram się, aby swoje godziny dydaktyczne realizować w grupie najmłodszej, bowiem chcę dobrze poznać najmłodszych wychowanków oraz ich rodziców.

Najtrudniejszym momentem w pracy z maluchami są pierwsze tygodnie ich pobytu w przedszkolu.

W artykule tym, chciałabym podzielić się doświadczeniami oraz rozwiązaniami, które od lat praktykujemy w kierowanej przeze mnie placówce, aby ułatwić dzieciom przebrnąć przez ten trudny okres.

Dziecko przekraczając próg przedszkola wstępuje w zupełnie nowe, nieznane mu środowisko, w związku z czym traci poczucie bezpieczeństwa. Najczęściej maluch potrzebuje czasu, aby nabrać zaufania do obcych, nieznanych mu ludzi i zaakceptować nowe otoczenie.

W przewyciężeniu trudności, związanych z adaptacją dziecka w przedszkolu, bardzo ważna jest współpraca przedszkola z domem rodzinnym malca.

Aby ułatwić zarówno dzieciom, jak i ich rodzicom przewyciężyć trudne początki w przedszkolu postanowiliśmy otworzyć drzwi naszej placówki dla osób najbliższych dziecku (rodziców, dziadków, starszego rodzeństwa). Mogą oni towarzyszyć dziecku, aż do momentu, kiedy będzie gotowe na to, aby zostać samo w przedszkolu. Dzięki takiemu rozwiązaniu, zauważyłam, że dzieci przeżywają mniej stresów. Maluch przyzwyczajają się do nowej sytuacji stopniowo.

Plusem takiego aspektu sprawy, jest także to, że dorośli niejednokrotnie wspierają również inne dzieci, których najbliżsi nie mogą przebywać z nimi na placówce.

Dużym problemem w mojej placówce, było leżakowanie dzieci po obiedzie. Powodowało ono niechęć do przedszkola u wielu maluchów.

Problem rozwiązałam w ten sposób, że rodzice sami decydują, czy ich dziecko ma odpoczywać na leżaku, czy nie. W ten sposób oszczędziliśmy stresu związanego z leżakowaniem dzieciom, które nie mają takiej potrzeby. Natomiast rodzice cieszą się z faktu, że ich dziecko nie jest narażone na „przymusowe” leżakowanie.

W pierwszym okresie pobytu dziecka w przedszkolu, często rozmawiam z rodzicami. Kontakty indywidualne pomagają mi w zorientowaniu się w postawach rodziców wobec dzieci i stosowanych w domu, przez nich, metodach wychowawczych. Podczas tych rozmów, uzyskuję także informacje na temat zachowań dziecka w naturalnych warunkach, tj. w domu oraz o kierunkach jego aktywności.

Wielu rodziców bardzo mocno przeżywa pójście swojej pociechy do przedszkola. Rodzice mają wiele obaw, lęków. Boją się, czy ich dziecko poradzi sobie w nowej sytuacji, jakiej się znalazło. Dlatego na pierwsze zebranie z rodzicami, które organizuję w połowie września zapraszam specjalistę z Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej. Tego typu spotkanie ma na celu uświadomienie rodzicom, jak również nauczycielkom, na co powinni zwrócić szczególną uwagę, jakie przyzwyczajenia i nawyki wyrobić, czego należy nauczyć, jak pomóc im w usamodzielnieniu się. Rodzice otrzymują również informację, że jeżeli niepokoi ich coś w zachowaniu dziecka, to zawsze mogą skorzystać z pomocy fachowca i spróbować rozwiązać zaistniałą sytuację.

Pierwsze dni września, to okres szczególnie trudny zarówno dla dzieci, jak i dla rodziców oraz nauczycielek. Jednym z zadań przedszkola w tym czasie jest pomóc maluchowi przewyciężyć wszystkie trudności i problemy związane z jego adaptacją w nowym środowisku.

Z doświadczenia wiem, że nie da się zupełnie wyeliminować stresu, który przeżywa dziecko w obliczu zmian, jakie zachodzą w jego życiu. Jednak należy zrobić wszystko, aby zminimalizować następstwa tych zmian.

Mam nadzieję, że inne placówki będą chciały skorzystać z przytoczonych przeze mnie pomysłów, które mają na celu złagodzenie kosztów adaptacyjnych dziecka w przedszkolu.

21: Prezentacja multimedialna z edukacji czytelniczej i medialnej – moduł biblioteczny szkoła podstawowa.

**Autor: Bożena Golachowska - nauczyciel bibliotekarz,
Zespół Szkół we Wręczycy Wielkiej, SP im A. Mickiewicza**

Celem pracy jest przedstawienie zagadnień dotyczących biblioteki, wydawnictw informacyjnych, katalogów, prasy z wykorzystaniem komputera .

Praca została przygotowana w formie prezentacji wykonanej z pomocą programu PowerPoint .

Według programu „ Edukacji czytelniczej i medialnej w szkole podstawowej- moduł biblioteczny” opracowanego przez Jadwigę Andrzejewską uczeń ma się zapoznać z biblioteką szkolną i jej zbiorami. Powinien znać podstawowe wydawnictwa informacyjne, katalogi biblioteczne, korzystać z książek i czasopism.

Prezentacja przygotowana została na potrzeby realizacji ww. zagadnień, jako wzbogacenie środków dydaktycznych. Pozwoli ona uatrakcyjnić prowadzone zajęcia i pomoże uczniom w zrozumieniu nowych pojęć lub usystematyzowaniu zdobytych wiadomości.

Prezentację „Edukacja czytelnicza i medialna w szkole podstawowej- moduł biblioteczny” można wykorzystać podczas zajęć w bibliotece:

- w całości, jako utrwalenie wiadomości dotyczących biblioteki szkolnej i jej zbiorów,
- w części, jako pomoc w realizacji zagadnień dotyczących poszczególnych klas szkoły podstawowej
- fragmentarycznie, jako pomoc przy omawianiu jednego wybranego zagadnienia, np. „ Katalog alfabetyczny”.

Omówienie prezentacji

Prezentacja została wykonana w programie Microsoft PowerPoint. Składa się z 62 slajdów. Wykorzystano w niej zdjęcia, ilustracje i autentyczne dokumenty, np. Kartę książki, regulamin czytelnicy.

Przygotowaną prezentację uruchamiamy za pomocą komendy - wyświetl pokaz. Kolejne slajdy pojawiają się po kliknięciu myszą w dowolnym miejscu na ekranie.

Prezentacja składa się z sześciu głównych jednostek tematycznych:

Klasa I : **Stajemy się czytelnikami biblioteki szkolnej.**

Klasa II : **Korzystamy z czytelnicy szkolnej.**

Klasa III : **Poznajemy cechy fizyczne i układ treści książki. Budowa książki.**

Klasa IV : **Korzystamy z książek popularnonaukowych, encyklopedii i słowników.**

Klasa V : **Korzystamy z katalogów: alfabetycznego i rzeczowego.**

Klasa VI : **Korzystamy z prasy.**

Slajd 1 zapoznaje z tytułem prezentacji i jej autorem.

Slajd 2 przedstawia cel zajęć w bibliotece szkolnej.

Slajd 3 to spis treści zawierający tytuły głównych jednostek tematycznych, czyli klas od I do VI. Z tego slajdu poprowadzone zostały hiperłącza do poszczególnych klas.

Każdy rozdział zaczyna się i kończy slajdem, z którego prowadzi hiperłącze do spisu treści. Kliknięcie na strzałkę w prawym dolnym rogu powoduje przejście do slajdu ze spisem treści.

Slajd 4 to slajd z tytułem jednostki głównej – klasa I. Slajd zawiera połączenie ze spisem treści.

Slajd 11 to kolejny slajd z tytułem jednostki głównej – klasa II. Slajd zawiera połączenie ze spisem treści.

Slajd 16 to slajd z tytułem jednostki głównej – klasa III. Slajd zawiera połączenie ze spisem treści.

Slajd 29 to slajd z tytułem jednostki głównej – klasa IV. Slajd zawiera połączenie ze spisem treści.

Slajd 37 to slajd z tytułem jednostki głównej – klasa V. Slajd zawiera połączenie ze spisem treści.

Slajd 52 to ostatni slajd z tytułem jednostki głównej – klasa VI. Slajd zawiera połączenie ze spisem treści.

Slajd 5 to definicja biblioteki oraz podział biblioteki na wypożyczalnię i czytelnicy. Slajd ma połączenie hiperłączem ze slajdem 6 definicja wypożyczalni i 12 definicja czytelnicy.

Slajd 7 posiada połączenie hiperłączem ze slajdem 8 – regulamin wypożyczalni, 9 – karta czytelnicy, 10 – karta książki.

Slajd 13 przedstawia strukturę zbiorów czytelnicy

Slajd 14 regulamin czytelnicy

Slajd 17 to schemat budowy książki

Slajd 18 definicja i rodzaje okładek

Slajd 19 definicja obwoluty

Slajd 20 definicja wyklejki

Slajd 21 definicja trzonu książki

Slajd 22 przedstawia definicję karty tytułowej

Slajd 23 definicja i przykład spisu treści

Slajd 24 definicja ilustracji

Slajd 25 układ treści książki

Slajd 26 podział części głównej książki

Slajd 27 to krzyżówka „Jak zbudowana jest książka?”

Slajd 28 zawiera rozwiązanie krzyżówki .

Slajd 30 podział literatury jest tu połączenie hiperłączem ze slajdem 31-książka popularnonaukowa, 32- encyklopedia, 33, słownik.

Slajd 34 rodzaje encyklopedii.

Slajd 35 rodzaje słowników.

Slajd 36 informacje jak należy korzystać ze słowników i encyklopedii.

Slajd 38 definicja katalogu bibliotecznego.

Slajd 39 rodzaje haseł katalogowych.

Slajd 40 przykład opisu katalogowego.

Slajdy 41, 42, 43 to definicje i wyjaśnienia dotyczące katalogu alfabetycznego.

Slajd 44 przedstawia przykład kolejności alfabetycznej nazwisk.

Slajd 45 przykład opisu katalogowego książki napisanej przez jednego autora.

Slajd 46 przykład opisu katalogowego pracy zbiorowej.

Slajdy 47, 48, 49 to definicje i wyjaśnienia dotyczące katalogu rzeczowego.

Slajd 50 przedstawia działy katalogu systematycznego.

Slajd 51 przedstawia działy literatury pięknej dla dzieci w bibliotece szkolnej.

Slajd 53 przedstawia podział prasy jest tutaj hiperłącze ze slajdem

54 – definicja i przykład gazety i 55- definicja i przykład czasopisma.

Slajdy 56 i 57 podział i rodzaje czasopism.

Slajd 58 zadania czasopism

Slajd 59 układ treści czasopisma.

Slajd 60 to krzyżówka „Czy znacie czasopisma?”

Slajd 61 zawiera rozwiązanie krzyżówki .

Slajd 62 kończy prezentację. Slajd zawiera połączenie ze spisem treści.

We wszystkich slajdach wykorzystano odpowiednie połączenie grafiki i animacji.

Bibliografia

- ANDRZEJEWSKA Jadwiga. **Program edukacji czytelniczej i medialnej: moduł biblioteczny, realizowany przez nauczyciela-bibliotekarza na zajęciach grupowych w bibliotece w szkole podstawowej.** „Biblioteka w Szkole” 2000, nr 2, s. 3-5
 - ANDRZEJEWSKA Jadwiga . **Przysposobienie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej: wzory tablic i foliogramów.** Warszawa 1990
 - BLEJA-SOSNA Barbara. **Kim jestem, kim mogę być?: poradnik wychowawczo-dydaktyczny ścieżek edukacyjnych dla klasy IV, V i VI szkoły podstawowej: materiały pomocnicze dla nauczyciela: zbiór ćwiczeń.** Toruń 2000
 - IWICKA-OKOŃSKA Anna, WALENTA Bogusława. **Jak stworzyć szkolny plan realizacji ścieżek międzyprzedmiotowych.** Piotrków Trybunalski 2001
 - **MATERIAŁY metodyczne dla szkół i bibliotek: bibliotekarstwo w planszach i wykresach.** Zebr. I oprac. Marian Walczak. Jarocin 1993
 - SAWICKA Teresa . **Edukacja medialna i czytelnicza : poradnik: szkoła podstawowa: materiały pomocnicze dla nauczycieli.** Toruń [2000]
 - NOWAKOWSKI Z., SIKORSKI W. **Informatyka bez tajemnic.** Warszawa 1998.
 - SIEMIENIECKI Bronisław. **Komputer w edukacji.** Toruń 1999
-

22: „Ziemię mamy tylko jedną” - Scenariusz zajęć poświęconych ochronie środowiska naturalnego na Dzień Ziemi dla uczniów szkoły podstawowej.

Autor: Renata Sawicka - nauczyciel przyrody, SP w Siedlcu Dużym

Troska o środowisko naturalne należy wyłącznie do nas ludzi, dlatego musimy uczyć naszych wychowanków ekologicznego myślenia oraz kształtować właściwe postawy wobec problemów ochrony środowiska. Dzień Ziemi jest szczególną okazją do podejmowania takich działań.

Proponowany przeze mnie scenariusz obchodów Dnia Ziemi pozwoli uczniom dostrzec związek pomiędzy codziennymi działaniami każdego człowieka a stanem środowiska przyrodniczego oraz ocenić wpływ jego gospodarstwa domowego na stan tegoż środowiska.

Cel:

- przybliżenie wagi problemów ekologicznych,
- uwrażliwienie dzieci na piękno otaczającej przyrody,
- uświadomienie potrzeby poszanowania praw przyrody,
- wdrażanie do ochrony środowiska naturalnego.

W ciągu tygodnia poprzedzającego Dzień Ziemi wychowawcy poszczególnych klas na godzinach do dyspozycji wychowawcy przeprowadzają ankietę pt.: „Czy Twój dom jest ekologiczny?”

Ankieta „Czy twój dom jest ekologiczny?”

1. Czy ktoś w Twoim domu segreguje śmieci?

- a) tak
- b) częściowo
- c) nie

2. Z jaką torbą wybierasz się na zakupy?

- a) z materiału lub koszyk
- b) reklamówka wielokrotnego użytku
- c) reklamówka jednorazowa

3. Czy zwykle kąpiesz się:

- a) pod prysznicem
- b) różnie
- c) w wannie

4. Czy w Twoim domu używa się papierowych ręczników i serwetek?

- a) nigdy
- b) rzadko
- c) często

5. Czy Twój dom jest dobrze zabezpieczony od przeciągów?

- a) dobrze
- b) nieźle
- c) nie jest zabezpieczony

6. Jak często włącza się pralkę automatyczną?

- a) gdy jest pełny bęben
- b) kiedy zbierze się kilka brudnych rzeczy
- c) codziennie

7. Czy w Twoim domu założony jest wodomierz lub termoregulator na kaloryferach?

- a) obydwa mierniki
- b) jeden z nich
- c) żaden

8. W jaki sposób zmywane są naczynia?

- a) w zmywarce
- b) w komorach zlewozmywaka
- c) pod bieżącą wodą

9. Czy wasz samochód jest myty:

- a) w myjni
- b) przed domem wodą z wiaderka
- c) przed domem wodą bieżącą

10. Kupując płyn do naczyń zwracasz uwagę na:

- a) nieszkodliwość dla środowiska
- b) cenę
- c) zapach.

Punktacja:

Za każdą odpowiedź a – 2 punkty

Za każdą odpowiedź b – 1 punkt

Za każdą odpowiedź c – 0 punktów.

Ilość punktów:

20-17 możesz być dumny ze swojej rodziny, należycie do ludzi dbających o środowisko naturalne.

16-13 wiecie, co jest szkodliwe dla środowiska, ale nie zawsze o tym pamiętacie

12-9 nie jest dobrze, zbyt często nie zastanawiacie się nad skutkami waszych działań dla środowiska.

8-0 jeszcze jest wiele do zrobienia w Twoim domu. Najlepiej zacznij od zaraz!

Program obchodów Dnia Ziemi.

Dekoracja - od góry napis: „Środowiska przyrodniczego nie otrzymaliśmy w spadku od poprzednich pokoleń lecz pożyczaliśmy w czasowe użytkowanie od przyszłych pokoleń. Oddajmy je w niegorszym stanie niż sami zastaliśmy”, od dołu nagły pień drzewa.

Część I – apel

1. 22 kwietnia obchodzimy święto Ziemi. Po raz pierwszy dzień ten obchodzono w Stanach Zjednoczonych w 1970 roku. W ten sposób ludzie chcieli wyrazić protest przeciwko niszczeniu naszego środowiska. Ziemia byłaby oazą piękna i spokoju, gdyby nie ludzie. Zadmiliśmy ją, zaśmieciliśmy, zatrujemy wodę, nie pozwalamy żyć roślinom i zwierzętom. Z wielką nadzieją patrzymy na ekologów, być może uda im się odwrócić zło, jakie zafundowała nam cywilizacja. Musimy więc dołączyć do przyjaciół Ziemi i wspólnie z nimi walczyć o nasz dom.
2. Omówienie wyników ankiety „Czy Twój dom jest ekologiczny?”
3. Co możemy zrobić dla środowiska:
 - wybieraj produkty, które będą służyć jak najdłużej
 - napoje kupuj w szklanej butelce
 - unikaj produktów w plastikowych opakowaniach
 - podczas zakupów używaj własnych toreb, siatek, koszyków
 - segreguj śmieci, do pojemników na szkło nie wrzucaj szyb, lusterek – wyłącznie butelki lub słoiki i to bez zakrętek
 - jeśli słuchasz często walkmana, najlepiej kup baterię wielokrotnego użytku – akumulator
 - bierz prysznic zamiast kąpieli, zużywasz dziesięć razy mniej wody
 - kupuj środki czystości nie zawierające fosforanów i chloru
 - wybieraj proszki piorące w niskich temperaturach, pozwoli to zaoszczędzić energię
 - czasami zrezygnuj z samochodu na rzecz roweru, przyczynisz się do poprawy stanu środowiska w swojej miejscowości
 - gaś niepotrzebne światło, kup energooszczędne żarówki.

Część II – Poszczególne klasy otrzymują zadania do wykonania.

Zad.1.

Ułóżcie z rozsypanki wyrazowe hasło i napiszcie jak je rozumiecie.

Kl.1 – Każda forma życia jest wyjątkowa i zasługuje na szacunek.

Kl.2 – Dbając o środowisko, dbasz również o samego siebie.

Kl.3 – Chcąc zmienić świat zacznij od siebie.

Kl.4 – Z małych kroków wielkie czyny.

Kl.5 – Człowiek jest częścią przyrody i bez niej nie może istnieć.

Kl.6 – W przyrodzie nie ma nagród ani kar – tylko konsekwencje.

Zad.2

Jakie codzienne działania możecie podjąć

kl.1- w szkole,

kl.2- na podwórku i w ogródku,

kl.3- w pokoju,

kl.4- w toalecie,

kl.5- w łazience,

kl.6- w kuchni,

aby lepiej chronić środowisko?

Propozycje działań uczniowie zapisują na zielonych kartkach w kształcie liści.

Czas na wykonanie zadań około 45 minut.

Część III – Prezentacja wyników pracy uczniów.

Wybrani przedstawiciele z poszczególnych klas odczytują ułożone hasło i wyjaśniają jego rozumienie oraz prezentują propozycje działań chroniących środowisko.

W czasie prezentacji nagie drzewo pokrywa się zielenią liści.

Część IV – bajka ekologiczna „Las”

Występują: Drzewa; czarna jagoda – Czarna; narrator; Rydz; Poziomka; Ptaki (wśród nich Sowa i Puchacz); Pająk; wiewiórka – Ruda; Zaskroniec, Nauczyciel.

Drzewa:

Jeśli kochasz przyrodę i odwiedzasz las,

to w ciekawym towarzystwie mile spędzisz czas.

Poznasz białe brzozy, stare dęby i świerki,

jedne zdobią liście, inne stroją igielki.

Pośród grubych pni i rozległych konarów

rozciąga się tajemnicze królestwo czarów.

Tu od niepamiętnych czasów, od tysięcy lat,

żyje w zgodzie z naturą przeróżnych stworzeń świat.

Czarna:

No nie!.. Zawsze to samo... Ale mnie to złości.

Mam być gorsza z powodu nieznaczonej wielkości?!

Narrator:

Szepnęła rozłoszczona jagoda poziomce,
którą znów na czerwono opaliło słońce.

Poziomka:

Cóż się tak strasznie złościsz?

Narrator:

Spytała poziomka.

Poziomka:

Lepiej usiądź tu przy mnie,
wystaw twarz do słońca.

Czarna:

Złoszczę się za rydze, za jeżyny i ciebie,
Bo dumne wielkie drzewa widzą tylko siebie.

„Wśród nich się rozciąga...”,

„Pośród nich się znajduje...”,

więc ja pytam, dlaczego nas się tak traktuje...?

Jakbyśmy nie istnieli, jakby nas nie było.

Raz zaczynicie ode mnie! Też będzie mi miło...

Rydz:

Racja. Te olbrzymy tylko w górę rosną,
a spójrzcie, jakie runo kryje się pod sosną.

Nie można oceniać, jedynie według wzrostu,
gdy inne cechy są równie ważne... po prostu...

Czarna:

Tym bardziej, że dla nas przychodzą do lasu
ludzie od najdawniejszych, niepamiętnych czasów.

Zbierają grzyby, zioła, jagody i chrust –
cóż byłoby z lasu, gdyby tylko rósł...!

Poziomka:

No, Czarna, nie przesadzaj, drzewa się przydają,
oczyszczają powietrze i tlen wytwarzają.

A ludzie używają drewna całe tony –

Robią z nich drzwi, meble i budują domy.

Ptaki:

Dla nas każde drzewo ma ogromne znaczenie,
można tam coś przekąsić i znaleźć schronienie.

W pniach mamy swe dziuple, wśród gałęzi gniazda,
więc drzewo dla ptaków to jest rzecz poważna.

Pająk:

Z nami i z owadami jest podobna sprawa –
na drzewie się mieszka i bywać tu wypada.

Przylatują tu barwne motyle i muszki,
niektóre takie słodkie, że lizać paluszki...!

Jedynie moim zdaniem za dużo tu ptaków.

Powinny mieszkać w trawie... i szukać ślimaków.

Można by się najwyżej zgodzić na wiewiórki,
tylko żeby ostrożnie stawiały pazurki.

Bo ostatnio mi Ruda rozerwała sieci
i nie miałem kolacji dla żony i dzieci.

Ruda:

Dziękuję ci, Pająku, za łaskawe rady,
lecz trudno nie dostrzegać w nich pewnej przesady.

Rządzisz tu jak dozorca na tym naszym dębie,
a zaraz zniknąłeś, gdy przybyły gołębie.

Poziomka:

Szybciuteńko Pan zjechał po swoich nitczkach,

aż się Panu wytarła dziura na majteczkach!

Narrator:

Pająk zmienił gałąź i poszedł na jej koniec.

Miał szczęście, bo za moment szukał go zaskroniec.

Zaskroniec:

Przepraszam, wiewiórko, z kim Pani rozmawia?

Czyżbym sssłyszał pająka? Czy znowu rozrabia?

Wssspiąłem się tak wysssoko, aż na sssamą górę,

Bo mam do niego sssprawę – chcę mu złoić ssskórę!

Wczoraj polowałem, więc zastygłem bez ruchu,

a ten drań mi zaplótł pajęczynę na brzuchu.

Nie mogłem się poruszyć i nic nie widziałem,

przez to pojedynek z polną myszą przegrałem.

Narrator:

Ruda, słysząc węża, dziwną zrobiła minę

i na wszelki wypadek skoczyła w leszczybę.

A stamtąd hop! niżej- wprost w ramiona jagody,

którą właśnie Sowa namawiała do zgody.

Sowa:

Myślę, że już czas na nasz las spojrzeć ogólnie.

Bez wyróżniania roślin czy zwierząt szczególnie.

Nie dzieląc według wzrostu ani też ważności,

bo główna w przyrodzie jest zasada jedności!

Rośliny i zwierzęta pewnego terenu

są tylko ogniwem tego ekosystemu.

Razem z otoczeniem są fragmentem przyrody,

gdzie jedno z drugim żyje i dąży do zgody!

Narrator:

Do zgody z naturą! Z odwiecznymi prawami –

nie narusza ich walka między zwierzętami.

Taki już jest ten świat, że jedno drugie zjada.

Pająk nie pyta much, czy im to odpowiada...!

Puchacz:

Jaki znów „ekosystem”?! Co za dziwne słowo.

Może zechcesz nam bliżej wyjaśnić je, Sowo.

Nie chcę też nic słyszeć o zasadzie jedności

ani pytać się innych, kiedy Puchacz ma pościć...!

Sowa:

Ekosystem to zgodny układ między nami.

My i to środowisko, które tutaj mamy.

Ten układ dawno już jest! Nie wiem, co cię złości...

Przecież to jest ta cała zasada jedności!

Puchacz:

Czyżby ten ekosystem oznaczał cały świat?

Narrator:

Zapytał się Puchacz - Sowy cioteczny brat.

Sowa:

Raczej jego cząstkę - taki kawałek świata

i wszystko co tam rośnie, pełza, pływa, lata..

Puchacz:

Więc teraz, gdy zechcę zrobić na kimś wrażenie,

nie powiem mieszkam w lesie, lecz w „ekosystemie”.

Narrator:

Wybuchnęły w lesie zebrane zwierzęta;

chichotem, jakiego ten las już nie pamiętał.

Bo Puchacz uwielbia robić mądre miny,

pouczać zwierzęta i zachwycać rośliny.

Gdy tylko ledwo dotrze coś do jego słuchu,

udaje, że rozumie, mówiąc: uhu! uhu!

Nauczyciel:

My też w ekosystemie swoje miejsce mamy,
dopóki w nim porządku nie poprzewracamy.
Gdy idąc po lesie, nie kopjemy we wszystko,
a jadąc rowerem, omijamy mrowisko.
Pamiętajcie o zwykłych zasadach kultury,
Nie krzyczcie, jakby ktoś was obdzierał ze skóry.
Uważnie obserwujcie naszych leśnych braci,
A w tedy wycieczka na pewno was wzbogaci!

Literatura

„Ścieżka ekologiczna dla klas 4-6” Halina Gut, wyd. Nowa Era

„Przyroda. Scenariusze zajęć lekcyjnych” praca zbiorowa, wyd. Wydział Nauk o Ziemi UŚ

23: „Rozwój myślenia operacyjnego na poziomie konkretnym u dziewcząt i chłopców, a czas treningu przedszkolnego”

Autor: **Barbara Chyrzyńska - dyrektor, Przedszkole w Starym Cykarzewie**

Pozytywne doświadczenia rozwojowe dzieci w wieku przedszkolnym wywierają efekt pozytywny na rozwój człowieka w ciągu całego życia. Dlatego w swojej pracy magisterskiej podjęłam nurtujący mnie problem wpływu czteroletniego treningu wychowania przedszkolnego na rozwój myślenia operacyjnego dzieci w stosunku podobnych rocznemu treningowi w oddziałach przedszkolnych. Prowadzone badania miały na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie czy istnieją różnice tempa operacyjności myślenia konkretnego u dzieci, ze względu na typ placówki wychowania przedszkolnego.

Badania przeprowadziłam wśród dzieci klas pierwszych. Pierwszą grupę badanych dzieci stanowiły dzieci z 4 – letnim treningiem instytucjonalnego wychowania przedszkolnego. Grupę kontrolną w badaniach własnych stanowiły dzieci realizujące program wychowania przedszkolnego tylko przez jeden rok, w oddziałach przedszkolnych. Badanie operacyjności myślenia konkretnego u dzieci wykonałam powtarzając próby eksploracyjne

J. Piageta, w których sposób rozwiązania eksperymentalnych sytuacji można zakwalifikować do jednego z trzech poziomów operacyjności myślenia konkretnego. Mianowicie: poziom przedoperacyjny (P I), poziom przejściowy (P II) lub poziom operacyjny (P III) w rozwoju myślenia dziecka.

Tabela zawiera wyniki badań operacyjności myślenia konkretnego dzieci z różnym czasem treningu przedszkolnego.

Tabela 1. Operacyjność myślenia konkretnego dzieci z różnym czasem treningu przedszkolnego (N = 30)

Płeć	Poziom rozwoju myślenia	P I	P I	P II	P II	P III	P III	Ogółem	Ogółem
	Czas treningu przedszkolnego	fi	0%	fi	0%	fi	0%	fi	0%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Dziewcz.	4 – letni staż treningu przedszkolnego	-	-	5	16,7	2	6,7	7	23,3
Dziewcz.	Roczny trening w oddziałach przedszkolnych	2	6,7	5	16,7	-	-	7	23,3
Chłopcy	4 – letni staż treningu przedszkolnego	-	-	5	16,7	3	10	8	26,7
Chłopcy	Roczny trening wychowania w oddziałach przedszkolnych	1	3,3	7	23,3	-	-	8	26,7
	Razem	3	10	22	73,3	5	16,7	30	100

Korzystniejsza sytuacja wychowawcza dzieci przedszkolnych (w aspekcie stymulacji rozwoju sfery poznawczej) wynika z faktu, że 4 lata planowanej, systematycznej realizacji wszystkich działań Programu Wychowania Przedszkolnego pozwala na wielokierunkowy, pełny trening poszczególnych zdolności poznawczych dzieci. Jak wynika z badań nad intelektualnym uwarunkowaniem rozwoju operacyjności myślenia konkretnego, (I. Gomółka – Walaszek 1996r.) rozwój ten jest silnie uzależniony od rozwoju procesów percepcyjnych, inteligencji, ogólnej sfery psychoruchowej i emocjonalno – społecznej.

Wszystkie te warunki mogą być spełnione tylko w pełnym 4 – letnim cyklu realizacji programu wychowania przedszkolnego.

Uzyskane wyniki w badaniach własnych wskazują na różnice w osiaganiu gotowości operacyjnych myślenia dzieci mających rozpocząć naukę szkolną. Porównanie to wypada na niekorzyść dzieci, którym dano możliwość jedynie rocznego treningu przedszkolnego. Jest to sytuacja niekorzystna dla dzieci rozpoczynających naukę w szkole.

W przyszłości należałoby dążyć do tworzenia takich warunków, aby dzieci sześciolatnie mogły uczęszczać do przedszkoli całodniowych, w których dziecko bawiąc się ma szansę nie tylko transferowego przenoszenia wprawy i przez to nabywania nowych umiejętności zachowań, a także poszerzanie zakresu pojęciowego.

Tak zdobywane wielozakresowe doświadczenia indywidualne jednostki podlega następnie strukturyzacji i restrukturyzacji, co w konsekwencji jest podstawą progresu w rozwoju poznawczym (M. Tyszkowa 1988r.).

Czteroletni pobyt dziecka w przedszkolu oprócz stymulacji sfery poznawczej daje szansę zniwelowaniu skutków deprivacji społecznej. Przebywanie bowiem dziecka przez cztery lata, po kilka godzin dziennie w grupach rówieśniczych, staje się cennym źródłem modelowania zachowań prospołecznych, jest znakomitą okazją do treningu interpersonalnego, a więc w jego efekcie internalizacji norm współżycia społecznego.

Jak wykazałam na przykładzie badań własnych, oddziały przedszkolne nie spełniają pokładanych w nich nadziei, nie stymulując w sposób całościowy rozwoju poznawczego dziecka.

Literatura:

1. Gomółka - Walaszek I., (1996). „Operacyjność myślenia konkretnego i jej uwarunkowania” Częstochowa
2. Gruszczyk – Kolczyńska E., Moroz H., Wojnowska M, Łysek J., (1985). Diagnoza działalności matematyki u dzieci klas początkowych. Zestaw tekstów i wyników
3. Gruszczyk – Kolczyńska E., (1987) Kompetencje intelektualne 6 – latków w zakresie pojmowania podstawowych pojęć i umiejętności matematycznych „Kwartalnik Pedagogiczny”. 1.
4. Przetacznikowa M., Kaczanowska A., (1983). Środowiskowe uwarunkowania akceleracji rozwoju fizycznego, motorycznego i umysłowego dzieci i młodzieży. „Psychologia wychowawcza 1”
5. Tyszkowa M. „Rozwój psychiczny człowieka w ciągu życia” Warszawa.

24: Połączenie szeregowe odbiorników - scenariusz lekcji

Autor: *Danuta Galle - nauczyciel fizyki, Gimnazjum w Kłobucku*

Koleżanki i Koledzy

Chciałam podzielić się z Wami pomysłem na przeprowadzenie ciekawej lekcji fizyki. Pozwoliła mi ona rzetelnie przekazać wiedzę, wyzwoliła uczniowską aktywność, nauczyła ich

pracy w grupie i zaciekała tematem. Mimo iż zajęcia z kartami pracy i ćwiczeń znane są i stosowane przez nauczycieli od kilku lat to uważam, że lekcja przeprowadzona z wykorzystaniem tej właśnie metody daje najlepsze efekty, sprawia, że uczniowie są bardziej zainteresowani tematem i szybciej przyswajają przekazywane wiadomości.

Scenariusz lekcji fizyki.

I Cele główne

1. Poznanie własności łączenia szeregowego odbiorników.
2. Współdziałanie w zespole i praca w grupie.
3. Kształtowanie świadomości, iż poznana wiedza jest użyteczna w życiu codziennym.

II Cele operacyjne

Uczeń

- potrafi zbudować obwód odbiorników połączonych szeregowo zgodnie ze schematem
- umie obliczyć opór zastępczy (całkowity) oporników połączonych szeregowo
- potrafi narysować schemat obwodu odbiorników połączonych szeregowo
- zna własności łączenia szeregowego
- rozwiązuje zadania stosując poznane zależności między napięciem, natężeniem, oporem dla łączenia szeregowego
- uzasadnia zależność $R=R_1+R_2$

III Czas realizacji

-1 godzina lekcyjna.

IV Metoda zajęć

- problemowo-laboratoryjna, dyskusja.

V Formy pracy

– praca w grupach z kartą ćwiczeń i kartą pracy.

VI Środki dydaktyczne

– karta ćwiczeń i karta pracy wykonana przez nauczyciela, zestawy do elektryczności.

Przebieg zajęć

- I. Czynności porządkowo-organizacyjne
- II. Wytworzenie sytuacji problemowej
Pogadanka wstępna z wykorzystaniem wiadomości uczniów dotyczących: elementów obwodu elektrycznego, przeznaczenia amperomierza i woltomierza, sposobów włączania tych mierników w obwód, prawa Ohma.
- III. Podanie tematu zajęć
- IV. Sprecyzowanie problemów głównych
 - Co można powiedzieć o natężeniu prądu w obwodzie?
 - Jaka jest zależność między napięciami na żarówkach, a napięciem źródła?
 - Jak liczymy opór zastępczy (całkowity) dla łączenia szeregowego?
 - Od czego zależy jasność świecenia żarówek?
 Po wykonaniu doświadczenia, udzielenie odpowiedzi przez uczniów na postawione pytania, będzie rozwiązaniem problemów.
- V. Opis działań, które umożliwiają rozwiązanie wysuniętych problemów.
 1. Analiza materiałów:
 - karty ćwiczeń ucznia (zał.1 gr.1,2,3)
 - przeгляд pomocy naukowych
 2. Wykonanie ćwiczeń w grupach.
 3. Sformułowanie wniosków i zapisanie ich w zeszycie.
- VI. Praca w grupach z kartą pracy (zał.2 gr.1,2,3)
Omówienie rozwiązań na forum klasy.
- VII. Podsumowanie i ocena pracy uczniów
 1. Skontrolowanie zapisów w zeszytach.
 2. Powtórzenie własności łączenia szeregowego oporów.
 Ocena aktywności uczniów.
- VIII. Podanie i wytłumaczenie pracy domowej.(zał.3)

Literatura:

- J. Ciesielska „Pole magnetyczne”- konspekt lekcji – Fizyka w szkole 2/3/2000r
 M,R Rozenbajgier –Poradnik dla nauczycieli wyd Zamiat Korepetycji
 M,R Rozenbajgier –Fizyka dla gimnazjum

R.Subieta –Zbiór zadań

Załącznik

Karta ćwiczeń gr.

Masz do dyspozycji następujące przyrządy: 2 żarówki 3,5 V, baterię 4,5 V, 2 amperomierze o zakresie 3 A, 3 woltomierze o zakresie 6 V, przewody.

Zastanów się:

- jak w obwód włączamy amperomierz (A) i woltomierz (V)?
- jak włączyć woltomierze aby mierzyły napięcia na żarówkach i na baterii?
- gdzie umieścić amperomierze?

1. Narysuj schemat połączenia szeregowego żarówek wraz z miernikami.
2. Po sprawdzeniu schematu przez nauczyciela zmontuj obwód.
3. Podłącz napięcie 1,5 V, odczytaj wskazana woltomierzy i amperomierzy oraz zapisz ich wartości w tabeli.

To samo wykonaj dla napięcia 3 V i 4,5 V.

Przeanalizuj wyniki doświadczenia i odpowiedz na pytania:

- 1.Co można powiedzieć o natężeniu prądów I1 oraz I2?
- 2.Jak zapisać związek między napięciem U oraz napięciami U1 i U2?

Załącznik 1 Karta ćwiczeń gr. 2

Masz do dyspozycji następujące przyrządy: 3 żarówki 3,5 V, baterię 4,5 V, przewody.

1. Narysuj schemat połączenia szeregowego żarówek.
2. Po sprawdzeniu schematu przez nauczyciela zmontuj obwód.
- 3.Podłącz napięcie 1,5 V i sprawdź jasność świecenia żarówek. To samo wykonaj dla 3 V i 4,5 V.

Przeanalizuj wyniki doświadczenia i odpowiedz na pytania:

- 1.Co powiesz o jasności świecenia żarówek przy danym napięciu? W którym przypadku świecą najjaśniej?
- 2.Co się stanie gdy wykręcisz jedną z żarówek?
- 3.Czy elementy domowej instalacji elektrycznej połączone są sposobem szeregowym?

Załącznik 1

Karta ćwiczeń gr. 3

Masz do dyspozycji następujące przyrządy: 4 żarówki 3,5 V, baterię 4,5 V, przewody.

1. Narysuj schemat połączenia szeregowego 2 żarówek.
2. Po sprawdzeniu schematu przez nauczyciela zmontuj obwód.
3. Wykręć jedną żarówkę i zaobserwuj co się stanie.
4. To samo zrób dla 3 i 4 żarówek.
5. Obserwuj jasność świecenia żarówek gdy w obwodzie znajduje się ich 2, 3 i 4.

Przeanalizuj wyniki doświadczenia i odpowiedz na pytania:

- 1.W którym przypadku połączenia, żarówki świecą najjaśniej i dlaczego?
- 2.Co stało się gdy wykręciłeś jedną z żarówek? Jak to wytłumaczysz?
- 3.Jak połączone są żaróweczki z oświetlenia choinkowego?

Załącznik 2

Karta pracy ucznia gr. 1

Korzystając z danych na schemacie oblicz wartość oporu zastępczego (całkowitego).

Schemat 1

Załącznik 2

Karta pracy ucznia gr. 2

Korzystając z danych na schemacie oblicz wartość natężenia prądu w obwodzie.

Schemat 2

Załącznik 2

Karta pracy ucznia gr. 3

Korzystając z danych na schemacie i wiedząc, że natężenie prądu w obwodzie wynosi 0,5 A oblicz wartości napięć na każdym z oporników.

Schemat 3

Załącznik 3

Praca domowa

Korzystając z danych na schemacie oblicz:

- a) natężenie prądu w obwodzie,
- b) napięcie U2,
- c) opór R2,

d) opór zastępczy.
Schemat 4

25: Jak radzić sobie z emocjami

Autor: Ewa Pinis, Elżbieta Wyroba - nauczycielki kształcenia zintegrowanego, SP nr 49 w Częstochowie

Tematem niniejszego artykułu jest problem radzenia sobie z emocjami, które mają ogromny wpływ na życie ucznia, decydują o relacjach z rówieśnikami, rodzicami i innymi dorosłymi. Obecnie nasila się zjawisko nieprzewidywalnych i niepokojących zachowań dzieci, których podłożem są zaburzenia rozwoju emocjonalnego. W artykule tym przybliżamy sposoby przezwycięzania negatywnych stanów emocjonalnych, które można konstruktywnie wykorzystać w radzeniu sobie z problemami agresji, nadpobudliwości, złości, poczuciem bezradności. Poruszamy również problem współpracy nauczyciela z domem rodzinnym w celu kontynuacji rozwiązywania problemów dziecka. Ludzie mają prawo do błędów, konflikty są zjawiskiem naturalnym w kontaktach międzyludzkich. Musimy jednak nauczyć się konstruktywnego ich rozwiązywania, negocjowania, przeproszenia i przebaczenia. Słowo emocja wywodzi się od łacińskiego czasownika „*motere*” – „poruszyć”, natomiast przedrostek „*e*” oznacza mniej więcej „ku czemuś”, co sugeruje skłonność do działania zawierającą się w każdej emocji. Dostarczają one zróżnicowanych i wewnętrznie spójnych sposobów radzenia sobie z głównymi wyzwaniami, przed jakimi staje organizm. Są „krótkotrwałymi zjawiskami psychologicznymi i fizjologicznymi, stanowiącymi skuteczny sposób przystosowania się do zmiennych wymogów środowiska”. Reakcje emocjonalne zawierają następujące składniki: „-ocenę sytuacji-uświadomienie sobie, co na nas wpływa i w jaki sposób; -zmiany w organizmie-wzmaga się rytm uderzeń serca, następuje przyływ energii, napływ krwi do dużych mięśni szkieletowych, odpływ krwi z twarzy, pocenie się rozszerzenie źrenic, drżenie rąk; -wyrażanie emocji za pomocą zachowania-wykonywanie ruchów świadczących o emocjach; -umotywowane działanie-impuls do działania”. Do pierwotnych reakcji emocjonalnych należą bodźce związane ze stanem zaspokożenia potrzeb fizjologicznych organizmu np. z głodem lub sytością, zmęczeniem czy sennością, procesami chorobotwórczymi. Pierwotnym źródłem emocji są wszystkie doznania zmysłowe pochodzenia zewnętrznego np. wzrokowe, słuchowe, dotykowe. Reakcje emocjonalne powstają również w związku z wrazeniami kinestetycznymi odbieranymi w wyniku własnych czynności. Na ogół są to reakcje dodatnie podczas gdy beczynność jest źródłem emocji ujemnych. Drugą grupę czynników wywołujących emocje stanowią bodźce których znaczenia dziecko uczy się w toku rozwoju. Wtórne reakcje emocjonalne są początkowo neutralne. Wyczone emocje mogą ulegać z czasem wygaśnięciu choć często, zwłaszcza w przypadku emocji negatywnych, następuje to z trudem i powoli. Możliwa jest też zmiana wartości emocjonalnej bodźców wtórnych – z dodatniej na ujemną lub odwrotnie. Niejednokrotnie usiłuje się tego celowo dokonywać w toku oddziaływań wychowawczych np. tak organizując doświadczenia dziecka by nie lubiane przez nie przedmioty, osoby, miejsca czy czynności skojarzyły mu się z jakimiś przyjemnymi doznaniem. Istnieją różne formy przejawiania emocji. Po pierwsze –pobudzenie emocjonalne – powoduje zmianę rytmu oddychania, pracy serca, krążenia krwi. Są to przejawy wegetatywne. Po drugie –emocje wyrażają się w różnego rodzaju reakcjach ruchowych np. w wyrazie twarzy i postawie ciała, w pojawieniu się ruchów mimowolnych, tików, drżenia rąk, w różnych formach krzyku, śmiechu. Po trzecie –emocje wywołują określone zmiany w stanie świadomości, wyrażając się pod postacią pewnych procesów umysłowych np. przeżywania czegoś, doznawania jakiegoś uczucia. Emocje pełnią ważną rolę – modulują zachowanie. Są one dla przeżywającego je człowieka źródłem informacji o znaczeniu sytuacji, w jakich się znajduje i o własnej gotowości do różnych działań. Emocje można uważać za czynnik motywujący do zachowań ukierunkowanych na radzenie sobie ze zdarzeniami, które je wywołują. Mogą też być one rozważane jako podstawowe źródło decyzji, a także i kontroli zachowań. Stanem, do którego dążymy jest uzyskanie równowagi emocjonalnej. „Równowaga emocjonalna polega na tym, że dominujące emocje nie przyjemne mogą być do pewnego stopnia zneutralizowane przez emocje przyjemne, i odwrotnie. W ideal

nej równowadze emocjonalnej szala powinna być przechylona na korzyść emocji przyjemnych, aby mogły one przynajmniej częściowo łagodzić ujemne skutki psychologiczne przewagi emocji nieprzyjemnych”. Nasze szkoły koncentrują się głównie na zdolnościach intelektualnych. Znaczenie inteligencji emocjonalnej jest rzadko dostrzegane. W szkole spotkać można coraz częściej dzieci, które nie lgną do towarzystwa, stronią od rówieśników, zamykają się w sobie i wolą przebywać same. Często są posępne przygnębione, okazują niezadowolone i są ogólnie w złym nastroju. Brak im otwartości w stosunku do innych dzieci oraz umiejętności pewnego i zręcznego komunikowania się z nimi. Wiele dzieci, mimo iż ich iloraz inteligencji jest wysoki, osiąga słabe wyniki w nauce. Przyczyną tego może być fakt, iż są zbyt nerwowe, by się skoncentrować. Działają wtedy niespokojnie, gorączkowo i gwałtownie. Nie potrafią się skupić, natężyć uwagi pomijając rzeczy małoistotne. Postępują wtedy beźmyślnie nie zastanawiając się głębiej i nie potrafią opracować strategii swych działań. Często niewłaściwie analizują podejmowane działania i nie dostrzegają alternatywnych posunięć. Zauważać też można brak umiejętności panowania na emocjami. Dzieci nie mają świadomości, że opanowują je emocje. Nie rozumieją, że to właśnie emocje wpływają na ich działania. Nie potrafią rozpoznać związków pomiędzy myślami, uczuciami i działaniem. Wyrażają swe odczucia w sposób niewłaściwy, nieadekwatny do sytuacji. Nie kształtują i nie kontrolują swych działań w odpowiedni dla ich wieku sposób. Kłopot sprawia im panowanie nad złością. Poddają się burzą emocji zachowują się niewłaściwie, wszczynają, bójki, doprowadzają do potyczek słownych. Konflikty i nieporozumienia przeważnie rozwiązują siłowo, zamiast pokojowo. Zawsze starają się znaleźć w centrum uwagi drażnią się z innymi. Często są agresywne i niszczą rzeczy będące własnością innych. „Szkoła jest jednym z czynników mogących wyzwalać lęk, a przez to kreować lękową osobowość u dziecka. Dlatego jednym z głównych jej zadań powinno być wyrabianie u uczniów prawidłowego obrazu samego siebie i pozytywnej samooceny”. Ogromną rolę w prawidłowym rozwoju emocjonalnym odgrywa wzajemna relacja między nauczycielem i uczniem. Ma nie tylko wpływ na przebieg oraz wyniki wychowania i nauczania, ale ponadto wykazuje duże psychohygieniczne znaczenie dla obu zainteresowanych stron. „Tam gdzie wzajemny stosunek między nauczycielem i uczniami jest poprawny nie dochodzi do konfliktu, obie strony przeżywają radość ze wzajemnych kontaktów, lepiej, radośniej im się pracuje. Przy mniejszym napięciu osiągają lepsze wyniki, obie strony mają emocjonalne zadowolenie ze swoich osiągnięć. I przeciwnie –tam, gdzie wytworzą się między nauczycielem i uczniami złe kontakty, często dochodzi do konfliktów, które psychicznie wyczerpują ich, a zwłaszcza działają nieraz bardzo szkodliwie na psychikę uczniów”. Obopólne zetknięcia przebiegają w znacznym napięciu nerwowym –lęk i strach, przekora i niedyscyplinowanie po stronie uczniów, uczuciowa awersja i podwyższone pretensje do pracy u nauczyciela. Dla uczniów nauka staje się ciężką powinnością, powstaje u nich uczuciowa awersja nie tylko do nauczyciela, ale także do przedmiotu, nauki i do szkoły w ogóle. I nauczyciel i uczeń nie osiągają pełnego uczuciowego zadowolenia z uzyskiwanych wyników, niechętnie spotykają się, a nawet ograniczają swoje kontakty jedynie do minimalnego, najkonieczniejszego zetknięcia. Bardzo ważnymi czynnikami wpływającymi na przewagę określonych emocji są: atmosfera w domu, styl wychowawczy i wzajemne stosunki z członkami rodziny. Jeśli atmosfera w środowisku domowym jest przyjemna, pogodna, nie występują lub rzadko tarcia, niechęć lub inne negatywne emocje dziecko w tym domu najprawdopodobniej wyrośnie na człowieka szczęśliwego, pełnego równowagi emocjonalnej. Jeżeli w domu rodzinnym występuje autokratyczny styl wychowania, gdzie dziecko jest zmuszane, karane, krytykowane, gdzie panują konfliktowe stosunki z rodzicami lub rodzeństwem, to automatycznie wyzwalane są u dziecka emocje negatywne. Ponieważ

z coraz więcej dzieci nie znajduje w rodzinie pewnego oparcia w trudnych sytuacjach życiowych, szkoła powinna być miejscem, w którym można próbować uzupełnić braki w emocjonalnych i społecznych umiejętnościach dzieci. Trzeba tylko tak kierować i wspomagać rozwój dziecka, by jego umysł emocjonalny i racjonalny współpracowały ze sobą, zamiast się niszczyć. Podsumowując powyższe rozważania na temat radzenia sobie z emocjami doszliśmy do wniosku, że do uzyskania równowagi stanu emocjonalnego konieczne jest stosowanie następujących działań kształtujących, rozwijających i utrwalających: -pozytywny obraz samego siebie (ucznia); -bezkonfliktowe porozumiewanie się uczeń-uczeń, nauczyciel-uczeń, rodzic-uczeń; -umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji; -współpracę z domem rodzinnym – wzajemne przekazywanie informacji o dziecku, jego zachowaniu w domu, wspólna analiza sytuacji, w których występują niepożądane formy zachowań, jak i wspólne ustalenie celów i sposobów oddziaływań zmierzających do zrozumienia przyczyn trudności i możliwości ich rozwiązania.

BIBLIOGRAFIA:

P. Ekman , R. Davidson: Ntura emocji, Gdańsk 1998,s.58.; R. Niemczal – Praca zbiorowa: Emocje na wodzy, Poznań 2002,s.8.;

E.B.Hurlock: Rozwój dziecka, Warszawa 1985.; M.Molicka: Bajki terapeutyczne, Poznań 1999.; J.Stefanovic: Psychologia wzajemnych kontaktów nauczycieli i uczniów Bratysława 1967

26: Hospitacja diagnozująca na lekcjach informatyki

Autor: Anna Matysiak – nauczyciel informatyki i matematyki; Zespół Szkół we Wręczy Wielkiej

Hospitowanie lekcji każdemu nauczycielowi dostarcza wiele emocji. **Hospitacja diagnozująca** skoncentrowana jest na obserwacji uczniów, a nie jak do tej pory nauczyciela, zawsze denerwujemy się czy uczniowie umieją wykorzystać to czego się nauczyli podczas lekcji. W mierzeniu jakości pracy szkoły na plan pierwszy wyłaniają się funkcje hospitacji związane z uzyskiwaniem informacji o efektach pracy nauczyciela, o poziomie osiągniętych przez uczniów sprawności oraz ich umiejętnościach, jak również o ujawniających się trudnościach w nauce.

Nauczyciel wie, co będzie obserwował dyrektor w czasie hospitacji. Nasza rola polega na jak najlepszym przygotowaniu uczniów do wykazania się pożądaną umiejętnością. W maju 2003r zaprezentowałam zajęcia z informatyki dla klasy V w naszej szkole, podczas których hospitowane było „wykorzystanie wiedzy w praktyce”.

Scenariusz zajęć z informatyki w kl. V (wykorzystany do hospitacji diagnozującej)

Temat: **Praca z gotowym tekstem – poprawiamy i uzupełniamy tekst.**

Prowadząca: Anna Matysiak

Czas: 45 minut

Forma pracy: indywidualna, w parach,

Metoda: ćwiczenia praktyczne, wykorzystanie wiedzy w praktyce,

Cel: uczeń potrafi poprawiać i uzupełniać odpowiednio sformatowany tekst

Cele operacyjne:

- uczeń potrafi poruszać się po tekście przy użyciu klawiszy sterujących kursorem,
- uczeń potrafi wprowadzić polskie znaki diaktryczne,
- uczeń potrafi dobrać rozmiar i krój czcionki do treści pisma,
- uczeń potrafi poprawiać i kasować błędy,
- uczeń potrafi tworzyć kopię dokumentu tekstowego na dyskietce,
- uczeń samodzielnie odczytuje i wykonuje zadania zgodnie z instrukcją,

Oczekiwania hospitacyjne:

- posługuje się pożądanymi terminami informatycznymi do wykonania zadań,
- na podstawie karty pracy (instrukcji) wie jak wykorzystać urządzenie techniczne,
- zapisuje wyniki swojej pracy,
- zna zasady bezpiecznego posługiwania się urządzeniami technicznymi,

Środki: komputer, karty pracy (instrukcja), dyskietka,

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Powitanie.

2. Wprowadzenie do tematu, powtórzenie zasad edycji tekstu.

3. Rozdanie kart pracy (ZAŁĄCZNIK 1):

- praca według instrukcji,
- przedstawienie zasad wykonania ćwiczenia i jego oceny,
- modyfikacja dokumentu – poprawianie błędów, uzupełnienie tekstu,
- zapis dokumentu w postaci pliku na dyskietce.

4. Sprawdzenie i ocena wykonanego ćwiczenia.

5. Podział klasy na pary, przydzielenie uczniom zadania (ZAŁĄCZNIK 2):

- rywalizacja par,
- praca na czas,
- poprawne pisanie tekstu według wzoru,
- zapis tekstu na dyskietkę,
- sprawdzenie utworzonego pliku tekstowego.

6. Podsumowanie i omówienie lekcji, ocena pracy, ewaluacja (ZAŁĄCZNIK 3).

ZAŁĄCZNIK 1 (grupa A)

Otwórz plik **DZIWNE BÓSTWA** i wykonaj następujące polecenia:

(Cyfry w nawiasach oznaczają numery zdań i nie należy ich pisać.)

1. Ktoś nie wiedział jak w zdaniu (1) pisze się polskie znaki: „ą”, „ó”, „ż” ... – popraw wszystkie błędy.
2. W zdaniu (2) po wyrazie „możliwościami” wstaw kropkę.
3. W zdaniu (3) wyraz „normalne” zastąp wyrazem „burzliwe”.
4. Ze zdania (4) usuń dwa wyrazy „także”, a na końcu zdania dopisz „urodzie”.
5. W (5) zdaniu popraw błędy w wyrazach: „wprawdzie”, „nawet”, „kilkaset”.

Do poprawiania błędów wykorzystaj klawisze **DELETE** i **BACKSPACE**, zastosuj zasady poprawnego wpisywania tekstu. Po dokonaniu wszystkich poprawek zapisz zmodyfikowany dokument w postaci pliku na **dyskietce A** i nadaj mu nazwę – swoje imię i nazwisko.

DZIWNE BÓSTWA (tekst dla ucznia zapisany w pliku)

Oprócz bogów Olimpu żyje mnóstwo innych nadzwyczajnych bóstw o cudownych mocach. Są wśród nich herosi - pół bogowie, pół ludzie obdarzeni niezwykłymi możliwościami. Wiodą oni bardzo ciekawe i normalne życie. Są także, także, także nimfy - istoty o nieziemskiej. Nimfy wprawdzie są śmiertelne, ale żyją nwaet po kilkset lat.

ZAŁĄCZNIK 1 (grupa B)

Otwórz plik **W STAROŻYTNEJ GRECJI** i wykonaj następujące polecenia:

(Cyfry w nawiasach oznaczają numery zdań i nie należy ich pisać.)

1. Ktoś nie wiedział jak w zdaniu (1) pisze się polskie znaki: „ą”, „ę”, „ż” ... – popraw wszystkie błędy.
2. W zdaniu (2) po wyrazie „dary” wstaw kropkę.
3. W zdaniu (3) wyraz „dniami” zastąp wyrazem „wydarzeniem”.
4. Ze zdania (4) usuń dwa wyrazy „życiem”, a na końcu zdania dopisz „los”.
5. W (5) zdaniu popraw błędy w wyrazach: „wyobrażali”, „jedna”, „przecina”.

Do poprawienia błędów wykorzystaj klawisze **DELETE** i **BACKSPACE**, zastosuj zasady poprawnego wpisywania tekstu. Po dokonaniu wszystkich poprawek zapisz zmodyfikowany dokument w postaci pliku na **dyskietce A** i nadaj mu nazwę – swoje imię i nazwisko.

W STAROŻYTNEJ GRECJI (tekst dla ucznia zapisany w pliku)

Grecy uważali, że ich bogowie są bardzo potężni i wszystko widzą. Czcił ich podczas licznych uroczystości publicznych i składali im bogate dary. Wierzyli, że każdym dniem kieruje jakiś bóg. Sądzili też, że życiem, życiem, życiem tak bogów, jak ludzi rządzi. Wyobrażali go sobie jako trzy prądkie: jeda przędzie nić życia, druga rozwija ją, a trzecia przeina.

ZAŁĄCZNIK 2 (grupa A)

Przepisz poprawnie tekst według wzoru. Zastosuj zasady poprawnego wpisywania tekstu.

Talenty Apolla

Apollo jest niezwykle utalentowany. Ten błyskotliwy syn Zeusa to najwspanialszy na świecie muzyk i najpiękniejszy z bogów. A w dodatku potrafi przewidywać przyszłość. Dzieciństwo Apolla trwa tylko kilka dni. Dzięki boskiemu pokarmowi – nektarowi i ambrozji – szybko wyrasta na pięknego młodzieńca.

Zapisz utworzony dokument na **dyskietce A** i nadaj mu nazwę **Talenty Apolla**.

ZAŁĄCZNIK 2 (grupa B)

Przepisz poprawnie tekst według wzoru. Zastosuj zasady poprawnego wpisywania tekstu.

Mądra Atena

Atena to najmądrzejsza i najbardziej wojownicza bogini. Częściej korzysta z siły swej inteligencji niż z mięśni. W czasie pokoju uczy ludzi wielu pożytecznych rzeczy, dzięki czemu mogą oni wygodniej i lepiej żyć. Atena narodziła się z głowy Zeusa - wyskoczyła z niej w pełnej zbroi, wydając okrzyk zwycięstwa!

Zapisz utworzony dokument na **dyskietce A** i nadaj mu nazwę **Mądra Atena**.

ZAŁĄCZNIK 3

Ewaluacja zajęć (podkreśl właściwą odpowiedź).

1. Czy według Ciebie lekcja była interesująca?

TAK NIE ŚREDNIO

2. Czy dobrze Ci się dzisiaj pracowało?

TAK NIE TAK SOBIE

3. Czy miałeś trudności z wykonaniem zadań?

TAK NIE TROCZĘ

Uważam, że scenariusz mój pomoże nauczycielom w przeprowadzeniu hospitacji diagnozującej na lekcjach informatyki i chcę zachęcić wszystkich do prowadzenia tego typu zajęć. Uczniowie prezentowali swoje umiejętności sprawnie wykonując zadania oraz wyrazili pozytywną opinię o zajęciach. Lekcja bardzo się podobała.

27: Najbliższa okolica – czynnikiem kształtującym literacką twórczość dziecka.

Autor: Dorota Cer - nauczycielka SP w Rębielicach Szlacheckich

Wszystko, co spotyka człowieka w życiu, może posłużyć jako materiał do napisania wiersza, opowiadania, powieści.

Przyjmując za R. Glotonem i C. Clero, że postawa twórcza, jako dyspozycja do tworzenia istnieje w stanie potencjalnym u wszystkich ludzi i w każdym wieku, to jednak, uzależniona od środowiska społeczno – kulturalnego, a więc od czynnika pedagogicznego, ujawnia się ona i prawidłowo rozwija dopiero w sprzyjających warunkach. Tkwiące w człowieku ukryte możliwości, zdolności, mogą być wydobywane na jaw w procesie edukacji poprzez wspomaganie, kierowanie, wspieranie. Aktywność człowieka ma zatem, według R. Więckowskiego, charakter ochronny i transgresyjny. Jeśli podstawowym rodzajem transgresji są działania twórcze i innowacyjne, to w każdym elemencie dydaktyczno – wychowawczej pracy z dziećmi nauczyciel musi, pokonując różne przeciwności, wyzwolić w sobie dużą dążność twórczości własnej w celu udzielenia swoim wychowankom optymalnej pomocy w ich podmiotowym становieniu. Jednostki „silne twórczo”, przy umiejętnym wspomaganie ze strony nauczyciela, są w stanie wytworzyć wiele konkretnych dzieł, które przynoszą obopólną satysfakcję.

Dzięki twórczej postawie dziecko wzbogaca swoją wyobraźnię, rozbudza aktywną postawę w stosunku do poznawanych treści, rozwija osobowość i uczy się konstruktywnego myślenia.

Koncepcja szkoły twórczej jest ciągle rozwijana i wzbogacana przez wielu pedagogów. Staje się często źródłem inspiracji w poszukiwaniu nowoczesnego systemu wychowawczego. Twórcą tej szkoły C. Freinet, jako jeden z pierwszych zauważył potrzebę maksymalnego rozwoju osobowości dziecka. Był przekonany, że dziecko ma wrodzoną potrzebę więzi ze społecznością, która skłania go do rozwoju.

Szkołę C. Freineta cechowały między innymi :

- wyzwalanie twórczej postawy dziecka stymulującej rozwój osobowości
- szeroki kontakt dziecka ze środowiskiem społecznym i przyrodniczym
- rozbudzenie aktywności poznawczej połączonej z różnymi formami pracy indywidualnej i zespołowej
- klimat wzajemnego zaufania, tolerancji, poszanowania i partnerstwa w kontaktach uczeń – uczeń, nauczyciel – uczeń
- umiejętne łączenie zabawy z pracą.

Właściwie zorganizowana praca nauczyciela, zmierzająca do wyzwalania i rozwoju różnorodnych form ekspresji twórczej, wzbogaca wewnętrzny świat dziecka, wzmaga procesy poznawcze, myślenie, uwagę, pamięć oraz pomaga w kształceniu wrażliwości na piękno języka, przyrody i otaczającej rzeczywistości.

Swobodna twórczość ucznia rozwija ekspresję i zainteresowania, a osiągnięte efekty przyczyniają się do kompensacji niepowodzeń szkolnych, życiowych, szybkiego wyrównywania niedociągnięć, a także powodują przekonanie o własnej wartości. Twórczość poetycka, będąca źródłem ekspresji słownej, odpowiednio wspomaganą, przyczynia się do wzbogacenia słownictwa, płynnego, klarownego wyrażania myśli, kształcenia czynnego języka uczniów.

Świetnym materiałem, wyzwalającym literacką twórczość dziecka, może okazać się historia, tradycje i kultura wsi (miasta), w którym mieszka.

Na jedną z lekcji języka polskiego w klasie IV uczniowie mieli za zadanie :

- przynieść zdjęcia miejsc godnych uwagi w mojej najbliższej okolicy (stary spichlerz, most na rzece, stary młyn, kościół)
- przyśpiewki ludowe
- moździerz, stare „żelazko z duszą”
- znaleźć i przeczytać kilka legend o najbliższej okolicy (zwrócić uwagę na postacie historyczne)
- poszukać ciekawych informacji o swojej wsi

Następnie uczniowie starali się jak najlepiej zaprezentować przygotowane informacje i przedmioty. Wykorzystując te materiały, wspólnie zrobiliśmy gazetkę ścienną w klasopracowni polonistycznej. Podsumowaniem tych zajęć było napisanie legendy, tłumaczącej pochodzenie nazwy wsi (Rębielice Szlacheckie, Szyszków) lub wiersza o swojej wsi. Uczniowie, inspirowani wiadomościami o najbliższej okolicy, bardzo chętnie próbowali swych sił. Oto niektóre utwory.

O ziemi szyszkowskiej

Pod Czerwoną Górą piękna rzeka płynie,

Zna ją każdy człowiek, który tutaj żyje.

Rzeka ta, Liswarta, z tego głównie słynie,

Że spokojnie, wolno, w stronę Zawad płynie.

A obok tej rzeki mała wioska leży,

Mieszkańcy tej wioski żyją jak należy.

Kto od czasu do czasu przebywa w Szyszkowie,

Temu wiejskie powietrze wychodzi na zdrowie,

Może się dotleniać spacerując w lesie,

Słuchać śpiewu ptaków i jak echo niesie.

Kto raz był w Szyszkowie, znowu się potrudzi,

Bo szyszkowska ziemia nigdy się nie znudzi.

Marta Dądela

Skąd się wzięła nazwa Szyszków?

Dawno temu, nad niewielką rzeką leżała mała osada. Mieszkał tam młynarz, który miał pięciu synów i jedną córkę. Córka ta była złotowłosa i bardzo urodziwa. Lubiła w samotności spacerować po lesie i słuchać śpiewu ptaków. Pewnego razu, gdy przechadzała się po lesie, wśród szumu sosen, usłyszała stukot końskich kopyt. Ujrzała pięknego młodzieńca na koniu, który na widok dziewczyny zatrzymał się. Zachwycony jej niezwykłą urodą, zakochał się w niej od pierwszego wejrzenia.

Ponieważ wyruszał na wojnę, zapytał dziewczynę, czy może po nią wrócić. Córka młynarza odwzajemniła jego uczucie i obiecała czekać na niego. Codziennie chodziła za rzekę i wdychała. Minęła długa zima, potem wiosna i lato, a dziewczyna ciągle czekała.

Pewnego jesiennego dnia, gdy liście opadały z drzew, dziewczyna ujrzała swego ukochanego. Wracał z wojny i przyjechał pojąć ją za żonę. Było huczne wesele. Obok sosnowego lasu, gdzie pierwszy raz się spotkali, postanowili wybudować dom. Jesienią wokół domu była zawsze ogromna ilość szyszek, które wiatr zrzucał z sosen. Dlatego wioskę, która tam powstała, nazwali Szyszków.

Marta Dądela

O mądrym Rembercie

Tysiąc lat temu, kiedy to tereny obecnej gminy Lipie przypominały dziką puszcę, żył sobie bogaty szlachcic. Miał on syna imieniem Rembert. Szlachcic był dumny z syna, gdyż ten wykazywał się mądrością, sprytem i inteligencją. Ojciec marzył, że jego majątek przejdzie w dobre ręce i syn ożeni się z bogatą panną. Jednak losy młodego chłopaka potoczyły się inaczej.

Rembert zakochał się w pięknej, ale bardzo biednej córce szewca. Wybranka miała na imię Celina. Jej uroda tak urzekła Remberta, że myślał tylko o niej. Ojca zaniepokoiło dziwne zachowanie Remberta. Wyjeżdżał coraz częściej do miasteczka. Szlachcic postanowił porozmawiać z synem. Gdy ten wyznał całą prawdę, ojciec wpadł w gniew. Zabronił chłopcu widywać się z Celiną. Rembert próbował zapomnieć o dziewczynie, jednak bezskutecznie. Schudł, zmizerniał, chodził przygarbiony. W końcu postanowił uciec z domu i zabrać ze sobą ukochaną.

Rodzice Celiny jakiś czas potępiali ten występki, ale w końcu pogodzili się z tym i wyrazili zgodę na ślub córki. W posagu Celina dostała od rodziców kawałek lasu, a właściwie puszczy. Rembert obiecał, że wykarczkuje teren i wybuduje mały domek. Młoda żona dzielnie wspierała męża. W końcu domek stanął. Niedaleko wybito źródło, które dało początek rzece Liswarcie.

Rembert zawzięcie wycinał drzewa, aby mieli gdzie uprawiać zboże, paść owce. Któregoś dnia do ich domu zapukał zbłąkany wędrowiec. Został tam na stałe. Za nim przybywali inni. Na miejscu puszczy powstała duża osada. Od imion Remberta i Celiny otrzymała nazwę Rembelice Szlacheckie. Założyciele wioski mieli liczne potomstwo. Żyli długo i szczęśliwie.

Z biegiem lat nazwa ulegała przekształceniom. Obecnie wioska, w której mieszkam, nosi nazwę Rębielice Szlacheckie.

Aleksandra Bronis

Bibliografia

Edukacja regionalna. Poradnik dla nauczycieli szkoły podstawowej pod redakcją Zofii Piwońskiej. Rzeszów 2001.

Kłosińska Tatiana. Kreatywność w edukacji polonistycznej dziecka. Życie szkoły 2/97.

28: Moje doświadczenia z pracy z dzieckiem z upośledzeniem w stopniu lekkim w szkole powszechnej.

Autor: Czesława Warniło - nauczycielka matematyki, Gimnazjum w Konopiskach

Dzieci takie coraz częściej pozostają w szkole powszechnej podstawowej i gimnazjum za sprawą rodziców, którzy mają prawo o tym decydować. Przyczyną ich decyzji jest zapewne bliskość placówki i dobra znajomość środowiska, w którym dziecko przebywa, kolegów i koleżanek, a także nauczycieli.

Nam nauczycielom przysparza to oczywiście więcej pracy i problemów, a jednym z nich jest dwutorowość programowa. Na lekcji trzeba pracować z dzieckiem w normie intelektualnej i dzieckiem z lekkim upośledzeniem. Jak sobie z tym poradzić, aby nie powstała sytuacja, w której dziecko słabe pozostaje wyobcowane, pracujące samodzielnie nad materiałem łatwiejszym, ale samotnie. Nauczyciel pracuje przecież z pozostałą częścią klasy (często bardzo licznej). Czasami trudno zdążyć na 45 minutowej lekcji z poświęceniem uwagi należytej wszystkim uczniom w klasie w stopniu, w jakim jej potrzebują.

Moim małym skromnym sposobem na zaradzenie sytuacji jest takie dostosowanie programu S (wykonałam modyfikację tego programu), aby cała klasa pracowała w tym samym czasie nad tym samym modułem tematycznym. Wtedy przynajmniej początkowa część lekcji jest pracą z całą klasą (25% - 30%) czasu lekcyjnego. Łatwiejsze ćwiczenia wprowadzające do tematu lub powtórzeniowe dziecko specjalnej troski może wykonać ze swoimi kolegami, wspólnie, razem. Może ono podejść do tablicy, aby wykonać proste ćwiczenie, ma szansę wypowiedzieć się głośno na forum całej klasy.

Przykładem będzie scenariusz lekcji na temat „ Liczba wymierna na osi liczbowej”

Cel ogólny: Ukształtowanie świadomości, że każda liczba wymierna ma swoje miejsce na osi liczbowej.

Cele operacyjne:

- Znajomość budowy osi liczbowej
- Umiejętność dobierania jednostki
- Zaznaczanie na osi liczbowej liczb całkowitych, w postaci ułamków zwykłych, liczb mieszanych i liczb dziesiętnych.

Dla dziecka specjalnej troski będzie to tylko znajomość osi liczbowej i zaznaczanie na niej liczb całkowitych.

Tok lekcji:

1. Powtarzamy budowę osi liczbowej: linia prosta z jednostką i zwrotem. Rysujemy oś liczbową, omawiamy jej budowę.
2. Zaznaczamy na osi liczbowej liczby całkowite dodatnie i zero.
3. Zaznaczamy na osi liczbowej liczby całkowite ujemne.
4. Opisujemy położenie liczb używając określeń „na prawo od zera, na lewo od zera, zero oddziela liczby dodatnie od ujemnych, liczby niedodatnie, liczby nieujemne”.
5. Ustawiamy liczby w ciągu rosnącym lub malejącym. Ustalamy kierunek wzrastania liczb na osi liczbowej.

Ćwiczenia od 1 do 5 można wykonać z całą klasą zachęcając ucznia z upośledzeniem do aktywnego udziału. Dalej praca będzie przebiegała dwutorowo. Pozostała część klasy przechodzi do ćwiczeń na liczbach dziesiętnych, ułamkach zwykłych i liczbach mieszanych. Nasz uczeń będzie w dalszym ciągu wykonywał ćwiczenia na liczbach całkowitych, bardziej samodzielnie, ale pod kontrolą nauczyciela.

Mogą to być ćwiczenia:

1. Zaznacz na osi liczbowej liczby: -5, 6, 0, -2, 6, -7, -10, 4, 8, 9. Ustaw te liczby od najmniejszej do największej.
2. Napisz liczby zaznaczone na osi liczbowej w kolejności od największej do najmniejszej.

-6 -4 -1 1 3 5 8 11

Wstaw znak < lub > pomiędzy liczby:

2-3

-1.....5

0.....-9

0.....4

-4.....-1.

Trzeba pamiętać, że dziecko specjalnej troski pracuje wolniej i ćwiczeń nie może być zbyt dużo, zależnie od indywidualnych możliwości ucznia. Będzie to jednak praca z korzyścią dla jego rozwoju, nie nastąpi cofnięcie co może mieć miejsce gdy uczeń biernie siedzi na lekcji prowadzonej tokiem tylko dla ucznia w normie intelektualnej.

Dobre efekty dają różne metody czynnościowe na lekcjach geometrii. Przypuśćmy „że tematem są „Przykłady figur symetrycznych względem prostej”. Wspólnie można omówić przykłady punktów symetrycznych i ich własności w formie prostych pytań i odpowiedzi dotyczących położenia punktów względem osi symetrii i odległości od niej. W każdym niemal podręczniku dla gimnazjum znajdują się rysunki do przeprowadzenia tego rodzaju ćwiczeń.

Na ogół bez problemu można przeprowadzić ćwiczenia polegające na wyborze par punktów symetrycznych spośród kilku innych. Jeśli nie ma odpowiednich w podręczniku, nauczyciel w sposób prosty może wykonać rysunki w programie WORD, wydrukować i powielić dla potrzeb klasy. Oczywiście w czasie tych ćwiczeń zdecydowanie więcej starań poświęcamy dziecku specjalnej troski, zachęcamy do wypowiedzi, nagradzamy pochwałą lub oceną, lub oklaskami ze strony koleżanek i kolegów.

Zupełnie dobrze poradzi sobie omawiany uczeń z narysowaniem pojedynczego punktu symetrycznego do danego względem prostej. Potrafi rozpoznawać figury symetryczne na ilustracjach, które można przygotować korzystając z programu WORD.

Odradzam natomiast rysowanie wielokątów i figur bardziej skomplikowanych i przekształcanie ich w symetrii osiowej. Dziecko specjalnej troski się zagubi i zniechęci. Tutaj drogi jego i reszty klasy muszą się rozejść. Pora na wspomniane wcześniej metody czynnościowe. W czasie wykonywania skomplikowanych rysunków przez klasę, naszemu dziecku można zaproponować wykonanie jednego lub kilku ćwiczeń typu:

1. Ze złożonej kartki papieru wyciąć narysowaną figurę. Otrzymamy ją w podwójnym egzemplarzu. Na kratkowanym papierze z narysowaną prostą dziecko nakleja wycięte figury w położeniu symetrycznym względem prostej.
2. Po wycięciu ze złożonej kartki papieru figury pozostaje podwójny szablon, który można wykorzystać do narysowania figur symetrycznych. Można wcześniej przygotować kilka takich szablonów z nieco twardszego papieru. Dziecko odrysuje z nich figury i dorysuje oś symetrii.
3. Bardzo lubianym przez dzieci zajęciem jest wykonywanie różnych wycinanek w stylu ludowym z licznymi zazwyczaj elementami symetrii.

Generalnie praca z dzieckiem upośledzonym w stopniu lekkim wymaga większego wysiłku i czasu włożonego w przygotowanie pomocy lub kart pracy z ćwiczeniami odpowiadającymi jego możliwościom. Można zaangażować jego koleżanki i kolegów w

wykonanie tych pomocy, co pomoże w integracji klasy i akceptacji dziecka w grupie rówieśniczej. Konieczny jest kontakt z rodzicami, aby zdawali sobie sprawę z potrzeby wyposażenia dziecka w materiały, np. kolorowy papier, nożyce, klej.

Oceniamy naszego ucznia za trud i dobre chęci włożone w wykonanie zadania, nie przeciążamy go zadaniami zbyt trudnymi, pozwalamy pracować w swoim własnym tempie dostosowanym do możliwości. Trzeba także zadbać o to, aby jego oceny dostosowane do możliwości nie budziły kontrowersji w klasie. Wzajemna akceptacja wszystkich uczniów w klasie jest bardzo ważna. Dobrze byłoby wykształcić w nich świadomość, że zdolności mogą być większe lub mniejsze, ale jeżeli każdy pracuje na miarę swoich możliwości to wszystko jest „OK”.

29: Jak zorganizować Dni Przyjaźni w klasach młodszych?

Autor: Elżbieta Nowakowska – nauczycielka kształcenia zintegrowanego, Zespół Szkół w Kamyku

Artykuł uświadamia, że w dobie narastających problemów z agresją wśród młodzieży już od najmłodszych klas należałoby zwrócić uwagę na budowanie wśród uczniów stosunków opartych na kulturze i przyjaźni. Adresowany jest do nauczycieli zajmujących się edukacją wczesnoszkolną, poszukujących propozycji metod przydatnych w realizacji celów wychowawczych związanych ze wspomnianym powyżej tematem.

We współczesnym świecie coraz częściej spotykamy się z przejawami agresji i przemocy, a tempo życia sprawia, że nie zawsze uzmysławiamy sobie, jakie niesie to zagrożenia w kształtowaniu psychiki naszych wychowanków.

Dzieci, które często stykają się z negatywnymi zachowaniami, oswajają się z nimi, po pewnym czasie zaczynają uznawać je za normę i same stają się podmiotami takich zachowań. Powinniśmy więc dokładać starań, aby od najmłodszych lat dziecko otoczone było miłą atmosferą i dorastało w świadomości, że koleżeństwo, przyjaźń i kultura osobista są prawdziwymi wartościami, ponieważ zapewniają dobre samopoczucie i dają poczucie bezpieczeństwa.

Te właśnie wartości eksponujemy podczas zajęć edukacyjnych, omawiając tematykę oraz postawy bohaterów tekstów literackich. Myślimy o nich także na zajęciach pozalekcyjnych, które stanowią doskonałą sposobność do wykorzystywania różnych sytuacji wychowawczych. Wspomniane tu tradycyjne sposoby realizacji wymienionych przeze mnie na wstępie celów wychowania mają na pewno duży wpływ na doskonalenie osobowości uczniów. Myślę jednak, że niezwykle pomocny w tym zakresie byłby jakiś specjalny, niecodzienny, mający uroczysty charakter sposób wrócenia uwagi dzieci na problematykę przyjaźni, koleżeństwa i kultury zachowania. W związku z tym chciałabym zaproponować imprezę dla klas I-III pod hasłem Dni Przyjaźni z zachęć do jej przygotowania. Wskazane jest, aby wzięli w niej udział nauczyciele oraz uczniowie wszystkich klas młodszych, co stworzyłoby okazję sprzyjającą ich integracji.

Oto propozycja scenariusza Dni Przyjaźni

Przed rozpoczęciem Dni Przyjaźni zapoznajemy uczniów z harmonogramem całej imprezy. Następnie na korytarzu szkolnym umieszczamy przyciągającą wzrok estetycznym wyglądem gazetkę zatytułowaną „O przyjaźni słów kilka” lub „Trzymajmy się za ręce w zabawie i w piosence”. Na gazetce mogą się znaleźć fragmenty wierszy o przyjaźni, ciekawe ilustracje związane z tematem, elementy dekoracyjne wykonane techniką papieroplastyki, np. bukiet z serduszek lub drzewko przyjaźni. Duże znaczenie ma tutaj kolorystyka – ciekawie wyglądają pastelowe, harmonizujące z sobą barwy.

Harmonogram Dni Przyjaźni

1. konkurs plastyczny „O grzeczności i przyjaźni”
2. Dzień Miłych Słów
3. konkurs na Króla i Królową Uprzejmości
4. konkurs recytatorski
5. montaż słowno-muzyczny „O grzeczności i przyjaźni”, podsumowanie Dni Przyjaźni

Sposób realizacji

Ad.1

Korzystne byłoby zaangażowanie do konkursu wszystkich dzieci, toteż proponuję przeprowadzić go w każdej klasie osobno. Uczniowie poszczególnych klas wraz z wychowawcami wspólnie wybierają 3 najładniejsze prace. Zostaną one następnie ocenione przez komisję konkursową, w skład której mogą wchodzić nauczyciele opiekunowie. Zwycięzcy konkursu otrzymują nagrody podczas uroczystego apelu kończącego Dni Przyjaźni. Nagrodzone prace powinny być wyeksponowane na wystawce szkolnej.

Ad.2

Przed rozpoczęciem zajęć lekcyjnych w Dniu Miłych Słów dekorujemy drzwi sal lekcyjnych kolorowymi kwiatkami lub serduszkami z napisami (proszę, przepraszam, dziękuję, miło mi, pomogę ci, lubię cię) umieszczonymi wokół dużego serca z napisem: Dzień Miłych Słów.

Na Dzień Miłych Słów można również przygotować dekorację sal lekcyjnych oraz serduszka-broszki z „czarodziejskimi słowami”. Każdemu uczniowi przypinamy wylosowaną przez niego „broszkę” i prosimy, aby zapamiętał widniejący na niej wyraz.

Następnie „listonosze” z wybranej klasy zbierają do specjalnej, odpowiednio ozdobionej skrzynki miłe liściki napisane przez chętnych uczniów do kolegów, koleżanek lub nauczycieli. Pod koniec dnia rozdają liściki adresatom.

Przykłady dekoracji, które można wykorzystać podczas Dni Przyjaźni

Ad.3

Uczestnikami konkursu na Króla i Królową Uprzejmości są wszystkie dzieci z klas młodszych. Każde z nich otrzymuje jedno serduszko, na którym wpisuje imię i nazwisko najbliższej koleżanki lub najsympatyczniejszego kolegi. Głosy zliczane są przez komisję składającą się z przedstawicieli wszystkich klas oraz wychowawców. Zwycięzcy otrzymują tytuł Króla i Królowej Uprzejmości, pamiątkowe dyplomy oraz piękne korony i berła.

Ad.4

W konkursie recytatorskim „O grzeczności i przyjaźni” biorą udział chętni uczniowie, którzy zgłaszają się do swoich wychowawców, aby pomogli im w wyborze repertuaru wierszy oraz nauce pięknej deklamacji.

Dla wszystkich uczestników konkursu można zorganizować poczęstunek oraz nagrody w postaci słodyczy, a dla zwycięzców przygotować nagrody książkowe.

Ad.5

Na zakończenie Dni Przyjaźni organizujemy uroczysty apel, na którym wyznaczona wcześniej klasa prezentuje montaż słowno-muzyczny „O grzeczności i przyjaźni”. Po występach proponuję dokonać podsumowania Dni Przyjaźni, przedstawić zwycięzców odbytych konkursów oraz wręczyć im nagrody. Apel można zakończyć odśpiewaniem przez wszystkich zebranych piosenki „Trzymajmy się za ręce”.

Na zakończenie chciałabym raz jeszcze zachęcić nauczycieli klas początkowych do przygotowania opisanej przez mnie imprezy. Zapewniam wszystkich, że uczniowie wykażą duże zainteresowanie jej organizacją, a realizacja podjętych zadań przyniesie im wiele radości i na długo zagości w ich pamięci. Uważam, że Dni Przyjaźni przyczynią się do przestrzegania norm właściwego zachowania, staną się zalążkami nowych przyjaźni i dobrego koleżeństwa w szkole, czego serdecznie życzę uczniom oraz ich wychowawcom.

31: Scenariusz lekcji diagnozującej z informatyki w klasie I gimnazjum

Autor: Dorota Stolarska - nauczyciel przyrody, techniki i informatyki w Zespole Szkół w Kamyku

Artykuł jest propozycją lekcji otwartej, która może być hospitowana pod kątem diagnozy osiągnięć uczniów. Obserwacja umiejętności uczniów ujawnia ich mocne i słabe strony w nauce, postawę uczniów wobec obowiązków szkolnych oraz współpracę w grupie.

ARKUSZ HOSPITACJI DIAGNOZUJĄCEJ.

1. Nazwisko i imię nauczyciela:
2. Termin hospitacji: marzec 2004r.
3. Przedmiot - informatyka.
4. Klasa - I Gimnazjum.
5. Temat lekcji: Unia Europejska - prezentacja w Microsoft Power Point.
6. Formy pracy: jednostkowa, grupowa.
7. Metody pracy: praktyczna - praca z komputerem.
8. Środki:
 - komputer, dyskiety, karty pracy, kontrakt grupy.
 - karty samooceny.
9. Cele pośrednie hospitacji:
 - badanie umiejętności stosowania zdobytej wiedzy do rozwiązywania problemów.
 - wykorzystanie metod aktywnych w procesie dydaktyczno- wychowawczym.
 - integracja uczniów w grupie, ponoszenie odpowiedzialności za wyniki pracy.
 - mierzenie jakości pracy na poziomie klasy.
10. Cele hospitacji:
 - ocena osiągnięć uczniów w zakresie stosowania zdobytej wiedzy do rozwiązywania problemów związanych z działem: Prezentacja multimedialna.
 - opracowanie wstępnej diagnozy dotyczącej aktualnych umiejętności uczniów.
11. Oczekiwane umiejętności.
 - uczeń selekcjonuje informacje - pobiera z zasobów własnych i sieci potrzebne dane.
 - uczeń wykorzystuje informacje i wiedzę w praktyce - czytelnie prezentuje informacje w praktyce, tworząc slajd.
 - uczeń rozwiązuje problem przez stosowanie poznanych metod, czyli układa i wykonuje procedury osiągania celu - zapisuje tekst i grafikę w swoim katalogu.
 - opracowuje wyniki - zachowuje i odtwarza wyniki pracy na dysku.
 - uczeń potrafi pracować w grupie - ponosić odpowiedzialność za jakość i wyniki pracy.

SCENARIUSZ LEKCJI.

- I. Czynności wstępne:
 1. Przywitanie, sprawdzenie listy obecności.
 2. Podanie tematu, wprowadzenie do tematu (uczniowie wykorzystają w swojej pracy wcześniej zdobyte w internecie informacje na temat Unii).
 3. Przypomnienie zasad pracy w grupie.
 4. Przypomnienie zasad pracy z komputerem.
- II. Realizacja tematu:
 1. Rozdanie grupom: kart pracy oraz załącznika nr.2 i nr.3
 2. Tworzenie prezentacji w grupach.
- III. Czynności końcowe:
 1. Przedstawienie prezentacji przez przedstawiciela grupy, ocena pracy grupy, podsumowanie lekcji.
 2. Wypełnienie przez uczniów kart samooceny - na lekcji lub jako praca w domu.

ZAŁĄCZNIKI;

1. Karty pracy.
2. Kontrakt grupy
3. Karty samooceny ucznia.
4. Arkusz obserwacji umiejętności uczniów.

Załącznik nr 1.

1. Utwórz na pulpicie folder o nazwie "Europa".
2. Załóż w utworzonym folderze - nowy obiekt - prezentacja Microsoft Power Point o nazwie "Europa 1".
3. Wybierz z zasobów własnych lub otoczenia sieciowego informacje o Unii Europejskiej.

4. Przygotuj prezentację na temat Unii Europejskiej. Wymagania dotyczące prezentacji:
 - ilość slajdów -4 (każda grupa opracowuje konkretny temat, np.: historia, system monetarny...)
 - wbrana kolejność przejrzysta, logiczna, estetyczna.
 - animacja dowolna.
5. Udostępnij folder "Europa" dla otoczenia sieciowego.
6. Prezentację "Europa 1" zapisz na dyskietkę.
7. Pracę kończymy na 10 min. przed końcem lekcji. Przygotuj się do omówienia pracy.

Powodzenia!

Załącznik nr 2.

KONTRAKT GRUPY

1. Wymieniamy uwagi i spostrzeżenia szeptem, by nie przeszkadzać innym.
2. Jesteśmy wobec siebie życzliwi.
3. Współpracujemy, każdy uczestnik pracuje, ćwiczy umiejętności. pomagamy sobie wzajemnie.
4. Przestrzegamy czasu ustalonego na wykonanie zadania.
5. Aktywnie pracujemy, gdyż więcej się nauczymy.

Załącznik nr 3.

KARTA SAMOOCENY UCZNIĄ.

Imię i nazwisko ucznia

Lp.	Potrafię.	Szybko i sprawnie	Sprawnie	Niezbyt sprawnie.
1.	tworzyć folder			
2.	nadać mu nazwę			
3.	uaktywnić w sieci.			
4.	pobierać dane z zasobów sieciowych.			
5.	pobierać dane z różnych źródeł, np Internetu			
6.	zapisywać dane na dysku twardym lub dyskietce			
7.	tworzyć nowy slajd z zastosowaniem: galerii Wordart, gotowych szablonów, własnego tła, formatowania tekstu.			
8.	animować slajd			
9.	posługujesz się programem Power Point.			

*) proszę wstawić x do rubryki, która według Ciebie najlepiej ocenia Twoje umiejętności z działu - Prezentacja multimedialna.

Załącznik nr 4.

ARKUSZ OBSERWACJI UMIEJĘTNOŚCI UCZNIÓW.

Zagadnienie hospitacyjne.	Oczekiwane umiejętności operacyjne uczniów.	Stopień opanowania umiejętności przez uczniów w oparciu o opinię dyrektora.	
		dobrze	slabo
Badanie umiejętności zastosowania zdobytej wiedzy do rozwiązywania problemów.	Uczeń: Rozwiązuje problemy przez zastosowanie poznanych metod działania: <ul style="list-style-type: none"> ● tworzy folder, ● nadaje mu nazwę, ● uaktywnia w sieci. Operuje informacją: <ul style="list-style-type: none"> ● pobiera dane o Unii Europejskiej z zasobów sieciowych. ● osadza w dokumencie prezentacji obiekty z innych aplikacji. ● zmienia parametry wstawianych obiektów. Zachowuje i odtwarza wyniki pracy: <ul style="list-style-type: none"> ● zapisuje dane na dysku C: ● zapisuje dane na dysku A: 		

Układa i wykonuje procedury osiągania celu:

- stosuje szablon lub własne tło.
- formatuje czcionkę
- korzysta z galerii WordArt
- animuje slajdy (efekty, czas)

Praca ta powstała w oparciu o podstawę programową i "Program nauczania Technika-Informatyka w gimnazjum" autorstwa Waldemara Furmanka i Wojciecha Walata. Mam nadzieję, że przedstawiony przeze mnie scenariusz może posłużyć jako przykład ułatwiający przygotowanie podobnych zajęć.

32: Naturalne zasoby energetyczne Ziemi

Autor: Dorota Stolarska - nauczyciel przyrody, techniki i informatyki w Zespole Szkół w Kamyku

Artykuł ten jest propozycją lekcji otwartej, której temat jest dzisiaj tak bardzo ważny dla nas wszystkich - mieszkańców Ziemi. Wprowadzenie do tematu lekcji elementów ścieżki ekologicznej i medialnej, mam nadzieję, że spowoduje wzrost zainteresowania uczniów tym zagadnieniem.

Scenariusz zajęć

Przedmiot : Przyroda oraz elementy ścieżki ekologicznej i medialnej.

Klasa: VI szkoła podstawowa

Czas: 90min.

Temat : Naturalne zasoby energetyczne Ziemi.

Cele ogólne : kształcenie poczucia odpowiedzialności za swoje środowisko.

Cele szczegółowe : uczeń potrafi - wymienić naturalne surowce energetyczne Ziemi, podać podział surowców na odnawialne i nieodnawialne, wie dlaczego taki podział istnieje, widzi potrzebę ochrony zasobów naturalnych Ziemi, potrafi wymienić sposoby wykorzystania surowców energetycznych.

Metody pracy : metoda asymilacji wiedzy oparta głównie na aktywności poznawczej o charakterze reprodukcyjnym - pogadanka, metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy - problemowa

(z wykorzystaniem burzy mózgów, symulacji, giełdy pomysłów).

Środki dydaktyczne : film, plansze, karty pracy.

TOK LEKCJI

1. Czynności wstępne - organizacyjne:

- sprawdzenie listy obecności,
- podanie tematu lekcji.

2. Rozwinięcie tematu.

Czynności nauczyciela	Czynności ucznia
Pytanie: Jakie znacie sposoby ogrzewania mieszkań ?	Spontaniczne wypowiedzi uczniów.(Burza mózgów).
W oparciu o poprawne odpowiedzi udzielanie komentarza i rozdanie tabelki z podziałem surowców.	Uczniowie wklejają w zeszyt małą tabelkę z podziałem surowców.
Przedstawienie planszy z podziałem surowców energetycznych na odnawialne i nieodnawialne wraz z omówieniem i pytaniem: " W jaki sposób można w przyszłości zastąpić naturalne zasoby energetyczne Ziemi i czy jest to konieczne ?"	Spontaniczne odpowiedzi uczniów (Burza mózgów, giełda pomysłów).
Propozycja obejrzenia filmu, pt. "Lasy deszczowe"	Uczniowie oglądają film.
Zadawanie pytań do obejrzanego filmu <ol style="list-style-type: none"> 1. Gdzie znajdują się "Lasy deszczowe" ? pokaż na mapie 2. Jak duży obszar zajmują ? 3. Dlaczego są wycinane ? 4. Jakie jest znaczenie tych lasów dla całego świata ? 	Aktywne odpowiedzi uczniów.
W oparciu o odpowiedzi uczniów przedstawienie problemu do rozwiązania - Jakie zagrożenia niesie za sobą wycięcie "lasów deszczowych" ?	
Rozdanie uczniom kart pracy do samodzielnego uzupełnienia	Samodzielne uzupełnianie kart.
Wspólne sprawdzanie poprawności odpowiedzi.	Odczytywanie odpowiedzi
Propozycja dla uczniów związana z wymyśleniem hasła propagującego ochronę przyrody w Polsce i na świecie	Giełda pomysłów.
	Wybór najlepszego hasła i powieszenie go w klasie.

KARTA PRACY UCZNIWA

1. Uzupełnij - na podstawie obejrzanego filmu - zdania.

- Lasy deszczowe :stabilizują , regulująi są domem dla największej ilości
 - Znaczne obszary lasów deszczowych wycinane są pod oraz w poszukiwaniu
 - Amazońska puszcza przechowujez całego światowego zapasu
 - Wycinanie lasów spotęguje niebezpieczny efekt
 - Jednym ze sposobów walki z wycinką lasów tropikalnych,
 - Duża część roślin pochodząca z lasów deszczowych posiada właściwości
 - Lasy deszczowe nazywamy inaczej
- pastwiska dla dużych stad bydła , gatunków fauny i flory na świecie, klimat ziemski, dwie - trzecie, wody słodkiej, cykle*

wodne, rzadkich i cennych gatunków drewna, jest znakowanie drewna, antyrakowe, cieplarniany, dla Ziemi, "płucami Ziemi"

2. Opisz lasy tropikalne poprawnie uzupełniając zdania z rozsypanki.

Tworzą je główniedrzewa, które rosną przez cały rok, dlatego nie mają Środowiska te występują w rejonach, gdzie temperatura jest, a roczne opady deszczy przekraczają Rosną one w Ameryce

zachodniej Afryce, na Madagaskarze, większości terenów południowo-wschodniej Azji, na wielu wyspach pacyficznych i w stanie Queensland w Australii.

szerokolistne, wiecznie zielone, iglaste, pierścieni przyrostów rocznych, wysoka, niska, 2000 mm, 5000 mm, 400 mm, 100 mm, Środkowej, Południowej, Północnej.

3. Wymień poznane gatunki roślin i zwierząt zamieszkujące amazońskie lasy tropikalne.

... rośliny zwierzęta

Praca ta powstała w oparciu o podstawę programową i "Program nauczania przyrody w klasach IV -VI szkoły podstawowej" autorstwa Lilianny Hoppe i Anny Sternickiej. Numer w zestawie: DKW-4014-181/99.

Mam nadzieję, że przedstawiony przeze mnie scenariusz może posłużyć jako przykład ułatwiający przygotowanie podobnych zajęć.

33: Scenariusz zajęć zintegrowanych w klasie 3

Autor: Małgorzata Trzeszczyńska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego, SP nr 31 w Częstochowie

Przedstawiam scenariusz zajęć kształcenia zintegrowanego w klasie 3, w oparciu o który przeprowadziłam lekcję hospitowaną przez dyrektora szkoły. Zajęcia były ciekawe z dużą ilością pomocy i kart pracy, rozwijały umiejętności zwłaszcza z edukacji środowiskowej. Uczniowie pracowali w grupach i każdy realizował odpowiednie dla siebie zadania, co sprawiło dzieciom wiele radości.

Krąg tematyczny: „Jesień da się lubić”

Temat dnia: W deszczowym rytmie

Czas: 120 minut

Zintegrowane treści nauczania: Wypowiedzi uczniów na temat zmian zachodzących w przyrodzie w listopadzie. Słuchanie recytacji wierszy

o jesieni pt. „Jesień” i „Spacer”. Układanie prognozy pogody. Powstawanie deszczu. Redagowanie zdań na temat pogody w listopadzie. Doskonalenie dodawania i odejmowania w zakresie 1000. Instrumentacja piosenki pt.

„W deszczowym rytmie”.

Cele ogólne:

- rozwijanie umiejętności swobodnego wypowiedziania się na dany temat
- poznanie trzech stanów skupienia wody
- kształcenie umiejętności uważnego słuchania czytanego tekstu
- wzbogacenie słownictwa dotyczącego listopadowej pogody
- doskonalenie umiejętności dodawania i odejmowania w zakresie 1000
- wytwarzanie więzi koleżeńskiej podczas pracy grupowej

Cele operacyjne:

Uczeń umie i potrafi:

- zawrzeć myśl w obrębie zdania
- wypowiadać się jasno i wyraźnie na dany temat
- czytać cicho ze zrozumieniem
- napisać samodzielnie krótki opis
- słuchać nagrań bez zakłócania spokoju innym
- dodawać i odejmować w zakresie 1000
- wymienić pory roku z zachowaniem kolejności
- nazwać kierunki na mapie
- podać przykłady trzech stanów skupienia wody
- wyjaśnić krążenie wody w przyrodzie
- odtwarzać akompaniament do piosenek i zabaw za pomocą naturalnych dźwięków akustycznych
- śpiewać piosenki
- grać na instrumentach niemelodycznych

Metody:

czynna, słowna, pokaz, praktycznego działania.

Formy pracy:

zbiorowa, indywidualna, grupowa

Środki dydaktyczne:

kaseta magnetofonowa z nagraniem wiersza i piosenki, podręcznik pt. „Wesoła szkoła” - klasa 3, termos, lusterko, karty pracy, rozsypanka ze znakami pogody, karty z konturem Polski, paski z napisami stanów skupienia wody, instrumenty perkusyjne, kartoniki z działaniami matematycznymi, kolorowe parasole

Przebieg zajęć

Edukacja polonistyczna

1. Rozwiązywanie obrazkowej krzyżówki (listopad). Uzupelnianie zdania.
 2. Wypowiedzi uczniów na temat zmian w przyrodzie późną jesienią.
 3. Słuchanie recytacji wiersza pt. „Jesień” i „Spacer”.
- Rozmowa na temat jesieni przedstawionej w wierszach.

Edukacja środowiskowa

4. Drama: Prognoza pogody na wybrany dzień listopada – praca w zespołach kilkuosobowych. Uczniowie umieszczają symbole na mapie pogody (kontur Polski). Lider grupy (prezenter) przedstawia całej klasie prognozę pogody na następny dzień.
5. Jak powstaje deszcz? Odczytanie przez ucznia hasła w encyklopedii.
6. Przeprowadzenie doświadczenia – parowanie i skraplanie wody.

W termosie jest wrząca woda. Po odkręceniu korka wydostaje się para. Do otworu nauczyciel przystawia lusterko, które pokrywa się parą, a następnie woda skrapla się i spływa z lusterka.

7. Zabawa – Naśladowanie rodzajów deszczu za pomocą naturalnych dźwięków akustycznych.

8. Obieg wody w przyrodzie – karta pracy.

Edukacja muzyczna

9. Zaśpiewanie piosenki pt. „W deszczowym rytmie” przy akompaniamencie nagrany na kasetę magnetofonową.

Edukacja matematyczna

16. Rozwiązanie działań matematycznych na dodawanie i odejmowanie w zakresie 1000. Wpisanie zaszyfrowanych haseł – woda, para, lód (karta pracy).

Edukacja środowiskowa

17. Woda w trzech stanach skupienia. Porządkowanie na tablicy pasków z nazwami stanów skupienia wody - ciekły(woda, jezioro, rzeka) stały(lód, kra, śnieg) gazowy(mgła, para).

Edukacja polonistyczna

18. Podział zgromadzonego słownictwa na części mowy.

Redagowanie zdań na temat pogody w listopadzie.

Praca zróżnicowana w trzech poziomach - karty pracy. Kilko dzieci pisze samodzielnie na podstawie słownictwa, część odpowiada na pytania, reszta uzupełnia tekst z lukami.

Edukacja muzyczna

19. Instrumentacja piosenki pt. „W deszczowym rytmie”.

Edukacja matematyczna

20. Rozwiązanie grafów strzałkowych – karta pracy.

Obliczanie na karteczkach działań matematycznych na dodawanie i odejmowanie w zakresie 1000. Umieszczanie kartoników na tablicy pod odpowiednimi parasolami z podanym wynikiem.

21. Podsumowanie zajęć i ocena pracy uczniów.

22. Ewaluacja. Uczniowie określają stopień zadowolenia z zajęć na termometrach uczuć.

34: Artykulacja jako jeden ze sposobów uzewnętrzniania mowy (techniki artykulacyjne), a rozwijanie sprawności mówienia na zajęciach edukacyjnych z języka obcego.

Autor: Jolanta Jakubowska – konsultant języków obcych RODN „WOM” w Częstochowie
Anna Mielczarek-Koniecka – logopeda
Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Częstochowie

„Powodzenie czy klęska zależą niestety bardzo często od dobrej wymowy”
 /Tirukkural/

Od lat toczą się wśród naukowców spory o to, co wyróżnia ludzi ze świata zwierząt. Jedni mówią o myśleniu abstrakcyjnym, inni o samoświadomości, a jeszcze inni o mowie. U ludzi szczególną rolę odgrywa mowa. Za pomocą mowy przekazujemy sobie informacje oraz wyrażamy stosunek emocjonalny do otoczenia. Jednak bardzo często to, co mówimy jest zakłócone przez to jak to robimy. Oczywiście mowa jest środkiem werbalnym, jednak niewerbalne sygnały wysyłane przez człowieka są tak bardzo powiązane z mową, że śmiało można powiedzieć, że są jej częścią. „Przed wszystkim jednak musimy pamiętać, że „Mówimy dzięki naszym organom mowy, lecz rozmawiamy całym naszym ciałem” / Abercrombie/

Czym mówimy? Co powinniśmy wiedzieć o narządach mowy i poprzez co powinniśmy je doskonalić?

język

- jeden z najważniejszych narządów mowy , ruchy wszystkich mięśni języka decydują o precyzji artykulacji poszczególnych głosek (budowa)
- ćwiczenia usprawniające pracę języka

wargi

- decydują w dużym stopniu o wyrazistości mówienia (budowa)
- ćwiczenia. usprawniające wargi

szczęki

- szczęki to kości czaszki, które obudowują w dużej części jamę ustną. Szczeka górna jest nieruchoma, szczeka dolna – żuchwa - jest jedyną ruchomą kością czaszki. Wzajemny stosunek żuchwy do szczęki górnej (stan bierny) nazywamy – zgryzem- Wszelkie nieprawidłowości w tym ustawienie, polykanie mogą mieć wpływ na mówienie (budowa)
- ćwiczenia usprawniające pracę szczęk

podniebienie miękkie

- niedowład mięśni podniebienia miękkiego powodują często nosowe brzmienie samogłosek i spółgłosek ustnych (budowa)
- ćwiczenia usprawniające pracę podniebienia miękkiego

krtani

- za pomocą krtani ludzie mogą wydawać dźwięki, ale żeby mówić potrzebna jest świadomość. Wszelkie „anomalie” w mówieniu, tj. zbyt głośne mówienie, krzyk połączony ze zwarciem krtani, mówienie na „ściśniętym” gardle, przeciążenie krtani- bardzo często powodują guzki śpiewacze lub fonastenię, która utrudnia wydobywanie głosu i sprawne nim operowanie (budowa)
- ćwiczenia

oddychanie

Prawidłowe oddychanie jest podstawą dobrej wymowy. Oddychanie to proces bezustannie zachodzący w naszym organizmie. W skład narządów służących człowiekowi do mówienia wchodzi

- aparat oddechowy
- aparat fonacyjny
- aparat artykulacyjny (jama ustna, nosowa, gardłowa)

Uwaga!

Informacje o budowie i ćwiczeniach usprawniających można odszukać we wskazanej literaturze

Żeby dobrze mówić, aparat oddechowy i aparat fonacyjny muszą być sprawne i skoordynowane. Do mówienia potrzebna jest również sprawna artykulacja głosek. Powietrze przez jamę głosową i tchawicę wchodzi do płuc. Poprzez ruchy przepony i żeber zwiększa się objętość klatki piersiowej i płuc. W skutek nacisku żeber i przepony następuje wypychanie powietrza z płuc przez tchawicę i krtani na zewnątrz. Wytworzona w ten sposób siła napędowa powoduje powstawianie głosek, które są elementami mowy.

Określenie głoska nie można mieszać z określeniem litera

Głoska – to najmniejszy dźwięk mowy ludzkiej, najmniejsza część wymawianego lub słyszanego wyrazu

Litera –to znak graficzny głoski, najmniejsza część napisanego wyrazu

Alfabet- to zbiór liter danego języka ułożony w ustalonej kolejności

Pismo przy pomocy, którego zapisujemy nasze myśli jest zjawiskiem wtórnym w stosunku do mowy. Pismo to zbiór liter zwany alfabetem, odczytywane przy pomocy dźwięków (głosek)

Dla nauczyciela języka obcego poprawne wykształcenie sprawności mówienia w trakcie studiów językowych to trudny i długotrwały proces, właściwie nigdy się nie kończący. Dla ucznia ten proces trwa czasami tylko do zakończenia szkoły ponadgimnazjalnej lub studiów. Jeżeli nauczyciel wskaże i nauczy ucznia rzetelnie i dobrze wymowy, intonacji, analizy i syntezy uczeń nie będzie łamał sobie języka jak większość obcokrajowców uczących się języka polskiego „łamię” sobie język na wielu polskich słowach z „szcz”, „brzy”, „trzesz”. Aby dobrze nauczyć, nauczyciel języka obcego musi przede wszystkim znać doskonale język ojczysty i prawidłowo się nim posługiwać. A wiedza to ogromna i szczegółowa. Z niej wynikają praktyczne sposoby, własne, wynikające z obserwacji uczniów w procesie nauczania języka obcego, które bardzo trudno spotkać w podręcznikach akademickich. Należy pamiętać iż przyczyną niewyraźnej wymowy (oczywiście pomijając wady wymagające korekty logopedy) są przede wszystkim:

- niedbałość mówienia
- słaba ruchliwość dolnej szczęki (szczękościsk)
- mała sprawność języka i warg

Nauczyciel języka obcego boryka się z trudnościami uczniów wynikającymi z dysleksji, dysgrafii, dysortografii i dyskalkulii.

Termin **dysleksja** wywodzi się z języka greckiego i łacińskiego, których przedrostek dys-, oznacza brak czegoś, trudność, niemożność, nadając znaczenie negatywne, a czasownik lego znaczy „czytam”. Trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, które mogą występować samodzielnie, oznacza się terminem „**dysortografia**”, pochodzącym od greckich wyrazów orthos – prawidłowy i grapho – pisać, rysuję. Termin „**dysgrafia**”, używany na oznaczenie niekaligraficznego (brzydkiego) pisma pochodzi również od greckiego słowa grapho.

Specyficzne trudności w nauce (Specific Learning Difficulties – SLD) dotyczą trudności w nabywaniu podstawowych umiejętności szkolnych: czytania, pisania i liczenia. Przejawiają się głównie w postaci **dysleksji, dysgrafii, dysortografii i dyskalkulii**.

W literaturze przedmiotu można spotkać się z różnym rozumieniem pojęcia dysleksja. Obowiązująca do początków lat 90 definicja, przyjęta w 1968 r przez Światową Federację Neurologów, brzmi następująco:

Specyficzna rozwojowa dysleksja to zaburzenia manifestujące się trudnościami w nauce czytania, mimo stosowania obowiązujących metod nauczania, normalnej inteligencji i sprzyjających warunków społeczno- kulturowych. Jest spowodowana zaburzeniami podstawowych funkcji poznawczych, co często uwarunkowane jest konstytucjonalnie [Bogdanowicz1 1994] tzn., iż przyczyną trudności w czytaniu i pisaniu jest uszkodzenie struktury mózgu.

Definicja sformułowana przez H. Jaklewicz (1982) koncentruje się przede wszystkim na opóźnieniach i dysharmoniach rozwojowych:

Dysleksja to specyficzne trudności w nabywaniu umiejętności czytania i pisania u dzieci z normalnym rozwojem inteligencji, u których prawidłowo funkcjonują narządy zmysłów wzroku i słuchu. Zaburzenia te związane są z nieprawidłowym bądź opóźnionym kształtowaniem się funkcji rozwojowych stanowiących fizjologiczne podłoże procesu czytania i pisania.

Najnowsza definicja dysleksji została opublikowana w 1994r w Stanach Zjednoczonych przez Towarzystwo Dysleksji im. Ortona:

Dysleksja jest jednym z wielu różnych rodzajów trudności w uczeniu się. Jest specyficznym zaburzeniem o podłożu językowym, uwarunkowanym konstytucjonalnie. Charakteryzuje się trudnościami dekodowania pojedynczych słów, co najczęściej odzwierciedla niewystarczające zdolności przetwarzania fonologicznego. Trudności w dekodowaniu pojedynczych słów są zazwyczaj niewspółmierne do wieku życia oraz innych zdolności poznawczych i umiejętności pisania; trudności te nie są wynikiem ogólnego zaburzenia rozwoju ani zaburzeń sensorycznych. Dysleksja manifestuje się różnorodnymi trudnościami w odniesieniu do różnych form komunikacji językowej, często oprócz trudności w czytaniu, dodatkowo pojawiają się poważne trudności w opanowaniu czynności pisania i poprawnej pisowni

[Bogdanowicz 2000]

Jeżeli dziecko ma poważne trudności w opanowaniu umiejętności czytania i pisania , a nie są one spowodowane:

- ani zaniedbaniem środowiskowym
- niską motywacją
- złym nauczaniem
- upośledzeniem umysłowym
- defektami narządów zmysłu
- poważnymi schorzeniami neurologicznymi – **to najprawdopodobniej jest dzieckiem z dysleksją rozwojową**

Jak tę wiedzę dostosować do procesu nauczania języka obcego? Na pewno w sukurs przychodzą rozporządzenia MENiS w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych. Źródłem bezpośredniej informacji są strony internetowe – www.men.waw.pl; www.cke.edu.pl oraz właściwych okręgowych komisji egzaminacyjnych, których adresy internetowe znajdują się w Linkach tych stron. Z tych aktów prawnych określony jest schemat wewnątrzszkolnego oceniania oraz przedmiotowy system oceniania, który należy dostosować do możliwości edukacyjnych dzieci.

Aby pomóc dziecku poprawnie opanować język obcy sięgnijmy do początków nauczania języka obcego a więc już do okresu wczesnoszkolnego. Jak uczyć? Dobrze jest zacząć od takiego obszaru, który interesuje dzieci/młodzież. Ten początkowy etap to wyłącznie strona znaczeniowa i fonetyczna wyrazów i zwrotów. W trakcie automatyzowania nabytej już wiedzy należy wprowadzić ćwiczenia z zakresu analizy i syntezy słuchowej, jako formę przygotowania do nauki czytania i pisania. Na przykład wymawianie tylko pierwszej głoski, wypowiedzianie wyrazu z „luka” i in. Zadaniem dla ucznia wynikającym z ćwiczenia może być powiedzenie od jakiej głoski zaczyna się wyraz a jaką się kończy, uzupełnić „lukę” czyli zrekonstruować w pełni wyraz, policzyć głoski w wyrazie. Teraz można wprowadzić obraz graficzny wyrazu, następnie połączenia literowo-dźwiękowe gdyż dziecko opanowało stronę znaczeniową i fonetyczną. A na tej bazie można rozpocząć pracę nad czytaniem, najpierw znanych słów a potem nowych. Wprowadzenie obrazu graficznego w nauce języka obcego, który dziecko umie przeczytać ze zrozumieniem i poprawnie wymawiając w taki sam sposób jak w języku ojczystym daje możliwość wykorzystania potencjału intelektualnego ucznia a nie zakłóca to procesu nauczania języka ojczystego. Ćwiczenia z zakresu syntezy i analizy słuchowej a następnie pojawienie się obrazu graficznego wpływają pozytywnie na prawie bezbłędne opanowanie wymowy w języku obcym. Dopiero po wykonaniu takiej pracy przez nauczycieli języków obcych z uczniami na każdym etapie edukacyjnym nauczyciel sięgający po wiedzę odnoszącą się do trudności opisanych wyżej w artykule będzie potrafił w praktyce zawodowej dostosować proces nauczania do możliwości dziecka.

Współczesne dydaktyki szczegółowe języków obcych oraz metodyki nauki o języku polskim bardzo wyraźnie podkreślają znaczenie łączenia ćwiczeń słownikowych, frazeologicznych i słowotwórczych w procesie bogacenia zasobu leksykalnego dzieci i młodzieży. Kształcenie mowy dzieci i młodzieży w szkole opiera się na stałym wiązaniu wiadomości teoretycznych z praktycznymi ćwiczeniami językowymi. Taka bowiem metoda pracy służy nie tylko należytemu opanowaniu słownictwa i struktur gramatycznych lecz także ciągłemu rozwojowi operacji myślowych, lepszemu zrozumieniu niektórych zagadnień lingwistycznych, w tym podstaw systemu języka polskiego. Na temat wzbogacania zasobu leksykalnego uczniów ukazało się dotychczas wiele cennych publikacji obejmujących książki, artykuły, zarówno polskich jak i zagranicznych autorów. Do polskich autorów należą między innymi: Janina Rytłowa, Maria Nagajowa, Ryszard Więckowski. Spośród zagranicznych: J.B. Carrolla, R.Lado, L.G.Aleksandra. W polskiej literaturze z zakresu dydaktyki języka dotychczas wiele uwagi poświęcono metodom i technikom bogacenia czynnego i biernego słownika uczniów. Podkreślano stosowanie trzech zasad dydaktycznych: ortograficznej, ortofonicznej i semantycznej, dzięki którym uczniowie mogą opanować jednocześnie poprawną pisownię i wymowę oraz właściwe rozumienie logicznej treści słów, bardzo często wieloznacznych (polisemicznych), rozpatrywanych na tle kontekstów w jakich one występują w wypowiedziach pisemnych i ustnych. Pisanie trudniejszych wyrazów na tablicy w toku lekcji nie tylko zapobiega błędom ortograficznym lecz także kształci pamięć wzrokową, która niewątpliwie sprzyja lepszemu zapamiętywaniu przyswajanych słów. W ten sposób utrwalamy ich właściwy kształt graficzny i foniczny. Rozpatrywanie tych wyrazów na tle poprawnie zbudowanych połączeń wyrazowych wzbogaca ponad to frazeologię uczniów, która umożliwia im precyzyjne i swobodniejsze wypowiedzianie się na określone tematy.

Zgodnie z programami nauczania np. młodzież uczęszczająca do szkoły średniej nie tylko uczy się języków obcych, lecz także na lekcjach języka polskiego poznaje się z za- pożyczaniami językowymi, głównie leksykalnymi, jakie przedostały się do polszczyzny. W szkole średniej podczas np. objaśniania znaczeń przyswajanych przez młodzież wyrazów obcego pochodzenia możemy równocześnie podać źródło ich pochodzenia i nawiązać do nabytych w procesie nauczania wiadomości na temat mechanizmów i rodzajów zapożyczenia. Bardzo istotne jest też korzystanie ze słowników wyrazów obcych na lekcjach i w pracy domowej.

Proponowane formy pracy pedagogicznej nie są łatwe ponieważ wymagają wspólnego wysiłku nauczyciela i ucznia: są one aktywizujące, kształcące. Niewątpliwie na skuteczność przedstawionych działań może znacznie wpływać współpraca polonistów z neofilologami, którzy nauczając danego języka obcego mają sposobność stałego odwoływania się do języka ojczystego: jego słownictwa i systemu gramatycznego, a jednocześnie oddziaływania na kształcenie językowe.

Literatura:

- Argyle M. Psychologia stosunków międzyludzkich. PWN Warszawa 1991
- Cieszyńska J. Nauka czytania krok po kroku. Jak przeciwdziałać dysleksji WNA.Ped.Kraków 2001
- Gawęda K. Lazewski J. Uczymy się poprawnej wymowy. Wyd. Alfa-Wero, Warszawa 1995
- Jastrzębowska G. Podstawy logopedii Opole 1996
- Kaja B. Zarys terapii dziecka Bydgoszcz 1995
- Kida J. Kształcenie języka ojczystego uczniów w korelacji z nauczaniem języków obcych w szkole Rzeszów 1990
- Kurcz I. Język [w:] T. Tomaszewski (red.), Psychologia ogólna. PWN, Warszawa 1992, t.1
- Leary M., Wywieranie wrażenia na innych. O sztuce autoprezentacji. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1999
- Rytlowa J. Ćwiczenia w mówieniu i pisaniu w klasach I-IV szkoły podstawowej Wa-wa 1966
- Mitrynowicz- Modrzejewska A, Fizjologia głosu, słuchu i mowy Wyd. PZWL , Warszawa 1963
- Styczeki. Logopedia PWN Warszawa 1983
- Sylwanowicz W Mały atlas anatomiczny PZWL WA-wa 1988
- Walczak M. Ćwiczenia artykulacyjne PWSFtv i T Łódź 1999
- Wieczorkiewicz B. Sztuka mówienia Wyd. CPARA Warszawa 1970
- Wierzchowiska B. Wymowa polska Wyd. PZWS, Warszawa 1971
-

35: Zjawiska fizyczne w eposie narodowej.

Autor: Danuta Galle - nauczycielka fizyki;
Elżbieta Badurska-Kowalska nauczycielka j. polskiego
Gimnazjum w Kłobucku

Związki i zależności między przedmiotami z bloku matematyczno-przyrodniczego są znane, oczywiste i przez nikogo nie kwestionowane. Zaskakujące i intrygujące natomiast może być doszukiwanie się zależności i powiązań między fizyką, a np. językiem polskim. To zadanie, tylko z pozoru noszące znamię nierealności, miało na celu nie tylko zainteresować uczniów obu przedmiotami, zainspirować ich do poszukiwania niebanalnych, twórczych rozwiązań, ale także ujawnić istnienie związków między przedmiotami o krańcowo różnych obiektach zainteresowań.

Cele główne

1. Dostarczenie uczniom wiedzy na temat zjawisk fizycznych i środków językowych.
2. Korelacja międzyprzedmiotowa.
3. Efektywne współdziałanie w zespole i pracy w grupie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- rozpoznaje style i funkcje tekstu językowego,
- wyszukuje w tekście środki artystyczne, nazywa je i określa ich funkcje,
- tworzy własne epitety, porównania i przenośnie,
- przekształca tekst nasycając go wyrazami nacechowanymi dodatnio i ujemnie,
- posługuje się słownikiem wyrazów bliskoznacznych,
- wyjaśnia mechanizm wyładowań atmosferycznych, korzystając z wiedzy o zjawisku indukcji elektrostatycznej,
- wie, jakie wielkości charakteryzujące dźwięk można mierzyć, a jakie są rozpoznawalne przez ucho,
- szkicuje wykresy obrazujące drgania cząstek ośrodka, w którym rozchodzą się dźwięki wysokie i niskie, głośne i ciche,
- wyjaśnia zasadę działania oka uwzględniając proces powstawania obrazu za pomocą soczewki skupiającej.

Metody pracy:

- pogadanka,
- praca w grupie,
- praca indywidualna,
- praca z tekstem.

Środki dydaktyczne - lektura „Pan Tadeusz” (Księga VIII wers 1-60), Słownik wyrazów bliskoznacznych, maszyna elektrostatyczna, kamerton, gitara, karty pracy i foliogramy wykonane przez nauczyciela. arkusze papieru, markery.

Przebieg zajęć.

I. Faza przygotowawcza.

1. Sprawdzenie listy obecności.
2. Zapoznanie uczniów z celami zajęć.
3. Sprawdzenie pracy domowej.

II. Faza wykonawcza.

F (nauczyciel fizyki). Nawiązanie do pracy domowej; omawia zjawisko burzy z wykorzystaniem maszyny elektrostatycznej i foliogramu (zał. 1) oraz karty pracy (zał.4).

P (nauczyciel języka polskiego). Prosi uczniów o wyszukanie środków artystycznych i określenie ich funkcji(wers 1-8).

Odczytanie fragmentu tekstu naukowego opisującego burzę (zał. 2) i porównanie go z tekstem poetyckim. Nazwanie funkcji obu tekstów językowych.

F Zaprezentowanie fal dźwiękowych przy pomocy kamertonu i gitary. Przypomnienie cech dźwięków oraz wykresów drgań ośrodka w zależności od częstotliwości i amplitudy (zał.3)

Wykorzystanie karty pracy (zał.4).

P Wykonywanie:

- ćwiczenia nr 1z karty pracy (zał. 5)
- ćwiczenia nr 2.(Uczniowie podzieleni na grupy wykonują ćwiczenie na arkuszach papieru i prezentują na forum klasy).

Utwórz własne niebanalne:

- a. porównania
 - księżyc na kształt.....
 - chmura niby.....
- b. epitety
 - burza.....

-wiatr.....

c. przenośnie

-duch.....

-przeczcucie.....

F Przypomnienie budowy oka przy wykorzystaniu wiadomości zdobytych przez uczniów na lekcjach biologii oraz omówienie biegu promieni świetlnych w oku ludzkim i zwierzęcym (wilk) (zał.6).

P ćwiczenie do wyboru (zał.7).

III. **Faza podsumowująca.**

1. Przypomnienie najważniejszych wiadomości z lekcji.
2. Ocena aktywności uczniów.
3. Podanie i wytłumaczenie pracy domowej (zał.4 i 5).

Uwaga.

Karty pracy są notatkami z lekcji, które uczniowie winni wkleić do zeszytów przedmiotowych z języka polskiego i fizyki.

Literatura.

Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz,

Henryk Bujok, Fizyka w szkole nr 2/98 str.98,

Grażyna Francuz-Ornat, Fizyka i astronomia moduł 3 wyd. Nowa Era,

Wiesława Gołda, Biologia dla gimnazjum cz. II wyd. Nowa Era.

Załącznik nr 1

Załącznik nr 2

Załącznik nr 3

Załącznik nr 4

Załącznik nr 5

Załącznik nr 6

Załącznik nr 7

36: Człowiek elementem przyrody.

Autor: Małgorzata Maras, Beata Rabsztyń - nauczycielki kształcenia zintegrowanego SP nr 31 w Częstochowie

W artykule zajęliśmy się problemem edukacji ekologicznej w kształceniu zintegrowanym. Co powinniśmy uświadomić uczniom, jak kształcić postawy proekologiczne.

Człowiek od zarania swych dziejów żył wśród otaczającej go przyrody. Korzystał z jej darów, brał tylko tyle, ile było mu niezbędne do przeżycia.

Wiek XX przyczynił się do pogłębiającej degradacji środowiska. Człowiek podporządkowuje sobie całą przyrodę. Nie zdaje sobie sprawy, jakie to może mieć skutki.

Edukacja ekologiczna staje się koniecznością, wobec stanu zagrożenia środowiska, negatywnych skutków wykorzystywania przyrody i jej zasobów. Podniesienie świadomości ekologicznej to jedno z najpilniejszych zadań osób, instytucji i mediów mających wpływ na całe społeczeństwo.

W przeprowadzonych w Polsce badaniach (na ok. 1800 uczniów) przez zespół powołany na Uniwersytecie w Bradford (W. Brytania) wynika niepokojąco, że badani uczniowie w niewielkim tylko procencie uznają śmieci, niszczenie lasów czy brak zieleni – jako zagrożenie dla środowiska, a 66% polskich uczniów dostrzega związek pomiędzy stanem własnego środowiska, a jego wpływem na zdrowie.

Edukacja ekologiczna powinna więc uświadomić, że każdy człowiek jest „ekoobywatелеm”, gdyż niezależnie od zawodu i miejsca zamieszkania żyje w określonym środowisku i czy tego chce, czy nie – problemy środowiska kształtują jego warunki bytu. Tylko długotrwały proces edukacyjny pozwoli w pełni zrozumieć sens twierdzenia: człowiek jest częścią przyrody i stanowi nieodłączny element środowiska.

Mimo iż do chwili obecnej nie dopracowano się formalnego programu edukacji ekologicznej, wielu nauczycieli kształcenia zintegrowanego wzbogaca treści różnych edukacji problemami ekologicznymi wykorzystując własną wiedzę, pomysłowość i twórczą postawę w kształtowaniu proekologicznych postaw swoich uczniów. Największe możliwości daje jednak stały i bezpośredni kontakt z najbliższym środowiskiem.

Nauczyciel powinien tworzyć warunki, aby dziecko w kontakcie z przyrodą doznawało jak najwięcej przeżyć, gdyż rozwijanie u małego dziecka świadomości ekologicznej prowadzi do rozwoju względnie trwałych postaw wobec przyrody.

W procesie edukacji ekologicznej nauczyciel powinien:

- * umożliwić bezpośredni kontakt z przyrodą
 - * rozwijać wrażliwość ekologiczną
 - * wdrażać dzieci do praktycznego działania
 - * uświadomić skutki niszczącego działania człowieka
 - * preferować wartości i styl życia zgodnie z zasadami ekorozwoju
 - * kształcić umiejętność obserwacji
 - * wykorzystywać naturalną ciekawość świata dzieci do rozwijania trwałych zainteresowań przyrodniczych
- Dzieci w młodszym wieku szkolnym są baczniymi obserwatorami otaczającego świata. Zauważają niszczenie przyrody przez innych ludzi, wierzą w korzystne zmiany na rzecz środowiska.

Sz szczególnie cennym walorem poznawczym, mało popularnym, a jednocześnie niezbyt często wykorzystywanym są ścieżki dydaktyczne, których w Polsce powstaje coraz więcej. Każda z nich jest w swoim wymiarze dydaktyczno- wychowawczym niepowtarzalna, dostarcza dziecku wiedzę przyrodniczą, kształtuje jego wrażliwość, poczucie estetyki i piękna a także ochrony przyrody.

W pobliżu Częstochowy powstała niedawno bardzo atrakcyjna ścieżka dydaktyczno-przyrodnicza zorganizowana przez Lasy Państwowe Nadleśnictwa Herby. Spacer po tej ścieżce odsłania walory natury, promuje las w oczach młodego człowieka. Ogromnym walorem tej ścieżki jest fakt, że jesteście wprowadzani po niej przez ludzi, którzy są wykształconymi leśnikami mówiącymi językiem przystępnym i atrakcyjnym dla dzieci.

Ścieżka ta została zrealizowana przez wszystkich uczniów kształcenia zintegrowanego naszej szkoły –ponad 200 dzieci wczesną jesienią. Te zajęcia w terenie zostały bardzo wysoko ocenione przez dzieci, rodziców i nauczycieli.

Scenariusz zajęć terenowych na ścieżce dydaktyczno- przyrodniczej w Nadleśnictwie Herby.

WSTĘP:

Prezentowana przez nas trasa ścieżki obejmuje teren położony na południe od miasta Częstochowa. Początek ścieżki rozpoczyna się na parkingu obok leśniczówki leśnictwa Blachownia. Na parkingu znajdują się tablice informacyjne o trasie i przebiegu ścieżki. Zwiedzanie rozpoczyna się od zapoznania się z tablicami informacyjnymi. Ścieżka z uwagi na długość, stopień trudności i prezentowane obiekty została podzielona na dwie części oznaczone odpowiednio kolorem: czerwonym o długości 1,8 km (proponuje się zwiedzanie pieszo) i żółtym (sugeruje się zwiedzanie rowerem).

PROPONOWANY TERMIN ZAJĘĆ: wczesna jesień

I CELE EDUKACYJNE ZAJĘĆ W LESIE:

Zapoznanie z pojęciami:

- szkółka leśna
 - trzebieże, bór i łęg
 - różne fazy rozwojowe lasu
2. Poznanie pospolitych gatunków drzew i krzewów.
 3. Poznanie pracy leśnika
 4. Kształcenie postawy proekologicznej wśród uczniów.
 5. Wyrabianie kulturalnego nawyku zachowania się w lesie.
 6. Uwrażliwienie dzieci na problem dokarmiania zwierząt.
 7. Zdobycie praktycznych umiejętności wykorzystywania posiadanych informacji (klucz do oznaczania roślin).
 8. Ukazanie dzieciom wielofunkcyjności lasu (nauka i wypoczynek)

II. MATERIAŁY POTRZEBNE UCZESTNIKOM:

1. „ Podręczny klucz do oznaczania roślin”
2. Teczki na zbiory
3. Gazety do przekładania zbiorów
4. Karta pracy (nazywanie liści drzew i krzewów przyporządkowanie im owoców)
- 5.Coś do pisania

6.Taśma przylepna przezroczysta, karteczki do podpisywania okazów

6. Kielbaska, chleb ,herbata....

III PRZYGOTOWANIE DO ZAJĘĆ:

1. Zapoznanie z celami, trasą, terminem zajęć terenowych oraz miejscem i godziną zbiórki
2. Informacja o potrzebnych materiałach (spis punkt II)
3. Podział na grupy i wyznaczenie odpowiedzialnych za przyniesienie potrzebnych materiałów.
4. Dzieci zostają poinformowane o zasadach bezpiecznego zachowywania podczas jazdy autobusem oraz właściwego zachowania się podczas zajęć w lesie , a przede wszystkim o zasadzie nie oddalania się od grupy bez poinformowania opiekun
5. Przed wyjazdem na ścieżkę w klasach został ogłoszony konkurs na zebranie jak największej ilości kasztanów i żołądzi w celu dokarmiania zwierząt zimą.

IV.PRZEBIEG ZAJĘĆ TERENOWYCH:

Podczas zajęć terenowych uczestnicy poruszają się trasą ścieżki dydaktycznej .

Po drodze uczą się rozpoznawać drzewa i krzewy przy pomocy podręcznego klucza i w oparciu o informacje leśnika i nauczyciela . Układają okazy do teczki na zbiory razem z karteczką (najlepiej przykleić nazwę do liścia taśmą klejącą)

Przystanek 1- SZKÓŁKA LEŚNA

Leśniczy przekazuje informacje o produkcji sadzonek i o sposobach ich uzyskiwania.

Przystanek 2- GRANICA ŁĘG- BÓR

Na tym przystanku dzieci widzą granicę dwóch różnych zbiorowisk leśnych wilgotnego lasu łęgowego i boru oraz zapoznają się z pojęciami.

Przystanek 3 - RÓŻNORODNOŚĆ GATUNKOWA DRZEW

Ten przystanek ukazuje charakterystyczne gatunki drzew dla Nadleśnictwa Herby będą to: sosna, świerk, dąb ,topola osika, grab czeremcha, klon jarzębina Uczestnicy rozpoznają kolejne gatunki drzew ,wzbogacają zbiory, uzupełniają kartę pracy

Przystanek 4 - WYŁĄCZONY DRZEWOSTAN NASIENNY

Tutaj dzieci widzą „wylączone” drzewa najwartościowsze i najładniejsze w celu zachowania okazów najcenniejszych.

Przystanek 5- FAZY ROZWOJOWE LASU

Tutaj dzieci dowiadują się, że w życie lasu odbywa się w trzech etapach:

Fazy uprawy (od momentu posadzenia do chwili gdy gałązki sąsiednich drzew zaczynają się ze sobą stykać)

Fazy młodnika (różnice we wzroście drzew)

Faza drzewostanu dojrzewającego

Przystanek 6- ŻRÓDEŁKO

Ten przystanek zachęca do napicia się wody ze źródelka ,z którego bierze początek ciek wodny prowadzący do zbiornika w Błachowni.

Przystanek7 -SZKODNIKI OWADZIE

Naturalnymi wrogami drzew są owady roślinożerne. Przed ich atakiem drzewa bronią się wytwarzając w swej korze i liściach substancje trujące oraz zalewając wygryzane otwory sokami roślinnymi i żywicą

Przystanek 8- TRZEBIEŻE

Oglądając ten drzewostan zwracamy uwagę na pnie po drzewach .Jest to wynik świadomej działalności leśników, którzy w różnych fazach rozwojowych lasu ,dokonują różnych cięć pielęgnacyjnych mających na celu ukształtowanie, podniesienie jakości i wartości drzewostanu. W cięciach trzebieżowych usuwamy drzewa wadliwe i obumierające polepszając warunki wzrostu drzewom pozostawianym.

Po przejściu ścieżki dydaktycznej podsumowujemy zajęcia terenowe.

-Jakie drzewa i jakie krzewy poznaliście ?

-Które z tych drzew mają owoce?

-Co to są trzebieże , łęg i bór?

-Co to jest młodnik?

-Jak pozyskuje się nasiona na sadzonki drzew?

-Dlaczego należy chronić lasy?

-Co produkują drzewa?

Zanim dzieci upieką przy ognisku kielbasy proponujemy im zabawę :

Każde dziecko wybiera sobie partnera lub partnerkę mniej więcej swojej wysokości. Każda z tych par potrzebuje prostego kija, o długości ok. 1m. Uczestnicy zabawy kłękają i podpierają się na dłoniach tak, aby stanęli naprzeciwko siebie, jak dwa walczące zwierzęta. Jeden koniec kija spoczywa na barkach jednego dziecka po prawej stronie , a drugiego po przeciwnej. Teraz muszą oni jednocześnie „ zanurkować” pod kijem, tak aby przemieścić się on na drugą stronę głowy u każdego dziecka. Nie wolno mu przy tym spaść z pleców dziecka. Jeśli się udało gracze wracają do pozycji wyjściowej i tak dalej, aż któraś para zrzuci kij na ziemię. Wtedy układa go ponownie na barkach i próbuje ponownie. Na początku dzieci mogą porozumiewać się słowami, na przykład liczyć do trzech , ale potem muszą znaleźć swój sposób na własny rytm.

Zajęcia w terenie to szczególnie wartościowe lekcje patrzenia, słuchania, mówienia i myślenia. Zbliżają one dzieci do przyrody.

Zrealizowane zajęcia , zyczliwość i fachowość leśników zainspirowały nas do ponownego zaplanowania zajęć z wykorzystaniem tej ścieżki dydaktycznej w okresie zimowym.

Z naszego artykułu nasuwa się myśl, że obowiązkiem rodziców i nauczycieli jest nauczenie dzieci odpowiedzialności i szacunku do

przyrody, ukazanie, że każdy jest jej częścią, że do niej należy, więc musi z nią współpracować i dbać o nią, a tego typu lekcje pozostaną w pamięci dzieci na długo.

Bibliografia

Salwetowicz K. Potrzeby a możliwości edukacji ekologicznej Ż. Sz. 5/1998

Wilczkova M. Wspólnie odkrywamy świat Warszawa Nasza Księgarnia 1979
